

Nr 5

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1960/61 under femte huvudtiteln, avseende anslagen inom socialdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner.

(3:e avd.)

Socialdepartementet

1:o) **Socialdepartementet: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts i propositionen nr 1 under femte huvudtiteln framlagda förslag (punkt 1, s. 1 och 2 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för den 4 januari 1960), vilket innebär överföring till ordinarie stat av en på socialdepartementets personalförteckning upptagen kanslirådstjänst i Be 1 och en inom departementet inrättad kanslibiträdestjänst i Ae 7 samt en med 38 800 kronor ökad medelsanvisning på grund av löneklassuppflyttningar m. m., hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för socialdepartementet, som föranledes av vad departementschefen i statsrådsprotokollet över socialärenden för den 4 januari 1960 förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för socialdepartementet, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1960/61:

Avlöningsstat

| | |
|--|---------|
| 1. Avlöning till departementschefen | 47 200 |
| 2. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> | 619 600 |
| 3. Ersättningar till expertis och tillfällig arbetskraft, <i>förslagsvis</i> | 295 000 |
| 4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ... | 254 700 |
| 5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i> | 165 900 |
| 6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i> | 18 400 |

Summa kronor 1 400 800;

c) till *Socialdepartementet: Avlöningar* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 1 400 800 kronor.

2:o) **Socialdepartementet: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 2, s. 2), vilket innebär en uppräknig av resemedelsposten med 5 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Socialdepartementet: Omkostnader* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 70 500 kronor.

3:o) **Socialattachéer.** Kungl. Maj:t har (punkt 3, s. 2 och 3) föreslagit riksdagen att till Socialattachéer för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 230 000 kronor.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med samma belopp.

Departementschefen har, under erinran att Kungl. Maj:t genom beslut den 23 oktober 1959 förordnat två socialattachéer för tjänstgöring tills vidare intill utgången av 1962 vid beskickningarna i Washington och London, föreslagit att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp.

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Birke m. fl.* (I: 240) och den andra inom andra kammaren av herr *Mag-nusson* i Borås *m. fl.* (II: 300), har — såvitt nu är i fråga — hemställts, att riksdagen måtte avslå förslaget om anslag för budgetåret 1960/61 till Socialattachéer.

Beträffande motiveringen för yrkandet hänvisas till motionen I: 240.

Utskottet. Befattningarna som socialattaché har tillkommit genom beslut av 1959 års riksdag. Då utskottet ej kan finna att bärande skäl anförts för att nu dra in ifrågavarande befattningar, får utskottet hemställa,

att riksdagen må med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 240 och II: 300, såvitt nu är i fråga, till *Socialattachéer* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 230 000 kronor.

Socialstyrelsen, arbetsdomstolen m. m.

4:o) **Socialstyrelsen: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har (punkt 4, s. 4—11) föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för socialstyrelsen, som föranledes av vad departementschefen förordat, dels fastställa av departementschefen för-

ordad avlöningsstat för socialstyrelsen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1960/61, dels ock till Socialstyrelsen: Avlöningar för samma budgetår anvisa ett förslagsanslag av 3 909 200 kronor.

I gällande riksstat finnes uppfört ett anslag av 3 784 600 kronor till Socialstyrelsen: Avlöningar till personal för verksamheten i allmänhet.

Departementschefen föreslår, i enlighet med vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor, att en för telefonistgöromål avsedd kontorsbiträdestjänst i Ao 5 på lagbyrån byts ut mot en tjänst såsom kanslibitråde i Ao 7 samt en på byrån för pris- och socialvårdsstatistik inrättad befattning som kanslibitråde i Ao 7 ombildas till kontoristtjänst i Ao 9.

Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet i nyssnämnda sammanhang anfört beträffande inrättande av kanslisttjänster i reglerad befordringsgång vid den centrala statsförvaltningen förordar departementschefen vidare, att tre kanslisttjänster inrättas på barnvårdsbyrån. En kanslibiträdestjänst i Ae 7 bör därvid utgå ur personalorganisationen och en kontoristtjänst i Ao 9 jämte en kanslibiträdestjänst i Ao 7 föras på övergångsstat. Vidare bör anslaget å ena sidan minskas med ett belopp motsvarande lönekostnaderna för två och en halv amanuens tjänster samt å andra sidan ökas med medel för två och en halv biträdestjänster i reglerad befordringsgång. Ytterligare bör en extra amanuens tjänst på socialvårdsbyrån samt en amanuens tjänst på byrån för pris- och socialvårdsstatistik utbytas mot kanslisttjänster. Dessutom bör fem amanuens tjänster hos styrelsen vid ledigblivande ersättas med kanslisttjänster.

En ny biträdestjänst i reglerad befordringsgång för telefonistgöromål bör inrättas på lagbyrån.

För förstärkning av nykterhetsvårdsbyråns arbetskraft tillstyrker departementschefen, att medel beräknas för två befattningar för kanslister i reglerad befordringsgång.

I enlighet med ett av kommittén för ungdomsvårdsskolorna framlagt förslag bör frågan om fördelningen av vissa administrativa göromål mellan skolbyrån och de lokala skolledningarna undersökas. I anslutning därtill synes det lämpligt att genomföra en mera allmän översyn av skolbyråns organisation. Det bör liksom hittills ankomma på Kungl. Maj:t att meddela erforderliga bestämmelser om tillgodoseende av behovet av psykiatermedverkan på skolbyrån under tid då tjänsten som chef, tillika läkare, vid Lövstaskolan ej är besatt.

Behovet av biträdespersonal för statistiska bearbetningar inom styrelsen väntas minska. Avlöningsanslaget bör av denna anledning minskas med medel för ett biträde i befordringsgången.

En av de på barnvårdsbyrån inrättade tjänsterna såsom förste byråsekreterare i Ae 21 bör överföras till ordinarie stat.

Utskottet, som i sitt av riksdagen numera godkända utlåtande nr 14 tillstyrkt, att en tjänst som kanslibitråde utbytes mot en kontoristtjänst samt att en kontorsbiträdestjänst ombildas till tjänst som kanslibitråde, har ej heller i övrigt funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag. Utskottet hemställer därför,

att riksdagen må

- a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för socialstyrelsen, som föranledes av vad departementschefen i statsrådsprotokollet över socialärenden för den 4 januari 1960 förordat;
- b) fastställa följande avlöningsstat för socialstyrelsen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1960/61:

Avlöningsstat

| | |
|--|-----------|
| 1. Avlöningar till ordinarie personal, <i>förslagsvis</i> ... | 1 675 100 |
| 2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i> | 40 200 |
| 3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ... | 1 549 100 |
| 4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i> | 580 400 |
| 5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i> | 64 400 |
| Summa kronor 3 909 200; | |

- c) till *Socialstyrelsen*: *Avlöningar* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 3 909 200 kronor.

5:o) **Socialstyrelsen: Omkostnader.** Kungl. Maj:t har (punkt 5, s. 11—14) föreslagit riksdagen att till Socialstyrelsen: Omkostnader för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 806 800 kronor.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 626 700 kronor.

Departementschefen föreslår uppräknig av anslaget med 2 000 kronor till bränsle, lyse och vatten, 14 600 kronor till hyra för statistikmaskiner, 15 000 kronor till övriga expenser för eget behov samt 10 000 kronor till publikationstryck. Vidare beräknas en ökning av inkomstposten med 25 000 kronor.

Fr. o. m. budgetåret 1954/55 har under ett särskilt obetecknat anslag anvisats medel till Ersättning till statistiska centralbyråns utredningsinstitut m. fl. Från anslaget har bestritts kostnaderna för prisinsamlingen till konsumentprisindex m. m. Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 174 000 kronor. Departementschefen föreslår, i syfte att minska antalet anslag, att ifrågakvarande medel fr.o. m. nästa budgetår anvisas under före-

stående anslag och uppföres under en särskild post i omkostnadsstaten. Medelsbehovet för ändamålet beräknas till 163 500 kronor, vilket innebär en minskning med 10 500 kronor.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag och hemställer sålunda, att riksdagen må till *Socialstyrelsen: Omkostnader* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 806 800 kronor.

6:o) **Socialstyrelsen: Statistiska specialundersökningar.** Kungl. Maj:t har (punkt 6, s. 14—15) föreslagit riksdagen att till *Socialstyrelsen: Statistiska specialundersökningar* för budgetåret 1960/61 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 kronor.

I gällande riksstat finnes uppfört ett anslag å 50 000 kronor till *Socialstyrelsen: Avlöningar* till viss personal för större statistiska specialundersökningar.

Departementschefen anför, att den fortgående utvecklingen av metoderna för bearbetning av statistiskt material innebär en ökad användning av maskinella hjälpmedel och en därav betingad minskning av personalbehovet i samband med statistiska undersökningar. De medel, som anvisas för statistiska specialundersökningar inom socialstyrelsen, bör med hänsyn härtill ej avses enbart för avlöningskostnader utan kunna disponeras även för att täcka kostnader för maskinell bearbetning, i den mån sådan ej utföres med styrelsens egna maskiner. Den ändrade ändamålsbestämningen bör utmärkas genom att anslaget får en annan benämning.

Då en betydande reservation finnes på anslaget, räknar departementschefen med att disponibla medel är tillräckliga för att täcka kostnaderna under såväl innevarande som nästa budgetår. Vid budgetårets utgång kvarstående reservation bör överföras till det nya anslaget, som därför bör uppföras med endast ett formellt belopp av 1 000 kronor.

Utskottet har ej funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag och hemställer alltså,

att riksdagen må till *Socialstyrelsen: Statistiska specialundersökningar* för budgetåret 1960/61 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 kronor.

7:o) **Statens socialvårdskonsulenter: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har (punkt 7, s. 15—17) föreslagit riksdagen att godkänna av departementschefen föreslagen avlöningsstat för statens socialvårdskonsulenter, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1960/61, samt att till Statens social-

vårdskonsulenter: Avlöningar för samma budgetår anvisa ett förslagsanslag av 415 000 kronor.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 402 500 kronor.

Departementschefen upptar till behandling ett av 1958 års besparingsutredning framfört förslag om en översyn av den statliga konsulentorganisationen för ärenden rörande socialvård och barnavård. Departementschefen erinrar, att spørsmålet om en översyn av konsulentorganisationen togs upp vid anmälan av förestående anslag i 1955 års statsverksproposition. Därvarande chefen för socialdepartementet, statsrådet Sträng, anförde därvid bl. a., att det kunde ifrågasättas huruvida konsulentorganisationen vore ordnad på ett sådant sätt att den med hänsyn till rådande förhållanden kunde anses fullt ändamålsenlig. Att konsulentorganisationen inte stämde överens med länsindelningen ledde sålunda till vissa olägenheter. Vidare syntes frågan om gränsdragningen mellan länsstyrelsernas och konsulenternas arbetsuppgifter på vissa punkter kunna diskuteras. En översyn av organisationen borde därför göras, så snart det pågående arbetet på ny fattigvårds- och barnavårdslagstiftning lett till resultat.

Sedan behandlingen av det nu framlagda förslaget till ny barnavårdslag avslutats torde förutsättningar föreligga för att bedöma hur den regionala rådgivnings- och tillsynsverksamheten på socialvårdens område bör vara organiserad. Den tidigare förutsatta översynen bör då komma till stånd, varvid även de av besparingsutredningen anförda synpunkterna bör beaktas.

Uppräkningen av anslaget avser löneklassuppflyttningar, rörligt tillägg och kompensation för höjda folkpensionsavgifter.

Utskottet anser i likhet med departementschefen, att en översyn av socialvårdskonsulenternas ställning och arbetsuppgifter bör komma till stånd, sedan nu föreliggande förslag till ny barnavårdslag slutbehandlats. Utredningen bör, såsom departementschefen förutsatt, syfta till att ge frågan en allsidig belysning.

Utskottet har ej funnit anledning till erinran mot vad departementschefen i övrigt anför och föreslagit och hemställer därför,

att riksdagen må

a) godkänna följande avlöningsstat för statens socialvårdskonsulenter, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1960/61:

Avlöningsstat

| | |
|--|---------|
| 1. Avlöningar till icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i> | 354 000 |
| 2. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i> | 55 500 |
| 3. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i> | 5 500 |

Summa kronor 415 000;

b) till *Statens socialvårdskonsulenter: Avlöningar* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 415 000 kronor.

8:o) *Statens socialvårdskonsulenter: Omkostnader*. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 8, s. 17), vilket innebär en anslagsökning med 5 500 kronor, varav 3 000 kronor för reseersättningar och 2 500 kronor för expenser, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Statens socialvårdskonsulenter: Omkostnader* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 119 400 kronor.

9:o) *Arbetsdomstolen: Avlöningar*. Kungl. Maj:t har (punkt 9, s. 17—19) föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga den ändring i personalförteckningen för arbetsdomstolen, som föranledes av vad departementschefen förordad, dels fastställa av departementschefen förordad avlöningsstat för arbetsdomstolen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1960/61, dels ock till Arbetsdomstolen: *Avlöningar* för samma budgetår anvisa ett förslagsanslag av 205 100 kronor.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 200 300 kronor.

En kontorshbiträdestjänst bör utgå ur personalförteckningen för arbetsdomstolen. Vidare bör anslaget räknas upp med 4 800 kronor på grund av 1959 års generella lönehöjning m. m.

Utskottet har ej funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag och hemställer alltså,

att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga den ändring i personalförteckningen för arbetsdomstolen, som föranledes av vad departementschefen i statsrådsprotokollet över socialärenden för den 4 januari 1960 förordad;

b) fastställa följande avlöningsstat för arbetsdomstolen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1960/61:

Avlöningsstat

| | |
|---|--------|
| 1. Avlöningar till ordinarie personal, <i>förslagsvis</i> ... | 35 600 |
| 2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i> | 94 300 |
| 3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i> | 56 800 |
| 4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i> | 16 600 |

| | |
|---|-----------------------|
| 5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, förslagsvis | 1 800 |
| | Summa kronor 205 100; |

c) till *Arbetsdomstolen*: *Avlöningar* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 205 100 kronor.

10:o) *Arbetsdomstolen*: *Omkostnader*. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 10, s. 19), vilket innebär oförändrad medelsanvisning, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Arbetsdomstolen*: *Omkostnader* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 17 100 kronor.

11:o) *Förlikningsmän för medling i arbetstvister m. m.*: *Avlöningar*. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 11, s. 19), vilket innebär en minskning av anslaget med 85 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Förlikningsmän för medling i arbetstvister m. m.*: *Avlöningar* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 150 000 kronor.

12:o) *Förlikningsmän för medling i arbetstvister m. m.*: *Omkostnader*. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 12, s. 20), vilket innebär en med 15 000 kronor minskad medelsanvisning, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Förlikningsmän för medling i arbetstvister m. m.*: *Omkostnader* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 25 000 kronor.

Mödrahjälp, socialhjälp, barnavård m. m.

13:o) *Mödrahjälp*. Kungl. Maj:t har (punkt 13, s. 21—23) föreslagit riksdagen att till *Mödrahjälp* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 6 000 000 kronor.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 5 500 000 kronor.

Föredragande statsrådet redovisar ett av 1958 års besparingsutredning framlagt förslag angående mödrahjälpen jämte remissyttranden över förslaget.

Vid anmälan av ifrågakvarande anslag för innevarande budgetår anförde

föredragande statsrådet, att en omprövning av mödrahjälpen bör anstå i avbidan på resultatet av socialpolitiska kommitténs arbete. Besparingsutredningen har, under åberopande främst av administrativa skäl, föreslagit att mödrahjälpen skall bestå som en särskild hjälpform men att kostnaderna och administrationen skall överföras på kommunerna. Tillräcklig anledning att nu flytta ansvaret för mödrahjälpkostnaderna från staten till kommunerna föreligger enligt föredragandens mening inte. Starka skäl talar alltjämt för att en omprövning av den komplicerade mödrahjälpfrågan får anstå till dess den kan ske i ett större sammanhang, där man kan överblicka olika sidor av hjälpbehovet för de medborgargrupper vilkas hjälpbehov inte i tillfredsställande omfattning tillgodoses av socialförsäkringarna. Mödrahjälpen bör därför även under nästa budgetår utgå enligt gällande bestämmelser. Anslaget bör räknas upp med 500 000 kronor till 6 000 000 kronor.

I förevarande sammanhang har utskottet till behandling förehaft följande motioner, nämligen

dels de under punkten 3 nämnda likalydande *motionerna I: 240* och *II: 300*, i vilka — såvitt nu är i fråga — har hemställts, att riksdagen måtte avslå förslaget om anslag för budgetåret 1960/61 till Mödrahjälp,

dels ock en inom andra kammaren av herrar *Gustafsson* i Skellefteå och *Wedén* väckt motion (*II: 437*), vari — såvitt nu är i fråga — har hemställts, att riksdagen måtte dels besluta att mödrahjälpen fr. o. m. den 1 januari 1961 helt överföres till kommunerna, dels till Mödrahjälp anvisa ett förslagsanslag av 3 000 000 kronor.

Beträffande motiveringen för motionärernas yrkanden hänvisas till motionerna *I: 240* och *II: 437*.

Utskottet. De i förevarande motioner framställda yrkandena överensstämmer i det väsentliga med besparingsutredningens förslag att kostnaderna för mödrahjälpen samt dess administration skall överföras på kommunerna. Även i andra sammanhang har under de senare åren framförts en rad olika förslag till omläggning av mödrahjälpen. Främst har därvid en ändring i fråga om formerna för mödrahjälpens handläggning framhållits som önskvärd.

De skäl som anförts för en reform av mödrahjälpens administration kan enligt utskottets mening inte fränkännas betydelse. Emellertid uttalade sig riksdagen i fjol för att mödrahjälpen skulle utgå enligt oförändrade bestämmelser i avvaktan på visst utredningsarbete, som pågår inom socialpolitiska kommittén och som har ansetts böra föregå en mera allmän prövning av bl. a. mödrahjälpens ställning och utformning i vårt sociala system. Resultatet av ifrågasvarande utredningsarbete föreligger inte ännu.

I likhet med föredraganden anser utskottet, att det inte nu finns tillräck-

ligt starka skäl att flytta över ansvaret för mödrahjälpkostnaderna från staten till kommunerna. Utskottet avstyrker följaktligen motionärernas förslag.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 240 och II: 300 ävensom II: 437, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, till *Mödrahjälp* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 6 000 000 kronor.

14:o) **Mödrahjälpnämnderna.** Kungl. Maj:t har (punkt 14, s. 23 och 24) föreslagit riksdagen att till Mödrahjälpnämnderna för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 175 000 kronor.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med samma belopp.

Föredragande statsrådet förordar, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

I förevarande sammanhang har utskottet till behandling förehaft följande motioner, nämligen

dels de under punkten 3 nämnda likalydande motionerna I: 240 och II: 300, i vilka — såvitt nu är i fråga — har hemställts, att riksdagen måtte avslå förslaget om anslag för budgetåret 1960/61 till Mödrahjälpnämnderna,

dels ock den under nästföregående punkt nämnda motionen II: 437, vari — såvitt nu är i fråga — har hemställts, att riksdagen måtte dels besluta att mödrahjälpnämnderna avskaffas fr. o. m. den 1 januari 1961, dels till Mödrahjälpnämnderna anvisa ett anslag av 87 500 kronor.

Beträffande motiveringen för motionärernas yrkanden hänvisas till motionerna I: 240 och II: 437.

Utskottet. Under åberopande av vad utskottet anfört under nästföregående punkt avstyrker utskottet motionerna I: 240 och II: 300 samt II: 437 även i vad de avser förevarande anslag.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 240 och II: 300 ävensom motionen II: 437, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, till *Mödrahjälpnämnderna* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 175 000 kronor.

15:o) **Bidrag till avlönande av hemvårdarinnor.** Kungl. Maj:t har (punkt 15, s. 24—28) föreslagit riksdagen att till Bidrag till avlönande av hemvårdarinnor för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 2 400 000 kronor.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 4 640 000 kronor.

Vid 1957 års riksdag fattades principbeslut om avlösning av vissa statsbidrag till primärkommunerna. Därvid beslöts, att förevarande statsbidrag borde tills vidare — dock ej längre än till den 1 juli 1960 — undantagas från en omläggning. Härefter har vid förra årets riksdag beslut fattats om avlösning av statsbidraget fr.o.m. sistnämnda dag. Förslag till de närmare bestämmelser som erfordras rörande avlösning av statsbidraget har Kungl. Maj:t framlagt i anslutning till äskande om anslag under åttonde huvudtiteln till Bidrag till driften av folkskolor m. m.

Socialstyrelsen har föreslagit, att de i den nuvarande statsbidragskungörelsen ingående villkoren för erhållande av bidrag i samband med avlösningen av statsbidraget skall ersättas med normerande bestämmelser för verksamheten i vad avser krav på kompetens och utbildning för hemvårdarinnor samt styrelsens rådgivnings- och tillsynsverksamhet. Med anledning härav erinras om att socialstyrelsen f. n. övervakar, att kompetensen inom hemvårdarinneyrket inte eftersättes, och att styrelsen handlägger dispensärenden, när den formella kompetensen till hemvårdarinnetjänster är tvivelaktig eller saknas. Det är dock endast i enstaka fall hittills som socialstyrelsen i kompetensfrågor måst avstyra en av en kommun tilltänkt lösning. Redan i 1954 års statsverksproposition ifrågasattes, att den centrala dispensprövningen skulle kunna borttagas. Dåvarande chefen för socialdepartementet förordade emellertid att en sådan prövning borde få bestå ännu någon tid, tills den sociala hemhjälpn ute i kommunerna hade hunnit stabiliseras. Under tiden därefter har erfarenheterna av kommunernas handläggning av kompetensfrågor varit i stort sett goda. Anledning saknas därmed att bibehålla socialstyrelsens befogenheter att utfärda föreskrifter i kompetenshänseende.

En väsentlig orsak till de goda erfarenheterna av den sociala hemhjälpens verksamheten torde dock ha varit de krav på kunskaper och lämplighet hos hemvårdarinnorna, som upprätthållits genom kompetensbestämmelserna i statsbidragskungörelsen. Det erfordras både mångsidigt kunnande och särskild personlig lämplighet hos dem som skall rycka in i barnfamiljer, där husmödrarnas sjukdom eller nedslitenhet satt sin prägel på miljön. En sänkning av yrkesstandarden kan således inte accepteras. Föredragande statsrådet förutsätter, att kompetenskraven skall komma att upprätthållas också i framtiden, även om de inte längre har karaktären av bidragsvillkor, och att socialstyrelsen genom utfärdandet av råd och anvisningar för hemvårdarinneverksamheten och genom att stå kommunerna

till tjänst med upplysningar kommer att verka för en fortsatt ändamålsenlig utveckling av denna värdefulla verksamhet.

Staten bör vidare behålla sitt nuvarande ansvar för att utbildningsmöjligheter för hemvårdarinnor står till förfogande. Utbildningen bör tills vidare liksom hittills ske dels vid 15-månaderskurser vid särskilda hem-syster- och hemvårdarinneskolor, dels vid av socialstyrelsen anordnade tre månaders kompletteringskurser. Anslag till sistnämnda kursverksamhet upptages under nästföljande punkt.

Föredragande statsrådet finner det angeläget, att landstingen fortsätter att lämna kommunerna ekonomiskt och annat stöd i verksamheten. Den närmare utformningen härav bör det ankomma på vederbörande landsting att bestämma.

På grund av avlösningen av statsbidraget kommer anslaget under nästa budgetår endast att belastas med kostnader för statsbidrag avseende första halvåret 1960. Anslaget bör lämpligen uppföras med 2 400 000 kronor.

Utskottet. En avlösning av statsbidraget till den sociala hemhjälpen beslöts i princip vid 1957 års riksdag. Därefter har 1959 års riksdag fattat definitivt beslut om, att avlösningen skall äga rum den 1 juli 1960. Inför beslutets förverkligande har socialstyrelsen föreslagit, att vissa av de för statsbidrag gällande villkoren skall ersättas av normerande bestämmelser beträffande hemvårdarinnornas utbildning och kraven på deras kompetens, m. m. Såsom föredraganden framhållit, har emellertid kommunernas handläggning av kompetensfrågorna varit sådan, att bibehållandet av socialstyrelsens befogenheter att utfärda föreskrifter i kompetenshänseende ej torde vara påkallat. I likhet med föredraganden förutsätter utskottet, att statsbidragets avlösning och slopandet av de villkor för verksamheten, som varit förbundna med bidragen, inte skall leda till någon sänkning av hemvårdarinnornas yrkesstandard. Utskottet delar föredragandens uppfattning att staten bör behålla sitt nuvarande ansvar för att utbildningsmöjligheter för hemvårdarinnorna står till buds och att socialstyrelsen genom utfärdande av råd och anvisningar för den sociala hemhjälpsverksamheten bör verka för att denna även i fortsättningen utvecklas på ett ändamålsenligt sätt.

Vad föredraganden i övrigt anfört och föreslagit har inte givit utskottet anledning till erinran eller särskilt uttalande.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Bidrag till avlöande av hemvårdarinnor* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 2 400 000 kronor.

16:o) **Prov- och kompletteringskurser för hemvårdarinnor.** Kungl. Maj:t har (punkt 16, s. 28 och 29) föreslagit riksdagen att till Prov- och kom-

pletteringskurser för hemvårdarinnor för budgetåret 1960/61 anvisa ett reservationsanslag av 225 000 kronor.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 100 000 kronor.

Under hänvisning till vad som anförts under nästföregående punkt förordar föredragande statsrådet att socialstyrelsen även i fortsättningen skall anordna prov- och kompletteringskurser för hemvårdarinnor. För kursverksamheten bör gälla samma riktlinjer som tillämpas f. n.

Med hänsyn till den omfattning kursverksamheten hittills fått bör medel beräknas för utbildning av 250 elever under nästa budgetår. Anslaget bör uppföras med 225 000 kronor.

Utskottet. Under återopande av vad utskottet anfört under nästföregående punkt hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Prov- och kompletteringskurser för hemvårdarinnor* för budgetåret 1960/61 anvisa ett reservationsanslag av 225 000 kronor.

17:o) **Ersättningar till kommunerna enligt socialhjälp- och barnvårdslagarna m. m.** Kungl. Maj:t har (punkt 17, s. 29 och 30) föreslagit riksdagen att till Ersättningar till kommunerna enligt socialhjälp- och barnvårdslagarna m. m. för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 6 250 000 kronor.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 5 900 000 kronor.

Departementschefen föreslår, att anslaget med hänsyn till belastningen under budgetåret 1958/59 räknas upp. I avvaktan på ytterligare erfarenheter bör uppräknningen dock begränsas till 350 000 kronor.

Under rubriken Understöd åt utlandssvenskar m. m. finnes för innevarande budgetår under femte huvudtiteln uppfört ett förslagsanslag av 50 000 kronor. Nettoutgiften å anslaget var under budgetåret 1958/59 32 717 kronor. Från anslaget bestrides kostnaderna enligt kungörelsen 1950: 383 (ändrad 1956: 351) angående bistånd åt utlandssvenskar som återvända till Sverige, m. m. Sådant bistånd kan lämnas av länsstyrelse såsom motagningshjälp (till uppehälle, kläder och resor) samt av arbetsmarknadsstyrelsen, länsarbetsnämnd eller annat arbetsförmedlingsorgan såsom start-hjälp eller rörelselån. Kostnaderna för bistånd av angivna slag, som lämnas av länsstyrelsen, bör fr. o. m. nästa budgetår bestridas från nu ifrågavarande anslag, medan starthjälp och rörelselån bör belasta reservationsanslaget till Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m. Anslaget till Understöd åt utlandssvenskar m. m. kan alltså utgå ur riksstaten.

Den sålunda föreslagna omläggningen bör inte föranleda ytterligare uppräknning av nu ifrågavarande anslag.

I en inom andra kammaren av herrar *Gustafsson* i Skellefteå och *Wedén* väckt motion (II: 436) har — såvitt nu är i fråga — hemställt, att riksdagen måtte besluta att till Ersättningar till kommunerna enligt socialhjälp- och barnavårdslagarna m. m. anvisa ett förslagsanslag av 5 925 000 kronor.

Beträffande motiveringen för yrkandet hänvisas till motionen.

Utskottet. Departementschefen har föreslagit, att förevarande anslag räknas upp med 350 000 kronor med hänsyn till anslagsbelastningen. I motionen II: 436 har i besparingssyfte yrkats att anslagshöjningen begränsas till 25 000 kronor.

Motionärerna har bl. a. hänvisat till, att socialstyrelsen i sina anslagsäskanden beräknat medelsbehovet för nästa budgetår till 5 900 000 kronor, varvid styrelsen grundat beräkningarna på medelbelastningen under de senaste fyra budgetåren.

Ett bifall till motionen skulle, på grund av anslagets karaktär, inte leda till någon verklig besparing. Då utskottet därtill anser departementschefens anslagsberäkning mera realistisk än motionärernas, avstyrker utskottet motionen.

Utskottet har ej funnit anledning till erinran mot vad departementschefen i övrigt anfört och föreslagit.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionen II: 436, såvitt nu är i fråga, till *Ersättningar till kommunerna enligt socialhjälp- och barnavårdslagarna m. m.* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 6 250 000 kronor.

18:o) **Socialhjälp och barnavård för lappar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 18, s. 30 och 31), vilket innebär oförändrad medelsanvisning, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Socialhjälp och barnavård för lappar* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 250 000 kronor.

19:o) **Bidrag till anordnande samt om- och tillbyggnad av ålderdomshem.** Kungl. Maj:t har (punkt 19, s. 31) föreslagit riksdagen att till Bidrag till anordnande samt om- och tillbyggnad av ålderdomshem för budgetåret 1960/61 anvisa ett reservationsanslag av 7 000 000 kronor.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med samma belopp.

Departementschefen föreslår, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

I de vid punkten 3 nämnda likalydande *motionerna I: 240* och *II: 300* har — såvitt nu är i fråga — hemställts, att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts förslag om anslag för budgetåret 1960/61 till *Bidrag till anordnande samt om- och tillbyggnad av ålderdomshem*.

Beträffande motiveringen för motionärernas yrkande hänvisas till motionen *I: 240*.

Utskottet. Motionärerna har bl. a. anfört, att efterfrågan på platser vid ålderdomshem konstant sjunkit och att de ej anser det riktigt att under sådana förhållanden stimulera kommunerna att bygga ålderdomshem.

Utskottet vill erinra om att motionsyrkanden av samma innebörd förelåg till behandling vid föregående års riksdag. Motionerna avslogs därvid av riksdagen. Då utskottet anser, att det nu ej finns skäl till ändrat ståndpunktstagande i frågan, avstyrker utskottet ifrågavarande motionsyrkanden.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna *I: 240* och *II: 300*, såvitt nu är i fråga, till *Bidrag till anordnande samt om- och tillbyggnad av ålderdomshem* för budgetåret 1960/61 anvisa ett reservationsanslag av 7 000 000 kronor.

20:o) **Bidrag till utbildning av föreståndare vid ålderdomshem**. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 20, s. 32 och 33), vilket i fråga om anslagsberäkningen innebär en med 11 200 kronor ökad medelsanvisning, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till utbildning av föreståndare vid ålderdomshem* för budgetåret 1960/61 anvisa ett anslag av 103 100 kronor.

21:o) **Bidrag till driftkostnaderna vid arbetshem**. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 21, s. 33 och 34), vilket innebär att anslaget med hänsyn till belastningen höjes med 5 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till driftkostnaderna vid arbetshem* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 70 000 kronor.

22:o) **Ersättning till barnavårdsnämnderna för bidragsförskott och utfyllnadsbidrag.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 24, s. 36 och 37), vilket innebär en uppräknig av anslaget med 2 000 000 kronor med hänsyn till den väntade belastningen, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Ersättning till barnavårdsnämnderna för bidragsförskott och utfyllnadsbidrag* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 18 000 000 kronor.

23:o) **Bidrag till uppförande eller inrättande av barnhem.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 25, s. 38 och 39), vilket innebär oförändrad ram för beviljande av statsbidrag samt oförändrad medelsanvisning, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) medgiva, att statsbidrag till uppförande eller inrättande av barnhem under budgetåret 1960/61 beviljas med högst 750 000 kronor;

b) till *Bidrag till uppförande eller inrättande av barnhem* för budgetåret 1960/61 anvisa ett reservationsanslag av 300 000 kronor.

24:o) **Bidrag till driften av barnhem.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 26, s. 39—41), vilket innebär dels en höjning fr. o. m. den 1 juli 1960 av maximiavgifterna för vård å barnhem från f. n. högst 3 kronor till 4 kronor 50 öre för vård dag, dels ock en nedräkning av anslaget med 50 000 kronor med hänsyn till belastningen under budgetåret 1958/59 samt minskat antal barnhemsplatser, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) godkänna av föredragande statsrådet i statsrådsprotokollet över socialärenden för den 4 januari 1960 förordad höjning av maximiavgifterna för vård å barnhem;

b) till *Bidrag till driften av barnhem* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 1 750 000 kronor.

25:o) **Bidrag till utbildning av föreståndare vid barnhem.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 27, s. 41 och 42), vilket innebär, att statens bidrag till utbildningskostnaderna ökar med 1 600 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till utbildning av föreståndare vid barnhem* för budgetåret 1960/61 anvisa ett anslag av 56 800 kronor.

26:o) **Bidrag till driften av anstalter för halvöppen barnavård.** Kungl. Maj:t har (punkt 28, s. 42—44) föreslagit riksdagen att till *Bidrag till*

driften av anstalter för halvöppen barnavård för budgetåret 1960/61 anvisa ett reservationsanslag av 4 800 000 kronor.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 4 200 000 kronor.

Med anledning av att socialstyrelsen föreslagit, att bidragen skall räknas upp på grundval av 1959 års höjning av lönerna erinras i propositionen om att föredragande statsrådet vid anmälan av förevarande anslag i 1959 års statsverksproposition inte var beredd att förorda någon automatisk anknytning av bidragen till de faktiska lönerna. Frågan om bidragens storlek borde bedömas från mera allmänna utgångspunkter. Under nästa budgetår bör nämnda bidrag utgå med oförändrade belopp.

Även för bidragen till driften av jordbruksdaghem bör nu gällande grunder tillämpas.

Anslagsbehovet för nästa budgetår uppskattas till 4 800 000 kronor, vilket innebär en ökning med 600 000 kronor i förhållande till anslaget för innevarande budgetår.

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av fröken *Mattson* och herr *Lars Larsson* (I: 245) och den andra inom andra kammaren av fru *Svensson m. fl.* (II: 304), har hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära förslag om förbättrat statligt stöd åt daghem och förskolor.

Beträffande de skäl motionärerna anfört till stöd för sitt förslag hänvisas till motionen II: 304.

Utskottet. I motionerna påpekas bl. a., att bidragen till driften av anstalter för halvöppen barnavård inte har räknats upp med hänsyn till 1959 års generella lönehöjningar. Motionärerna ifrågasätter, om bidragen under sådana förhållanden kommer att behålla den avsedda effekten att stimulera till fortsatt utbyggnad inom den halvöppna barnavården och uttalar att man inte i längden kan räkna med att kommunerna fortsättningsvis skall engagera sig i en verksamhet, där värdet av statsbidraget undan för undan minskar.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att en fortsatt utbyggnad av institutioner inom den halvöppna barnavården är angelägen. Motionärernas farhågor beträffande den halvöppna barnavårdens framtid synes emellertid utskottet något överdrivna. Utbyggnaden av daghem och lek-skolor har knappast visat tecken att minska utan har under senare år på det hela taget fortsatt i oförminskad takt, oaktat statsbidragens relativa värde för huvudmännen inte har varit konstant.

I likhet med föredragande statsrådet anser utskottet, att ifrågavarande statsbidrag ej bör mer eller mindre automatiskt anknytas till löneutvecklingen utan prövas från mera allmänna utgångspunkter. I detta samman-

hang vill utskottet erinra om att 1958 års förskollärarytredning har att utreda frågan om åtgärder för att tillgodose behovet av pedagogiskt utbildad personal inom den halvöppna barnavården. Om utredningen skulle finna ökade statliga insatser erforderliga för tillgodoseende av detta utbildningsbehov, skall den enligt sina direktiv överväga på vad sätt en sådan ökning kan åstadkommas inom ramen för det samlade statliga stödet för den halvöppna barnavården. Det torde sålunda bli tillfälle att vid prövningen av utredningens blivande förslag också ta upp frågan om statsbidragen till nu ifrågasvarande institutioner. Under sådana förhållanden avstyrker utskottet motionärernas yrkande.

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag i fråga om anslagsberäkningen hemställer utskottet,

I. att riksdagen må till *Bidrag till driften av anstalter för halvöppen barnavård* för budgetåret 1960/61 anvisa ett reservationsanslag av 4 800 000 kronor;

II. att motionerna I: 245 och II: 304 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

27:o) **Försöksverksamhet rörande daghem m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 29, s. 44 och 45), vilket innebär oförändrad medelsanvisning, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Försöksverksamhet rörande daghem m. m.* för budgetåret 1960/61 anvisa ett reservationsanslag av 100 000 kronor.

28:o) **Bidrag till utbildning av personal inom den halvöppna barnavården m. m.** Kungl. Maj:t har (punkt 30, s. 45—47) föreslagit riksdagen att till Bidrag till utbildning av personal inom den halvöppna barnavården m. m. för budgetåret 1960/61 anvisa ett reservationsanslag av 510 000 kronor.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 445 500 kronor.

Föredragande statsrådet erinrar, att en utredning pågår angående åtgärder för att tillgodose behovet av pedagogiskt utbildad personal inom den halvöppna barnavården. Denna utredning beräknas bli slutförd under innevarande år. I avvaktan på utredningens förslag bör väsentliga ändringar i gällande bidragsregler så långt möjligt undvikas. Socialstyrelsen har föreslagit, att terminsavgifterna vid seminarierna slopas fr. o. m. nästa budgetår och att seminarierna kompenseras härför genom statsbidrag. Föredragande statsrådet ansluter sig i princip till förslaget. Avgifterna bör emellertid slopas successivt fr. o. m. läsåret 1960/61 med början nämnda läsår för vid seminarierna i första årskursen nyintagna elever. Till bestri-

dande av kostnaderna härför bör anslaget räknas upp med 57 000 kronor. Med anledning av 1959 års lönehöjningar bör anslaget därjämte räknas upp med i runt tal 7 500 kronor till höjda bidrag till avlöningar av rektorer, föreståndare och grupphandledare samt arvoden för lektioner och föreläsningar.

Till kursverksamhet tillstyrkes samma medelsanvisning som för innevarande budgetår, d.v.s. 25 000 kronor till en kurs för personal vid institutioner för handikappade barn. Socialstyrelsen bör vidare efter Kungl. Maj:ts prövning få använda en ev. reservation på anslaget för kursverksamhet.

Medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår uppskattas till 510 000 kronor.

Utskottet har ej funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag och hemställer därför,

att riksdagen må till *Bidrag till utbildning av personal inom den halvöppna barnvården m. m.* för budgetåret 1960/61 anvisa ett reservationsanslag av 510 000 kronor.

29:o) **Ferieresor för barn.** Kungl. Maj:t har (punkt 31, s. 48—50) föreslagit riksdagen att till Ferieresor för barn för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 1 800 000 kronor.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 2 000 000 kronor.

Föredragande statsrådet anför, att i en i augusti 1959 av en särskilt tillkallad utredningsman avgiven promemoria angående de statliga åtgärderna på husmoderssemesterns område förslag framlagts om ändringar i gällande bestämmelser rörande ferieresor för barn och husmödrar, driften av semesterhem och stipendier för underlättande av husmoderssemester. Den viktigaste ändring som aktualiserats i promemorian är ett överförande av medel, som nu går till husmodersstipendier, till driftbidrag till semesterhemmen. I övrigt har bl. a. föreslagits, att nuvarande inkomstgräns för rätt till ferieresa skall ersättas med en efter familjestorlek differentierad inkomstskala.

Vidare har 1958 års besparingsutredning föreslagit, att frågan om ferieresor för barn och husmödrar samt husmoderssemesterstipendierna upptas till en förutsättningslös prövning.

Föredragande statsrådet finner ytterligare överväganden erforderliga, innan ställning tas till nämnda frågekomplex. Det synes lämpligt att såväl ferieresorna för barn som stödet åt husmoderssemestern omprövas i det vidare sammanhang, som aktualiserats genom tillkallande i maj 1958 av socialpolitiska kommittén. Promemorian har därför överlämnats till nämnda kommitté.

I avvaktan på resultatet av kommitténs arbete är föredragande statsrådet inte beredd att förorda någon ändring av bestämmelserna för ferieresorna. Den ifrågavarande verksamheten bör därför även under nästa budgetår fortgå enligt gällande bestämmelser.

Med hänsyn till belastningens storlek och då en fortsatt nedgång av resefrekvensen synes sannolik, bör förevarande anslag kunna räknas ned med 200 000 kronor.

I förevarande sammanhang har utskottet till behandling förehaft följande motioner, nämligen

dels de vid punkten 3 nämnda likalydande motionerna I: 240 och II: 300, i vilka — såvitt nu är i fråga — har hemställts, att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts förslag om anslag för budgetåret 1960/61 till Ferieresor för barn,

dels den vid punkten 17 nämnda motionen II: 436, vari — såvitt nu är i fråga — har hemställts, att riksdagen måtte besluta dels de ändringar i grunderna för avgiftsfinansieringen av ferieresor för barn och husmödrar som föreslagits i motionen, dels att till Ferieresor för barn anvisa ett förslagsanslag av 1 250 000 kronor,

dels ock en inom andra kammaren av herr Senander m. fl. väckt motion (II: 127), vari har hemställts, att riksdagen måtte besluta att anslaget till Ferieresor för barn under nästkommande budgetår skall utgå enligt socialstyrelsens förslag eller med 2 050 000 kronor.

Beträffande motiveringen för motionärernas yrkanden hänvisas till motionerna I: 240, II: 436 och II: 127.

Utskottet. Bestämmelserna om ferieresor för barn och husmödrar har varit oförändrade sedan 1956. Senast vid sin behandling av frågan om anslag för ändamålet för innevarande budgetår avlog riksdagen motionsyrkanden om slopande av reseverksamheten eller ändringar i de för densamma gällande bestämmelserna.

Föredraganden har nu anfört, att såväl ferieresorna för barn som stödet åt husmoderssemestern bör omprövas inom ramen för det utredningsarbete, som pågår inom socialpolitiska kommittén.

Utskottet ansluter sig till föredragandens ståndpunkt. I enlighet därmed bör bestämmelserna rörande ferieresor för barn vara oförändrade under nästa budgetår. Utskottet avstyrker alltså motionsyrkandena.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 240 och II: 300, II: 436 samt II: 127, de tre förstnämnda motionerna såvitt nu är i fråga, till *Ferieresor för barn* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 1 800 000 kronor.

30:o) **Ferieresor för husmödrar.** Kungl. Maj:t har (punkt 32, s. 50 och 51) föreslagit riksdagen att till Ferieresor för husmödrar för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 000 kronor.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med samma belopp.

På grund av vad som anförts under närmast föregående punkt är föredragande statsrådet inte beredd att nu förorda någon ändring av villkoren för ifrågavarande ferieresor. Verksamheten bör sålunda bedrivas enligt oförändrade grunder under nästa budgetår. Under sådana förhållanden bör anslaget uppföras med oförändrat belopp.

I förevarande sammanhang har utskottet till behandling förehäft följande motioner, nämligen

dels de vid punkten 3 nämnda likalydande *motionerna I: 240* och *II: 300*, i vilka — såvitt nu är i fråga — har hemställts, att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts förslag om anslag för budgetåret 1960/61 till Ferieresor för husmödrar,

dels ock den vid punkten 17 nämnda *motionen II: 436*, vari — såvitt nu är i fråga — har hemställts, att riksdagen måtte besluta att till Ferieresor för husmödrar anvisa ett förslagsanslag av 800 000 kronor.

Beträffande motiveringen för motionärernas yrkanden hänvisas till motionerna I: 240 och II: 436.

Utskottet. I enlighet med vad utskottet anført under nästföregående punkt bör bestämmelserna rörande ferieresorna för husmödrar vara oförändrade under nästa budgetår. Utskottet avstyrker därför motionerna.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 240 och II: 300 ävensom II: 436, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, till *Ferieresor för husmödrar* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 000 kronor.

31:o) **Bidrag till driften av semesterhem.** Kungl. Maj:t har (punkt 33, s. 51 och 52) föreslagit riksdagen att till Bidrag till driften av semesterhem för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 525 000 kronor.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 540 000 kronor.

På grund av vad föredragande statsrådet anført under punkten 31 i propositionen bör någon ändring av grunderna för statsbidragen till semesterhemsverksamheten inte vidtagas nu. Anslaget bör med hänsyn till väntad medelsåtgång uppföras med 525 000 kronor.

I förevarande sammanhang har utskottet till behandling förehåft följande motioner, nämligen de vid punkten 3 nämnda likalydande *motionerna I: 240* och *II: 300* och den vid punkten 17 nämnda *motionen II: 436*, i vilka motioner — samtliga såvitt nu är i fråga — har hemställts, att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts förslag om anslag för budgetåret 1960/61 till Bidrag till driften av semesterhem.

Beträffande motiveringen för motionärernas yrkanden hänvisas till *motionerna I: 240* och *II: 436*.

Utskottet har under punkten 29 givit sin anslutning till föredragande statsrådets förslag, att frågan om stödet åt husmoderssemester bör prövas inom socialpolitiska kommittén. Gällande bestämmelser bör därför bestå under nästa budgetår. *Utskottet* avstyrker följaktligen *motionerna*.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å *motionerna I: 240* och *II: 300* ävensom *II: 436*, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, till *Bidrag till driften av semesterhem* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 525 000 kronor.

32:o) **Stipendier för underlättande av husmoderssemester.** Kungl. Maj:t har (punkt 34, s. 52 och 53) föreslagit riksdagen att till Stipendier för underlättande av husmoderssemester för budgetåret 1960/61 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 000 kronor.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med samma belopp.

Föredragande statsrådet är såsom framgår av vad som anförts under punkten 31 i propositionen inte beredd att förorda att stipendieverksamheten, såsom ifrågasatts, minskas till förmån för stöd i annan form åt husmoderssemester. Anslaget till stipendier bör anvisas med oförändrat belopp. En ändring i reglerna om stipendiernas belopp är emellertid påkallad och bör kunna vidtas utan att man avvaktar en mera allmän omprövning av verksamheten.

Stipendierna är f. n. maximerade till 50 kronor men kan då synnerliga skäl föreligger utgå med högre belopp, dock högst 100 kronor. Stipendium, som beviljas husmoder med småbarn och som skall användas till ersättning åt hemhjälp eller till inackordering av barn under husmoderns semester, får utgå med högst 125 kronor. I promemorian om husmoderssemester m. m. har föreslagits, att de olika maximibeloppen för stipendier till husmödrar ersättes med ett enhetligt maximibelopp av 250 kronor. Vidare har föreslagits, att större restriktivitet än f. n. skall iakttas med

beviljande av stipendier med små belopp. Nämnda förslag har i princip tillstyrkts i flertalet av de över promemorian avgivna yttrandena.

Föredragande statsrådet anser de nu tillämpade reglerna i fråga om stipendiernas storlek onödigt invecklade. Det normala maximibeloppet för stipendium är vidare alltför lågt. Ett stort antal stipendier på 25—30 kronor delas ut samtidigt som effektiv hjälp inte i tillräcklig omfattning kan lämnas i fall där stort hjälpbehov föreligger. Föredragande statsrådet finner det därför angeläget att — i avvaktan på socialpolitiska kommitténs i det föregående omnämnda utredningsarbete — en administrativ förenkling genomföres av de nuvarande reglerna rörande stipendierna och att samtidigt möjligheten ökas att lämna effektiv hjälp i de fall där behovet är störst. I detta syfte bör maximibeloppet för stipendierna höjas till 200 kronor. Stipendium bör vidare i fortsättningen inte utgå med mindre belopp än 50 kronor. Vid avvägningen av stipendiebeloppen i de enskilda fallen synes viss ledning kunna erhållas i den nu tillämpade graderingen av hjälpbehovet. Maximibeloppet bör därför som regel förbehållas husmödrar med småbarn. Ändringen är att i första hand betrakta som en rationalisering och ökar därför ej kostnadsramen.

I de vid punkten 3 nämnda likalydande *motionerna I: 240* och *II: 300* har — såvitt nu är i fråga — hemställts, att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts förslag om anslag för budgetåret 1960/61 till Stipendier för underlättande av husmoderssemester.

Beträffande motiveringen för yrkandet hänvisas till motionen I: 240.

Utskottet. Såsom utskottet anfört under punkten 29 bör en allmän omprövning av det statliga stödet åt husmoderssemestern göras inom socialpolitiska kommittén. Den av föredragande statsrådet föreslagna jämkningen i fråga om husmodersstipendiernas belopp, vilken åsyftar en administrativ förenkling och samtidigt en effektivisering av stipendiestödet, bör emellertid enligt utskottets mening kunna genomföras utan att resultatet av den allmänna omprövningen avvaktas. Utskottet ansluter sig till vad föredraganden anfört och föreslagit i detta hänseende.

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å *motionerna I: 240* och *II: 300*, såvitt nu är i fråga, till *Stipendier för underlättande av husmoderssemester* för budgetåret 1960/61 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 000 kronor.

33:o) **Bidrag till driften av barnkolonier m. m.** Kungl. Maj:t har (punkt 35, s. 53 och 54) föreslagit riksdagen att till Bidrag till driften av barnkolonier m. m. för budgetåret 1960/61 anvisa ett reservationsanslag av 1 700 000 kronor.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med samma belopp.

Föredragande statsrådet har föreslagit, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag och hemställer, att riksdagen må till *Bidrag till driften av barnkolonier m. m.* för budgetåret 1960/61 anvisa ett reservationsanslag av 1 700 000 kronor.

Nykterhetsvård

34:o) **Statens vårdanstalt å Svartsjö för alkoholmissbrukare: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har (punkt 43, s. 58—61) föreslagit riksdagen att dels godkänna av departementschefen föreslagen avlöningsstat för statens vårdanstalt å Svartsjö för alkoholmissbrukare, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1960/61, dels ock till Statens vårdanstalt å Svartsjö för alkoholmissbrukare: Avlöningar för samma budgetår anvisa ett förslagsanslag av 1 253 000 kronor.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 1 124 000 kronor.

Arbetena med ny- och ombyggnad av anstalten i syfte att åstadkomma en tidsenlig vårdanstalt har fortskridit så långt, att de nya vårdavdelningarna beräknas vara helt färdiga innevarande år. Därmed kommer anstalten att disponera moderna förläggingsutrymmen med sammanlagt 100 vårdplatser, det platsantal som, frånsett sjukavdelningens 10 platser, tidigare gällt för anstalten. Med hänsyn till behovet av vårdplatser har platsantalet provisoriskt ökat till 144. Departementschefen anser, att man även under budgetåret 1960/61 får räkna med detta platsantal. Vissa förläggingsutrymmen måste därför fortfarande tagas i anspråk i slottsbyggnaden. Departementschefen finner det angeläget, att slottsörläggningen slopas, så snart platssituationen medger detta. Skulle det visa sig, att behovet av slutna vårdplatser ökar och inte kan tillgodoses på annat sätt, torde dock den platsreserv, som finnes i slottet, tillfälligt få utnyttjas i den mån så är möjligt med hänsyn till övriga förutsättningar för en utökning av anstaltens platsantal utöver 144. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att pröva frågan om en sådan ökning och besluta om de anslagsöverskridanden, som kan föranledas därav.

Vidare anmäles, att enligt av Kungl. Maj:t lämnat medgivande vid vårdanstalten må — under villkor att den vid anstalten inrättade assistenttjänsten i lönegrad Ae 17 inte uppehålls — under innevarande budgetår finnas inrättad en tjänst i lönegrad Ag 19 med uppgift för innehavaren att tjänstgöra som ställföreträdare för anstaltens direktör. Medel bör beräknas för denna tjänst även under nästa budgetår.

En tjänst som biträde i reglerad befordringsgång bör inrättas. Vidare förordas en ökning av medelsanvisningen till vikariatsersättningar m. m. med 10 000 kronor jämte viss höjning av omräkningsposterna.

Anslaget bör uppföras med 1 253 000 kronor.

Utskottet har ej funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag och hemställer alltså,

att riksdagen må

a) godkänna följande avlöningsstat för statens vårdanstalt å Svartsjö för alkoholmissbrukare, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1960/61:

Avlöningsstat

| | |
|---|---------|
| 1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> | 472 500 |
| 2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i> | 19 700 |
| 3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i> | 552 000 |
| 4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i> | 188 400 |
| 5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i> | 20 400 |

Summa kronor 1 253 000;

b) till *Statens vårdanstalt å Svartsjö för alkoholmissbrukare*: Avlöningar för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 1 253 000 kronor.

35:o) **Statens vårdanstalt å Svartsjö för alkoholmissbrukare: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 44, s. 61 och 62), vilket innebär en uppräkningsanslag med 56 000 kronor, varav 800 kronor till sjukvård m. m. åt befattningshavare, 32 000 kronor till inventarier m. m., 10 000 kronor till beklädnad och sängkläder samt 15 000 kronor till underhåll och driftkostnader för bil m. m., varjämte resemedelsposten minskas med 1 800 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Statens vårdanstalt å Svartsjö för alkoholmissbrukare*: Omkostnader för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 1 034 400 kronor.

36:o) **Statens inom fångvårdsorganisationen anordnade vårdanstalt för alkoholmissbrukare: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har (punkt 45, s. 63 och 64) föreslagit riksdagen att dels godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för statens inom fångvårdsorganisationen anordnade vårdanstalt för alkoholmissbrukare, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1960/61, dels ock till Statens inom fångvårdsorganisationen anordnade vårdanstalt för alkoholmissbrukare: Avlöningar för samma budgetår anvisa ett förslagsanslag av 74 500 kronor.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 71 000 kronor. Departementschefen anför, att överflyttningen av fångklientelet från fångvårdsanstalten i Växjö, där förevarande vårdanstalt för alkoholmissbrukare är anordnad, till den nya kvinnoanstalten Hinseberg i Frövi beräknas ske successivt. Det möter inte något hinder att under hela budgetåret 1960/61 disponera de för ändamålet nu utnyttjade lokalerna vid Växjöanstalten för kvinnliga alkoholmissbrukare och tvångsarbetare. Departementschefen räknar därför med att vårdanstalten i Växjö för alkoholmissbrukare skall bedriva sin verksamhet under oförändrade förhållanden och med oförändrad personalorganisation under nästa budgetår.

De kvinnliga alkoholmissbrukarna bör beredas vård inom nykterhetsvårdens anstaltsorganisation. Departementschefen finner det därför angeläget att inom denna organisation snarast skapas förutsättningar härför. Med hänsyn härtill undersökes f. n. möjligheterna att bygga ut den öppna vårdanstalten å Brotorp så att där redan fr. o. m. budgetåret 1961/62 kan beredas vård åt sådana kvinnliga alkoholmissbrukare, som är i behov av vård å slutet avdelning. Avsikten är att senare lägga fram förslag till de åtgärder, som kan bli erforderliga.

Förevarande anslag bör nu höjas med 3 500 kronor för omräkning av posterna till rörligt tillägg och kompensation för höjda folkpensionsavgifter.

Utskottet önskar ej i detta sammanhang ta ställning till på vad sätt vårdfrågan för de kvinnliga alkoholmissbrukarna i framtiden bör ordnas. Det torde bli tillfälle att återkomma till detta spörsmål vid behandlingen av den särskilda proposition i ämnet, som längre fram i vår kommer att föreläggas riksdagen.

Vad departementschefen i övrigt anfört och föreslagit har ej givit utskottet anledning till erinran eller särskilt uttalande.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må

a) godkänna följande avlöningsstat för statens inom fångvårdsorganisationen anordnade vårdanstalt för alkoholmissbrukare, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1960/61:

Avlöningsstat

| | |
|---|----------------------|
| 1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> | 33 000 |
| 2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i> | 1 080 |
| 3. Avlöningar till icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i> | 27 100 |
| 4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i> | 12 100 |
| 5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i> | 1 220 |
| | Summa kronor 74 500; |

b) till *Statens inom fångvårdsorganisationen anordnade vårdanstalt för alkoholmissbrukare*: Avlöningar för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 74 500 kronor.

37:o) **Statens inom fångvårdsorganisationen anordnade vårdanstalt för alkoholmissbrukare: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 46, s. 65), vilket innebär att anslaget räknas upp med 9 500 kronor, varav 4 000 kronor till vårdkostnader och 5 500 kronor till omkostnader för utskrivna och permitterade, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Statens inom fångvårdsorganisationen anordnade vårdanstalt för alkoholmissbrukare: Omkostnader* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 35 700 kronor.

38:o) **Statens inom sinnessjukvårdsorganisationen anordnade vårdanstalt för alkoholmissbrukare: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 47, s. 66), vilket innebär oförändrad medelsanvisning med viss omfördelning mellan posterna i avlöningsstaten, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) godkänna följande avlöningsstat för statens inom sinnessjukvårdsorganisationen anordnade vårdanstalt för alkoholmissbrukare, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1960/61:

Avlöningsstat

| | |
|---|---------|
| 1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> | 119 000 |
| 2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i> | 2 100 |
| 3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>för-</i> | |

| | |
|---|-----------------------|
| slagsvis | 85 100 |
| 4. Rörligt tillägg, förslagsvis | 36 000 |
| 5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, förslagsvis | 4 200 |
| | Summa kronor 246 400; |

b) till *Statens inom sinnessjukvårdsorganisationen anordnade vårdanstalt för alkoholmissbrukare: Avlöningar* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 246 400 kronor.

39:o) **Statens inom sinnessjukvårdsorganisationen anordnade vårdanstalt för alkoholmissbrukare: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 48, s. 66 och 67), vilket innebär att anslaget höjes med 7 200 kronor, varav 500 kronor för övriga expenser, 5 000 kronor för utspisning, 1 200 kronor för hälso- och sjukvård för intagna samt 500 kronor för bilar och transporter, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Statens inom sinnessjukvårdsorganisationen anordnade vårdanstalt för alkoholmissbrukare: Omkostnader* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 111 700 kronor.

40:o) **Statens vårdanstalt å Venngarn för alkoholmissbrukare: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har (punkt 49, s. 67—71) föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för statens vårdanstalt å Venngarn för alkoholmissbrukare, som föranledes av vad departementschefen förordat, dels godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för statens vårdanstalt å Venngarn för alkoholmissbrukare, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1960/61, dels ock till Statens vårdanstalt å Venngarn för alkoholmissbrukare för samma budgetår anvisa ett förslagsanslag av 1 011 000 kronor.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 968 000 kronor.

Departementschefen anför, att nykterhetsvårdsutredningen den 19 februari 1959 överlämnat en promemoria med förslag till anordnande av en sluten avdelning vid Venngarnsanstalten. Avdelningen, som skulle inrymma 26 vårdplatser, har kostnadsberäknats till 1 050 000 kronor, varav 960 000 kronor avser byggnadskostnader och 90 000 kronor inventarier och utrustning. Genom tillkomsten av den slutna avdelningen vid Gudhem med 25 platser och en liknande avdelning vid Svartsjö med 40 platser kommer möjligheterna att inom anstaltsorganisationen bereda sluten vård att förbättras. Nykterhetsvårdsutredningen har ännu inte slutfört sitt arbete, som bl. a. rör

anstaltsorganisationens framtida utformning. Med hänsyn härtill är departementschefen nu inte beredd att ta ställning till utredningens förslag om en sluten avdelning vid Vennngarn. Denna anstalt kan därför budgetåret 1960/61 beräknas bedriva sin verksamhet under samma betingelser som f. n.

Departementschefen förordar, att till besöksarvoden åt psykiater beräknas ytterligare 6 000 kronor och till tandläkararvode ytterligare 500 kronor. Beträffande vikariats- och övertidsersättningar, tillfällig personal m. m. föreslås en höjning med sammanlagt 31 500 kronor. Till obekvämetstillägg bör beräknas ytterligare 2 000 kronor. Därjämte föreslås viss jämkning av omräkningsposterna.

Vid anstalten finnes på övergångsstat en tjänst som föreståndarinna i Ao 17 och en tjänst som förste förman i Ao 9. Förmannen har avlidit och föreståndarinnan beräknas avgå med pension den 1 september 1960. Avlöningsanslaget kan för budgetåret 1960/61 på grund av angivna förhållanden minskas med ca 26 000 kronor. Tjänsten som förste förman bör utgå ur personalförteckningen.

Fem tjänster som vårdare i lönegrad 8 bör ordinariesättas och tre extra vårdartjänster ombildas till extra ordinarie befattningar i lönegrad 8.

Kostnaderna för städningspersonal redovisas nu på avlöningsanslaget. I enlighet med meddelade föreskrifter bör dessa kostnader föras på omkostnadsanslaget. Departementschefen föreslår därför, att avlöningsanslaget minskas med de beräknade kostnaderna för städningspersonalen, 3 000 kronor. Omkostnadsanslaget bör höjas med motsvarande belopp.

Anslaget till avlöningar bör höjas med 43 000 kronor.

Utskottet har ej funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag och hemställer därför,

att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för statens vårdanstalt å Vennngarn för alkoholmissbrukare, som föranledes av vad departementschefen i statsrådsprotokollet över socialärenden för den 4 januari 1960 förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för statens vårdanstalt å Vennngarn för alkoholmissbrukare, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1960/61:

Avlöningsstat

| | |
|--|---------|
| 1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> | 309 000 |
| 2. Avlöningar till icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i> | 547 000 |
| 3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i> | 137 000 |

| | |
|--|--------|
| 4. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, förslagsvis | 18 000 |
| <hr/> Summa kronor 1 011 000; | |

c) till *Statens vårdanstalt å Venngarn för alkoholmissbrukare: Avlöningar* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 1 011 000 kronor.

41:o) **Statens vårdanstalt å Venngarn för alkoholmissbrukare: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 50, s. 71—73), vilket innebär en anslagsökning med 47 000 kronor, varav 17 000 kronor till inventarier m. m., 12 000 kronor till beklädning och sängkläder, 10 000 kronor till hälso- och sjukvård för intagna, 5 000 kronor till transport av intagna samt 3 000 kronor till tvätt och renhållning, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Statens vårdanstalt å Venngarn för alkoholmissbrukare: Omkostnader* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 792 900 kronor.

42:o) **Statens vårdanstalt å Venngarn för alkoholmissbrukare: Vårdavdelning i Fagersta.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 51, s. 73 och 74), vilket innebär att avlöningsmedlen ökas med 1 200 kronor för arvode till direktören för Venngarnsanstalten och 5 300 kronor för omräkningar samt omkostnadsmedlen med 15 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Statens vårdanstalt å Venngarn för alkoholmissbrukare: Vårdavdelning i Fagersta* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 288 800 kronor.

43:o) **Statens vårdanstalt å Brotorp för alkoholmissbrukare: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 52, s. 75 och 76), vilket innebär att anslaget höjes med 2 200 kronor för omräkning av rörligt tillägg samt kompensation för höjda folkpensionsavgifter, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) godkänna följande avlöningsstat för statens vårdanstalt å Brotorp för alkoholmissbrukare, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1960/61:

Avlöningsstat

| | |
|---|--------|
| 1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis | 11 700 |
| 2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, förslagsvis | 10 000 |

| | |
|--|-----------------------|
| 3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i> | 68 800 |
| 4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i> | 12 600 |
| 5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i> | 1 400 |
| | Summa kronor 104 500; |

b) till *Statens vårdanstalt å Brotorp för alkoholmissbrukare: Avlöningar* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 104 500 kronor.

44:o) **Statens vårdanstalt å Brotorp för alkoholmissbrukare: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 53, s. 76 och 77), vilket innebär oförändrad medelsanvisning, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Statens vårdanstalt å Brotorp för alkoholmissbrukare: Omkostnader* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 79 600 kronor.

45:o) **Statens vårdanstalt å Gudhem för alkoholmissbrukare: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har (punkt 54, s. 77—84) föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för statens vårdanstalt å Gudhem för alkoholmissbrukare, som föranledes av vad departementschefen förordat, dels godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för statens vårdanstalt å Gudhem för alkoholmissbrukare, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1960/61, dels ock till Statens vårdanstalt å Gudhem för alkoholmissbrukare för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 862 000 kronor.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 406 000 kronor.

Departementschefen anför, att verksamheten vid Gudhemsanstalten kommer att kunna bedrivas i full omfattning tidigare än man räknade med vid anslagsberäkningen för innevarande budgetår. Specialavdelningen (den slutna avdelningen) med 25 platser har tagits i bruk i oktober 1959. Mot-tagningsavdelningen med 9 vårdplatser tages i bruk vid årsskiftet och fyra av de öppna paviljongerna med sammanlagt 40 vårdplatser successivt under januari och februari. Sjukavdelningen och läkarmottagningen beräknas stå färdiga omkring den 1 mars 1960, varför då även de 16 vårdplatserna på sjukavdelningen kan beläggas, om sjukvårdspersonal finnes att tillgå. Av de beslutade byggnadsarbetena vid anstalten återstår iordningställande av bostad för direktören och uppförande av en verkstadsbyggnad samt av ett bostadshus för gift personal.

I fråga om direktörsbostaden har anstaltsstyrelsen efter samråd med byggnadsstyrelsen i särskild framställning anhållit, att — under förutsättning att corps-de-logiet vid Gudhems kungsgård ställes under byggnadsstyrelsens förvaltning — bostad till direktören inredes i detta. Kungl. Maj:t har bifallit framställningen och i samband därmed medgivit, att av det för budgetåret 1959/60 anvisade investeringsanslaget till Vissa byggnadsarbeten vid statens vårdanstalt å Gudhem för alkoholmissbrukare ett belopp av 125 000 kronor, som avsetts för nybyggnad av chefsbostad, i stället får disponeras för ombyggnads- och förbättringsarbeten å corps-de-logiet. Förutom direktörsbostad erhålles härigenom vissa bostadsutrymmen för ogift personal, bl. a. en dubblett och två enkelrum.

Vad angår arbetsdriften vid anstalten uttalade sig nykterhetsvårdsutredningen i princip för ett program, enligt vilket anstalten skulle förses med två verkstäder av industriell typ, den ena avsedd för mekanisk industri och den andra för träindustri. 1959 års riksdag anvisade 400 000 kronor till uppförande av en verkstadsbyggnad med en golvyta av ca 800 m². Ställning togs inte till frågan om verkstadsdriften borde omfatta endera av eller båda de föreslagna verksamhetsgrenarna. Det skulle få ankomma på Kungl. Maj:t att sedan erforderlig utredning verkställtts fatta beslut om verkstadslokalernas utformning.

Anstaltsstyrelsen har som lämpliga grenar för patienternas sysselsättning föreslagit trädgårdsarbete, snickeri, mekanisk verkstad samt terapi-betonade arbeten. I fråga om anordnandet av arbetslokaler har byggnadsstyrelsen i samråd med anstaltsstyrelsen föreslagit, att av det belopp av 400 000 kronor, som beräknats för en verkstadsbyggnad, 100 000 kronor får disponeras för ombyggnad av den befintliga stallbyggnaden till snickeri-verkstad samt återstoden för nybyggnad av mekanisk verkstad. Kungl. Maj:t har godkänt detta förslag.

I sin anslagsframställning för budgetåret 1960/61 har anstaltsstyrelsen lagt fram förslag till komplettering av personalen vid anstalten. Styrelsen har därvid föreslagit, att en tjänst som överläkare inrättas i stället för den tjänst som läkare i A 24, varom principbeslut tidigare fattats (prop. 1957: 98; SU 85; Rskr 234). Departementschefen finner inte skäl föreligga att frångå detta beslut. I enlighet härmed bör alltså vid anstalten finnas en tjänst som läkare i A 24. Till innehavaren av tjänsten bör utgå avlöningsförstärkning med 6 300 kronor för kalenderår. Om denna tjänst inte skulle kunna besättas, torde läkarbehovet få tillgodoses av arvodesanställda läkare, liksom vid Svartsjö och Venngarn.

Departementschefen föreslår inrättande av en tjänst som psykolog i A 21, en tjänst som assistent i A 14 samt en tjänst som kurator i A 12. Vidare förordas inrättande av en tjänst som kontorist i A 9, två tjänster som sjuk-sköterska i A 8, nio tjänster som vårdare i A 8, en tjänst som biträde i reglerad befordringsgång samt två tjänster som ekonomibiträde i A 4 och en i A 2/3.

För arbetsdriften föreslår departementschefen, att vid anstalten nyinrättas tre tjänster som yrkesmästare, nämligen en tjänst i A 11 för snickeri-
verkstaden, en tjänst i samma lönegrad för den mekaniska verkstaden samt
en tjänst i A 9 för den sistnämnda verkstaden. Vidare föreslås två tjänster
som förman i A 8. Slutligen förordas en tjänst som ingenjör i Ag 15 för
samordnad ledning av arbetsdriften och en tjänst som kanslibiträde i A 7.

Samtliga förenämnda lönegradsplacerade tjänster utom ingenjörstjänsten
bör vara extra ordinarie.

För grundarvode jämte besöksarvode till rådgivande psykiater bör be-
räknas sammanlagt 22 200 kronor i enlighet med anstaltsstyrelsens förslag.
Till tandläkararvode bör beräknas 3 500 kronor.

Anstaltsstyrelsen har förutsatt, att kostnaderna för städningpersonal
skall redovisas på avlöningsanslaget. I enlighet med meddelade föreskrifter
bör dessa kostnader föras på omkostnadsanslaget.

Till tillfällig personal m. m. bör beräknas 7 000 kronor. Av detta belopp
avser 3 000 kronor kostnader för medhjälpare i fritidsverksamhet. För
vikarier och overtidsersättningar samt till obekvämhetsstillägg bör beräknas
ett sammanlagt belopp av 70 000 kronor. Vidare föreslås vissa jämkningar
av omräkningsposterna.

Med hänsyn till att det är sannolikt, att verkstadsbyggnaden för den
mekaniska verkstaden inte står färdig förrän omkring årsskiftet 1960/61
har en mindre reduktion gjorts vid beräkningen av anslagsbehovet för
personalen för arbetsdriften.

Utskottet konstaterar med tillfredsställelse, att byggnads- och utrust-
ningsarbetena vid anstalten numera fortskridit så långt, att anstaltens verk-
samhet kan upptagas i full utsträckning under det kommande budgetåret.

Då utskottet funnit sig kunna godtaga den av departementschefen före-
slagna personalplanen och ej heller i övrigt funnit anledning till erinran
mot vad departementschefen anfört och föreslagit, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i per-
sonalförteckningen för statens vårdanstalt å Gudhem för
alkoholmissbrukare, som föranledes av vad departements-
chefen i statsrådsprotokollet över socialärenden för den 4
januari 1960 förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för statens vårdanstalt
å Gudhem för alkoholmissbrukare, att tillämpas tills vidare
fr. o. m. budgetåret 1960/61:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis* 8 600

| | |
|---|------------------------------|
| 2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i> | 32 500 |
| 3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i> | 686 700 |
| 4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i> | 120 300 |
| 5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i> | 13 900 |
| | <u>Summa kronor 862 000;</u> |

c) till *Statens vårdanstalt å Gudhem för alkoholmissbrukare*: *Avlöningar* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 862 000 kronor.

46:o) **Statens vårdanstalt å Gudhem för alkoholmissbrukare: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 55, s. 84—86), vilket innebär att anslaget höjes med 211 500 kronor med hänsyn till att verksamheten vid vårdanstalten fr. o. m. budgetåret 1960/61 kommer att drivas i full omfattning, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Statens vårdanstalt å Gudhem för alkoholmissbrukare: Omkostnader* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 438 400 kronor.

47:o) **Bidrag till anordnande av erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m.** Kungl. Maj:t har (punkt 56, s. 86—91) föreslagit riksdagen att till Bidrag till anordnande av erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m. för budgetåret 1960/61 anvisa ett reservationsanslag av 700 000 kronor.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 1 150 000 kronor.

Departementschefen anför, att en väsentlig ökning av platsantalet vid allmänna (statliga och erkända) vårdanstalter har ernåtts under de senaste åren. Den 1 oktober 1955 fanns fem statliga och 15 erkända vårdanstalter med sammanlagt 1 089 vårdplatser. Under tiden därefter har tillkommit nya vårdanstalter, varjämte antalet vårdplatser på de äldre anstalterna ökat genom om- och tillbyggnader. Den 1 juli 1959 var 32 allmänna vårdanstalter med tillhoppa 1 995 vårdplatser i verksamhet, varav fem statliga med 384 platser och 27 erkända med 1 611 platser. Under hösten 1959 har den nya statliga vårdanstalten vid Gudhem kunnat tagas i bruk. Anstalten beräknas vara i full verksamhet fr. o. m. budgetåret 1960/61. I och med tillkomsten av Gudhemsanstalten med 100 vårdplatser har den av riksdagen uppställda målsättningen, 2 100 vårdplatser vid de allmänna anstalterna, uppnåtts.

Det sammanlagda platsantalet har sedan den 1 oktober 1955 ökat med ca 1 000 vårdplatser.

För en bedömning av platsbehovet utöver den hittillsvarande målsättningen lämnar departementschefen först vissa uppgifter rörande utvecklingen av platsituationen under den senaste tiden. Enligt socialstyrelsens beräkningar uppgick platsbristen, beräknad såsom skillnaden mellan summan av antalet på anstalterna intagna vårdtagare, icke återkallade försökspermitterade med återfall och exspektanter å ena sidan samt antalet vårdplatser å andra sidan, vid de allmänna anstalterna den 1 oktober 1957 till ca 480 platser. Platsbristen, som den 1 januari 1958 hade ökat till 578 platser, minskades till 114 den 1 juli 1958. Platsbehovet ökade därefter på nytt och översteg den 1 oktober 1958 antalet vårdplatser med 256. Under 1959 har utvecklingen varit relativt gynnsam. Bristen på platser, som den 1 januari beräknades till 228 och den 1 april till 168, övergick under sommaren i ett platsöverskott, vilket den 1 juli utgjorde 58 och den 1 augusti 78 platser. Under de senaste månaderna har behovet av platser ånyo ökat. Den 1 november beräknades platsbristen sålunda uppgå till 228.

Det totala platsbehovet vid de allmänna anstalterna uppgick enligt socialstyrelsens beräkningar den 1 april 1959 till 2 158, den 1 oktober till 2 096 samt den 1 november till 2 247. Antalet av länsstyrelserna meddelade intagningsbeslut har under de tre första kvartalen 1959 varit något lägre än under motsvarande tid föregående år. Antalet ansökningar hos socialstyrelsen om vårdplats på allmän vårdanstalt har däremot ökat.

Socialstyrelsen har i sin anslagsframställning räknat med ett behov under den närmaste framtiden av i genomsnitt 2 200 platser, vilket alltså innebär en höjning av platsantalet utöver den nuvarande målsättningen. Vissa skäl talar dock enligt departementschefens mening för försiktighet vid bedömningen av platsbehovet för de närmaste åren.

Som framgår av de nyss anförda uppgifterna har det sålunda under 1959 tidvis förekommit visst platsöverskott vid de allmänna vårdanstalterna. Strävandena att åstadkomma en förskjutning från tvångsmässig anstaltsvård till förebyggande öppen vård på ett tidigt stadium av alkoholmissbruk utgör vidare skäl för viss återhållsamhet i fråga om en ytterligare utbyggnad av anstaltsorganisationen. Även den omständigheten att resultatet av nykterhetsvårdsutredningens arbete ännu ej föreligger talar härför. Departementschefen anser därför, att den hittills godtagna målsättningen, 2 100 vårdplatser, tills vidare alltså bör gälla.

Socialstyrelsen har i sin anslagsframställning hemställt om medel för anordnande under innevarande och nästa budgetår av 130 nya vårdplatser vid erkända anstalter. I de nämnda platserna är inräknade bl. a. ersättning för dels den erkända anstalten Fridhem i Stockholm med 38 platser, vilken måste nedläggas redan under första halvåret 1960, då fastigheten skall rivas, dels den erkända vårdanstalten Hagbyhemmet för kvinnliga alkoholmissbrukare med ett 20-tal platser, dels slutligen 52 provisoriska

platser vid andra anstalter. Vid beräkningen av anslagsbehovet för budgetåret 1960/61 bör man räkna med att ersättning för Fridhem måste skapas. Dessutom bör medel beräknas för anordnande av ytterligare platser, som möjliggör en avveckling av ett antal provisoriska platser utan att totalantalet platser därför behöver minskas. I fråga om de erkända anstalterna bör medel beräknas för sammanlagt omkring 65 platser.

I detta sammanhang anmäler departementschefen en till socialdepartementet den 29 september 1959 inkommen framställning från stiftelsen Stornäset och styrelsen för erkända vårdanstalten med samma namn om ytterligare anordningsbidrag, bl. a. för anordnandet av tio nya vårdplatser. Till inköp av fastigheten och iordningställande av densamma beviljades stiftelsen år 1956 ett statslån å 568 000 kronor, varjämte till anordnande av anstalten beviljades anordningsbidrag med 210 000 kronor. Sistnämnda bidrag beräknades efter tidigare gällande bestämmelser till 3 500 kronor per vårdplats. Kostnadsberäkningen, som låg till grund för lånet och bidraget, utfördes i november 1954 och måste baseras på vissa antagna förutsättningar. Vid iordningställandet av fastigheten visade det sig, att vissa arbeten blev mera omfattande än beräknat. De oförutsedda extra arbetena jämte pristegringen har medfört en ökning av kostnaderna för anstaltens anordnande med ca 150 000 kronor. Anstalten har på grund härav redovisat en skuld å ca 37 000 kronor. De arbeten, som enligt det uppgjorda programmet återstår att utföra och till vilka medel saknas, har kostnadsberäknats till ca 267 000 kronor. Medelsbehovet för färdigställande av påbörjade ombyggnader och inredning av fastigheten samt för de skulder, som redan åvilar anstalten, uppgår sålunda till sammanlagt ca 305 000 kronor. Genom att fackfolk bland patienterna användes för en del arbeten beräknas så stora besparingar kunna göras, att man därur skulle kunna anskaffa inventarier och även nedbringa byggnadskostnaderna. Det faktiska medelsbehovet beräknas därför stanna vid 272 000 kronor, motsvarande skillnaden mellan maximalt anordningsbidrag enligt de bestämmelser, som trädde i kraft den 1 juli 1957, och det belopp, som hittills ställts till förfogande. Vårdanstalten började sin verksamhet i februari 1958 och omfattar nu 60 vårdplatser. Genom de planerade ombyggnadsarbetena skulle platsantalet kunna ökas till 70.

Den erforderliga medelsanvisningen till Stornäset bör lämpligen ske genom att vårdanstalten beviljas ytterligare anordningsbidrag i enlighet med nu gällande bestämmelser. De planerade ombyggnadsarbetena m. m. samt de uppgjorda kostnadsberäkningarna bör emellertid bli föremål för ytterligare granskning och prövning.

Med hänsyn till det anförda förordas, att medel beräknas för anordnande av ytterligare 55 platser vid de erkända vårdanstalterna. Medelsbehovet för angivna ändamål uppgår till $(55 \times 15\,000)$ 825 000 kronor.

I fråga om de enskilda anstalterna har riksdagen godtagit en målsätt-

ning av 350 platser. Vid tidpunkten för socialstyrelsens anslagsframställning beräknades antalet vårdplatser vid dessa anstalter till 307. Socialstyrelsen hemställer om medel för anordnande av ytterligare 130 platser. I avbidan på resultatet av nykterhetsvårdsutredningens arbete, vilket torde bli av betydelse för den fortsatta planeringen på detta område, bör man enligt departementschefens mening inte frångå den nuvarande målsättningen, 350 platser. Departementschefen förordar därför, att medel beräknas för 43 nya platser. För ifrågavarande ändamål erfordras ($43 \times 5\,000$) 215 000 kronor.

Beträffande inackorderingshemmen har 1958 års riksdag godtagit en utbyggnad till 350 platser. Vid tidpunkten för socialstyrelsens framställning fanns 245 platser vid inackorderingshemmen, varjämte redan disponerade anslagsmedel beräknades medföra ett tillskott av 25 platser. Socialstyrelsen har räknat med ytterligare 150 platser under budgetåret 1960/61, häri inräknat ersättning för inackorderingshemmet Hemmet med 56 platser, vilket drives i anslutning till erkända vårdanstalten Fridhem i Stockholm och liksom denna anstalt måste nedläggas inom den närmaste tiden. För en utbyggnad till 350 platser skulle, inberäknat ersättning för Fridhem, behövas 136 platser. Hittills har emellertid under innevarande budgetår beviljats bidrag till anordnande av 14 platser. För att den uppställda målsättningen skall kunna uppnås under 1960/61 erfordras således 122 nya platser. Härför bör beräknas ($122 \times 5\,000$) 610 000 kronor.

Den 1 december 1959 uppgick det disponibla anslagsbeloppet, bortsett från vad som erfordras för ytterligare anordningsbidrag till erkända anstalten Stornäset, till ca 915 000 kronor.

I enlighet med det anförda beräknas medelsbehovet för anordnande av erkända och enskilda vårdanstalter samt inackorderingshem till ($825\,000 + 215\,000 + 610\,000 - 915\,000$) 735 000 kronor, vilket belopp avrundas till 700 000 kronor.

Kungl. Maj:t bör liksom hittills kunna vid fördelningen av anslaget avvika från vad som vid anslagsberäkningen upptagits för de olika bidragsändamålen.

Utskottet. Såsom framgår av departementschefens redogörelse har utbyggnaden av de allmänna vårdanstalterna nu nått det mål, 2 100 vårdplatser, som riksdagen tidigare uppställt. På de skäl departementschefen anfört anser utskottet, att någon ytterligare utbyggnad av de allmänna vårdanstalterna ej för närvarande bör äga rum. Däremot bör medel beräknas för ersättning av vårdplatser, som utgår ur anstaltsorganisationen, så att det uppnådda platsantalet ej minskar. Vidare bör medel beräknas för anordnande av ytterligare platser, som kan ersätta vissa av de hittillsvarande provisoriska vårdplatserna. Departementschefens beräkningar av medelsbehovet för angivna ändamål föranleder ej någon erinran från utskottets sida.

Beträffande de enskilda vårdanstalterna och inackorderingshemmen har departementschefen föreslagit medelsanvisning i sådan omfattning att en utbyggnad till sammanlagt 700 vårdplatser skulle bli möjlig under budgetåret 1960/61. Därmed skulle det tidigare uppställda utbyggnadsmålet nås också i fråga om dessa vårdplatser. Utskottet tillstyrker departementschefens förslag.

Under återopandande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till anordnande av erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m.* för budgetåret 1960/61 anvisa ett reservationsanslag av 700 000 kronor.

48:o) **Bidrag till driftkostnader vid erkända och enskilda vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m.** Kungl. Maj:t har (punkt 57, s. 92—96) föreslagit riksdagen att dels godkänna av departementschefen förordade ändringar av grunderna för bidrag till driftkostnader vid erkända och enskilda vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m., att tillämpas fr. o. m. den 1 juli 1960, dels ock till *Bidrag till driftkostnader vid erkända och enskilda vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m.* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 17 800 000 kronor.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 16 800 000 kronor.

Departementschefen erinrar, att maximibeloppet för driftkostnadsbidrag till erkända och enskilda vårdanstalter för alkoholmissbrukare har höjts såväl under 1958 som 1959. Den 1 juli 1958 höjdes garantibidraget från 12 till 13 kronor och beläggningsbidraget från 8 kronor till 8 kronor 50 öre. Fr. o. m. den 1 juli 1959 har beläggningsbidraget ökat med en krona till 9 kronor 50 öre. Socialstyrelsen har föreslagit en höjning av varddera bidraget med en krona fr. o. m. den 1 juli 1960. Som skäl härför har styrelsen anført ökade kostnader på grund av dels under 1959 genomförda avtalsenliga löneökningar, dels arbetstidsförkortningen. Vidare har styrelsen framhållit, att de nuvarande driftbidragen inte lämnar utrymme för behövliga förbättringar av vårdverksamheten samt att en höjning av den till vårdtagarna utgående flitpenningen är önskvärd. Vid prövningen av detta förslag har departementschefen funnit sig kunna tillstyrka en höjning av driftbidraget med en krona. Höjningen bör fördelas lika på de båda bidragsformerna. Garantibidraget föreslås sålunda utgå med högst 13 kronor 50 öre och beläggningsbidraget med högst 10 kronor fr. o. m. den 1 juli 1960. För anstalt, som på grund av utgifter för särskilda vårdanordningar prövas vara i behov därav eller beträffande vilken eljest särskilda skäl därtill föreligger, bör garantibidraget liksom f. n. kunna höjas med ytterligare en krona.

Vid beräkningen av medelsbehovet för driftbidrag till erkända och en-

enskilda anstalter måste man utgå från vissa antaganden rörande antalet vårdplatser och vårddagar samt de faktiska bidragsbeloppens storlek. Med hänsyn till vad som under nästföregående anslagspunkt anförts om anordningsbidrag till anstalter av ifrågavarande typ torde anslagsberäkningen kunna grundas på det antagandet, att antalet vårdplatser i genomsnitt under budgetåret 1960/61 kommer att uppgå till 1 610 vid erkända anstalter samt till 340 vid enskilda anstalter. Vid en beläggning av i genomsnitt 90 % kan antalet vårddagar under budgetåret uppskattas till ca 530 000 resp. 112 000. De beviljade bidragsbeloppen torde komma att ligga något under maximibeloppen. Under angivna förutsättningar uppskattas medelsbehovet för driftbidrag till 12 800 000 kronor för erkända och 2 700 000 kronor för enskilda anstalter.

Ersättningen för kost åt vårdtagare vid resa bör höjas till åtta kronor för dag, varav minst åtta timmar tagits i anspråk för resan. Därjämte bör kunna utgå skälig ersättning för nattlogi. Behovet av medel till ersättningar för särskilda vårdkostnader kan med utgångspunkt från det förut angivna vårddagsantalet vid erkända anstalter, 530 000, och den av socialstyrelsen beräknade kostnaden per vårdtag, 2 kronor 52 öre, beräknas till ca 1 350 000 kronor.

För driftbidrag till inackorderingshem och bidrag till familjevård bör medelsbehovet beräknas till 980 000 resp. 15 000 kronor.

Medelsbehovet under anslaget upptages i enlighet med de i det föregående framlagda beräkningarna till (12 800 000 + 2 700 000 + 1 350 000 + 980 000 + 15 000) avrundat 17 800 000 kronor.

Utskottet tillstyrker en höjning av driftbidragen i enlighet med departementschefens förslag. Vad departementschefen föreslagit beträffande vårdtagares ersättning för kost och logi vid resa föranleder ingen erinran från utskottets sida.

Då utskottet ej heller i övrigt funnit anledning till erinran mot vad departementschefen anfört och föreslagit, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) godkänna av departementschefen i statsrådsprotokollet över socialärenden för den 4 januari 1960 förordade ändringar av grunderna för bidrag till driftkostnader vid erkända och enskilda vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m., att tillämpas fr. o. m. den 1 juli 1960;

b) till *Bidrag till driftkostnader vid erkända och enskilda vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m.* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 17 800 000 kronor.

49:o) **Tillfälligt omhändertagande enligt lagen om nykterhetsvård m. m.** Kungl. Maj:t har (punkt 58, s. 96) föreslagit riksdagen att till Tillfälligt

omhändertagande enligt lagen om nykterhetsvård m. m. för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 950 000 kronor.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 900 000 kronor.

Departementschefen föreslår, att anslaget räknas upp med 50 000 kronor med hänsyn till den fortgående ökningen i anslagsbelastningen.

Vid behandlingen av anslaget till Bidrag till driftkostnader vid erkända och enskilda vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m. har departementschefen förordat vissa ändringar av de ersättningar, som utgår till vårdtagare vid resa i vissa fall. Motsvarande grunder föreslås gälla i de fall kostnaderna för vårdtagares resa bestrides från förevarande anslag. Kostnadsökningen till följd av ändringarna torde inte vara av sådan storlek, att den påverkar anslagsberäkningen.

Utskottet har ej funnit anledning till erinran mot vad departementschefen anfört och föreslagit. Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Tillfälligt omhändertagande enligt lagen om nykterhetsvård m. m.* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 950 000 kronor.

50:o) **Utbildning av nykterhetsvårdspersonal.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 59, s. 96—98), vilket innebär en med 10 000 kronor ökad medelsanvisning för utbyggnad och förbättring av utbildningen för anstaltspersonalen, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Utbildning av nykterhetsvårdspersonal* för budgetåret 1960/61 anvisa ett reservationsanslag av 80 000 kronor.

51:o) **Länsnykterhetsnämnderna: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har (punkt 60, s. 98—100) föreslagit riksdagen att dels godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för länsnykterhetsnämnderna, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1960/61, dels ock till Länsnykterhetsnämnderna: Avlöningar för samma budgetår anvisa ett förslagsanslag av 1 640 000 kronor.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 1 575 000 kronor.

Departementschefen upptar till behandling ett av 1958 års besparingsutredning framfört förslag angående utredning om länsnykterhetsnämndernas uppgifter och organisation. Besparingsutredningen har bl. a. anfört, att en inordning av nämnderna under länsstyrelserna ligger nära till hands.

Departementschefen anför, att starka skäl — inte minst av principiell

natur — talar emot ett inordnande av nämnderna under länsstyrelserna. Däremot anser departementschefen, att en utredning bör göras beträffande länsnykterhetsnämndernas arbetsuppgifter och arbetssätt. Denna bör samordnas med den utredning om socialvårdskonsulenternas uppgifter och verksamhet, som omnämnts vid behandlingen av anslaget till Statens socialvårdskonsulenter: Avlöningar.

Departementschefen föreslår, att anslaget för löneklassuppflyttningar m. m. höjes med 65 000 kronor.

Utskottet har ej funnit anledning till erinran mot vad departementschefen anfört och föreslagit.

På grund härav hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) godkänna följande avlöningsstat för länsnykterhetsnämnderna, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1960/61:

Avlöningsstat

| | |
|---|-------------------------|
| 1. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i> | 74 800 |
| 2. Avlöningar till icke-ordinarie personal | 1 309 000 |
| 3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i> | 228 300 |
| 4. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i> | 27 900 |
| | Summa kronor 1 640 000; |

b) till *Länsnykterhetsnämnderna*: *Avlöningar* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 1 640 000 kronor.

52:o) **Länsnykterhetsnämnderna: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 61, s. 101 och 102), vilket innebär att anslaget räknas upp med 5 500 kronor, varav 500 kronor för sjukvård m. m. samt 5 000 kronor för expenser, hyror m. m., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Länsnykterhetsnämnderna*: *Omkostnader* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 544 500 kronor.

53:o) **Bidrag till kommunala nykterhetsnämnder.** Kungl. Maj:t har (punkt 62, s. 102) föreslagit riksdagen att till Bidrag till kommunala nykterhetsnämnder för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 15 000 000 kronor.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 13 500 000 kronor.

Socialstyrelsen har på grundval av gjorda antaganden om en fortsatt ökning av nykterhetsnämndernas statsbidragsberättigade utgifter beräknat anslagsbehovet för budgetåret 1960/61 till avrundat 15 000 000 kronor.

Departementschefen anför, att socialstyrelsens antaganden bör läggas till grund för anslagsberäkningen och förordar i enlighet därmed att anslaget uppföres med 15 000 000 kronor.

I de vid punkten 3 nämnda likalydande *motionerna I: 240 och II: 300* har — såvitt nu är i fråga — hemställts, att riksdagen måtte till Bidrag till kommunala nykterhetsnämnder för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 12 000 000 kronor.

Beträffande motiveringen för yrkandet hänvisas till motionen I: 240.

Utskottet. Statsbidraget till de kommunala nykterhetsnämnderna utgår med 75 % av de kostnader, som socialstyrelsen godkänner och som ej hänför sig till verksamhet, beträffande vilken ersättning eller bidrag av statsmedel utgår i särskild ordning. Före den 1 juli 1957 var bidragsprocenten 60.

I motionerna I: 240 och II: 300 har anförts, att en återgång till den tidigare bidragsprocenten är motiverad. En restriktiv tillämpning av bidragsbestämmelserna bör enligt motionärernas mening kunna leda till en besparing av statsutgifterna för ändamålet med 20 %.

Utskottet kan ej finna, att några bärande skäl anförts för ändring av ifrågavarande bidragsbestämmelser. Motionsyrkandet avstyrkes därför. Utskottet har ej funnit anledning till erinran mot departementschefens beräkning av anslagsbehovet.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 240 och II: 300, såvitt nu är i fråga, till *Bidrag till kommunala nykterhetsnämnder* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 15 000 000 kronor.

54:o) **Främjande av nykterhetsnämndernas verksamhet m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 63, s. 103), vilket innebär oförändrad medelsanvisning, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Främjande av nykterhetsnämndernas verksamhet m. m.* för budgetåret 1960/61 anvisa ett anslag av 72 500 kronor.

55:o) **Bidrag till länkrörelsen.** Kungl. Maj:t har (punkt 64, s. 104) föreslagit riksdagen att till Bidrag till länkrörelsen för budgetåret 1960/61 anvisa ett anslag av 125 000 kronor.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 100 000 kronor.

Socialstyrelsen har erinrat om nykterhetsvårdsutredningens förslag till ändrade grunder för statsbidrag till länksammanslutningar (Jfr V ht 1958 s. 148). Enligt detta förslag skulle det särskilda statsbidraget upphöra och i stället kommunala anslag till länkrörelsen i viss omfattning utgöra statsbidragsberättigade utgifter för nykterhetsnämnderna. Socialstyrelsen förordar ånyo i första hand, att nykterhetsvårdsutredningens förslag godtages att gälla fr. o. m. budgetåret 1960/61. I andra hand förordar styrelsen höjning av det nuvarande anslaget. Beträffande beräkningen av denna höjning hänvisar styrelsen till tidigare förslag, enligt vilket ett genomsnittligt understödsbelopp av 2 000 kronor per år och länorganisation beräknades. Härför erfordras en höjning av anslaget med 150 000 kronor.

Departementschefen anför, att han med hänsyn till bl. a. den kostnadsökning för staten, som ett genomförande av nykterhetsvårdsutredningens förslag skulle leda till, inte är beredd att tillstyrka detsamma. Den av länorganisationerna bedrivna verksamheten bör emellertid ges ett ökat stöd genom en viss höjning av statsbidraget. Departementschefen föreslår därför, att anslaget för nästa budgetår höjes med 25 000 kronor och alltså uppföres med 125 000 kronor.

I en inom andra kammaren av herrar *Hamrin* och *Carlsson* i Huskvarna väckt motion (II: 36) har hemställts, att riksdagen måtte besluta att i bidrag till länkrörelsen för budgetåret 1960/61 anvisa ett anslag av 200 000 kronor.

Beträffande motiveringen för yrkandet hänvisas till motionen.

Utskottet. Motionärerna har bl. a. anført, att länkrörelsens arbete utan tvivel bygger på riktiga principer och på allt sätt bör stödjäs samt att en väsentlig höjning av anslaget till rörelsen därför är påkallad.

Utskottet anser i likhet med motionärerna, att länkrörelsens verksamhet är värd ett ökat stöd från det allmännas sida. Utskottet är dock ej berett att förorda större anslagshöjning än den i propositionen föreslagna och avstyrker följaktligen motionsyrkandet.

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionen II: 36 till *Bidrag till länkrörelsen* för budgetåret 1960/61 anvisa ett anslag av 125 000 kronor.

Arbetsmarknadsstyrelsen med dithörande verksamhet

56:0) **Särskilt stöd åt erkända arbetslöshetskassor.** Kungl. Maj:t har (punkt 72, s. 123 och 124) föreslagit riksdagen att till Särskilt stöd åt erkända arbetslöshetskassor för budgetåret 1960/61 anvisa ett reservationsanslag av 10 000 000 kronor.

Under denna rubrik har på tilläggsstat I till riksstaten för innevarande budgetår anvisats ett reservationsanslag av 10 000 000 kronor.

Departementschefen erinrar om att frågan om anslag på tilläggsstat I till ifrågavarande ändamål behandlades i propositionen 1959:171 i samband med förslag om höjning av grundstatsbidraget och barn tillägget inom den statsunderstödda arbetslöshetsförsäkringen. Vid anmälan av nämnda proposition anförde departementschefen (s. 13—14), att det även efter ifrågavarande höjningar sannolikt kommer att finnas arbetslöshetskassor, som på grund av stor arbetslöshet, lågt löneläge etc. icke har ekonomiska möjligheter att tillförsäkra sina medlemmar förmåner, som vid jämförelse med andra kassor framstår som tillfredsställande. En oväntad ökning av arbetslösheten kan medföra så stora kostnader för en kassa, att den tillfälligt eller för längre tid drabbas av ekonomiska svårigheter. De i det föregående nämnda förbättringarna ansåg departementschefen icke vara tillfyllest i dessa fall. Man borde därför skapa anordningar för stöd till kassorna i speciella situationer.

Vid övervägandet av de åtgärder som borde vidtagas i angivna syfte anförde departementschefen, att man kunde överväga att inrätta en fond, som ger viss återförsäkring och garanterar kassorna viss hjälp i särskilda lägen. Inrättandet av en fond av denna typ var emellertid förknippat med sådana problem, att det inte var möjligt att framlägga förslag därom. Departementschefen betecknade detta som en fråga på längre sikt, som får tas upp i annat sammanhang, lämpligen i samband med en översyn av försäkringen och andra spörsmål som rör hjälpen till de arbetslösa. Han föreslog, att man för att omedelbart kunna tillgodose behovet av särskilda stödåtgärder skulle tillskapa en medelsreserv genom att anvisa ett belopp av 10 000 000 kronor.

Beträffande användningen av dessa medel anfördes, att bidrag i första hand borde kunna utgå för att möjliggöra en förlängning av ersättnings-tiden till 156 dagar eller för att höja alltför låga daghjälsbelopp i den mån dessa önskemål inte kunde tillgodoses som en följd av de förenämnda åtgärderna. Vidare kunde bidrag tänkas behöva utges vid stor arbetslöshet eller för en förbättring av rätten till ersättning under säsongbegränsningstid. Det borde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela de närmare bestäm-

melser som erfordrades angående anslagets disposition för de ifrågasvarande syftena.

Vad departementschefen sålunda anfört godtogs av statsmakterna.

Förslag angående användningen av de på tilläggsstat anvisade medlen är under utarbetande inom arbetsmarknadsstyrelsen.

Något exakt mått på den medelsreserv, som kan bli erforderlig, är inte möjligt att erhålla. Då en inte obetydlig del av det anvisade beloppet sannolikt torde komma att disponeras redan under innevarande budgetår i syfte att stödja vissa särskilt ogynnsamt ställda kassor, bör emellertid reserven förstärkas genom medelsanvisning även på riksstaten för nästa budgetår. Departementschefen förordar, att samma belopp som för innevarande år eller 10 000 000 kronor anvisas.

Såsom framgår av det anförda kan närmare regler för användningen av medelsreserven än de i propositionen 1959: 171 utvecklade ännu inte anges. Det bör därför alltjämt få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela erforderliga närmare bestämmelser.

I förevarande sammanhang har utskottet till behandling förehaft följande motioner, nämligen

dels de vid punkten 3 nämnda likalydande *motionerna I: 240 och II: 300*, i vilka — såvitt nu är i fråga — har hemställts, att riksdagen måtte till Särskilt stöd åt erkända arbetslöshetskassor för budgetåret 1960/61 anvisa ett reservationsanslag av 5 000 000 kronor,

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Lundström m. fl.*, (I: 353) och den andra inom andra kammaren av herr *Ohlin m. fl.* (II: 440), i vilka — såvitt nu är i fråga — har hemställts, att riksdagen, med anledning av att det på tilläggsstat I till riksstaten för innevarande budgetår anvisade beloppet på 10 000 000 kronor till Särskilt stöd åt erkända arbetslöshetskassor inte är utnyttjat, måtte avslå Kungl. Maj:ts förslag om anslag för budgetåret 1960/61 i avvaktan på precisering av behovet.

Beträffande de skäl motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden hänvisas till *motionerna I: 240 och II: 440*.

Utskottet. I *motionerna I: 240 och II: 300* framhålles att förevarande anslag tillkommit som en följd av den allmänna varuskatten. I särskilda motioner har föreslagits att någon varuskatt ej skall uttagas efter den 31 december 1960. Motionärerna anser därför, att anslaget bör nedsättas till 5 000 000 kronor.

Departementschefen har anfört, att en inte obetydlig del av det för innevarande budgetår anvisade beloppet sannolikt torde komma att disponeras före budgetårets slut. Då ny medelsanvisning sålunda erfordras för budgetåret 1960/61, kan utskottet ej biträda yrkandet i *motionerna I: 353 och*

II: 440 om avslag å Kungl. Maj:ts förslag. Utskottet anser vidare, att ifrågasvarande medelsbehov ej står i så omedelbart samband med den allmänna varuskatten att ställningstagandet till Kungl. Maj:ts förevarande förslag bör göras beroende av den ståndpunkt riksdagen må komma att intaga till frågan om fortsatt uttagande av denna skatt. Utskottet avstyrker därför yrkandet i motionerna I: 240 och II: 300 om minskning av det belopp Kungl. Maj:t föreslagit.

Under återopande av det anförda och med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag får utskottet hemställa,

att riksdagen må med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 240 och II: 300 ävensom I: 353 och II: 440, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, till *Särskilt stöd åt erkända arbetslöshetskassor* för budgetåret 1960/61 anvisa ett reservationsanslag av 10 000 000 kronor.

57:o) **Kostnader för arbetsmarknadsstyrelsens förrådsverksamhet.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 75, s. 142—146), vilket innebär oförändrad medelsanvisning och samma avskrivningsbemyndigande som under innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) medgiva, att Kungl. Maj:t må bemyndiga arbetsmarknadsstyrelsen att under budgetåret 1960/61, utan hinder av gällande bestämmelser angående avskrivning av kronans fordringar, besluta om avskrivning av fordran, uppkommen inom arbetsmarknadsverket till belopp ej överstigande 500 kronor, beträffande vilken *antingen* omständigheterna ger vid handen att vederbörande icke kan betala sin skuld och enligt styrelsens bedömande ingen eller ringa möjlighet föreligger att framdeles uttaga betalning, *eller ock* åtgärder för fordringens bevakande och indrivande bedömes förenade med arbete och kostnader i sådan utsträckning att åtgärderna ej är ekonomiskt lönande, allt såvitt dylika åtgärder ändock icke anses påkallade av andra än ekonomiska förhållanden;

b) till *Kostnader för arbetsmarknadsstyrelsens förrådsverksamhet* för budgetåret 1960/61 anvisa ett reservationsanslag av 100 kronor.

58:o) **Arbetskliniken i Stockholm.** Kungl. Maj:t har (punkt 76, s. 146 och 147) föreslagit riksdagen att till Arbetskliniken i Stockholm för budgetåret 1960/61 anvisa ett reservationsanslag av 285 000 kronor.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med samma belopp.

Departementschefen anför, att det hittills inte visat sig möjligt att lösa lokalfrågan för arbetskliniken. I avbidan på att så sker måste man räkna med att möjligheterna till en ökning av verksamheten är små. Med hänsyn härtill och till den reservation, som fortfarande torde komma att finnas å anslaget vid utgången av innevarande budgetår, bör anslaget uppföras med oförändrat belopp.

Departementschefen förordar inrättande av en förmanstjänst i Ae 8 vid kliniken, varvid en arvodesbefattning kan indragas.

I en inom andra kammaren av herr *Kellgren m. fl.* väckt motion (II: 433) har hemställts, att riksdagen måtte besluta, att åtgärder snarast måtte vidtagas för att öka kapaciteten hos statens arbetskliniker i Stockholm, att överväga vidgat stöd åt de huvudmän, som vid centrallasarett planerar rehabiliteringskliniker, samt att överväga en utbyggnad av arbetsprövningsresurserna provinsieellt med statliga arbetskliniker såväl i västra (Göteborg), södra (Malmö—Lund) som norra (Umeå) Sverige.

Beträffande motiveringen för yrkandena hänvisas till motionen.

Utskottet. I motionen lämnas en redogörelse för innebörden av den arbetsprövning, som utföres vid statens arbetskliniker i Stockholm. Vidare belyses behandlingens effektivitet genom konkreta exempel och genom återgivande av uppgifter från en genomförd efterundersökning. Motionärerna anför, att behovet av kvalificerad arbetsprövning vida överstiger arbetsklinikkens kapacitet, att väntetiden för klienterna därför blir lång och att en stor del av de väntande förorsakar samhället avsevärda kostnader under väntetiden, exempelvis i form av socialvård.

Utskottet vill understryka, att arbetsprövningen utgör ett betydelsefullt inslag i den rehabiliteringsverksamhet, som bedrivs av offentliga organ och institutioner samt en rad enskilda organisationer och inrättningar. Arbetsprövningen kan hjälpa svårt handikappade människor att bli placerade i ett för dem lämpat arbete, som ger dem tillfälle att göra skapande insatser i produktionen. Samtidigt som verksamheten medverkar till att forma en rikare tillvaro för de handikappade, har den en samhällsekonomisk betydelse, som inte bör underskattas.

Utan tvivel föreligger behov av ökade resurser i fråga om arbetsprövningen. Detta gäller också om rehabiliteringsverksamheten i dess övriga former. Här må erinras om den medicinska rehabilitering, som utövas genom sjukvårdshuvudmännens försorg, samt den verksamhet av närbesläktat slag, som förekommer inom socialförsäkringens ram. Arbetsprövningen hänför sig närmast till den yrkesmässiga rehabiliteringen, som omfattar hela arbetsvården i dess skiftande former. På alla dessa områden föreligger behov av energiska insatser för att ge rehabiliteringsverksamheten tillräckligt stor omfattning och effektivitet.

I föreliggande proposition har framlagts flera olika förslag, som allmänt äsyftar en dylik förstärkning av rehabiliteringens resurser. Samtidigt har erinrats om att åtskilligt utredningsarbete återstår på området. Sådant utredningsarbete pågår i olika kommittéer. Sålunda skall socialpolitiska kommittén ägna uppmärksamhet åt bl. a. försörjningsfrågan för personer med olika slag av arbetshinder. 1958 års socialförsäkringskommitté har att överväga frågor, som gäller sambandet mellan rehabiliteringsverksamheten och socialförsäkringarna, och socialförsäkringens administrationsnämnd svarar för utredning och planläggning beträffande de organisatoriska frågorna i sammanhang därmed.

Av det sagda framgår att rehabiliteringsverksamheten är föremål för utredning i flera olika sammanhang. Det kan förutsättas, att de av motionärerna behandlade frågorna kommer att uppmärksammas i det fortsatta utredningsarbetet, vilket bör samordnas och bedrivas så skyndsamt som möjligt. Till spörsmålet om den medicinska rehabiliteringen blir det vidare tillfälle att återkomma i samband med den blivande regleringen av region-sjukvården.

Med hänsyn till det anförda anser utskottet, att riksdagen ej har tillräcklig anledning att nu göra någon framställning i ämnet eller eljest besluta om några åtgärder i anledning av motionen.

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

I. att riksdagen må till *Arbetskliniken i Stockholm* för budgetåret 1960/61 anvisa ett reservationsanslag av 285 000 kronor,

II. att motionen II:433 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

59:o) **Bidrag till anordnande av verkstäder för handikappade.** Kungl. Maj:t har (punkt 77, s. 147—155) föreslagit riksdagen att dels godkänna av departementschefen förordade ändrade grunder för statsbidrag till verkstäder för handikappade, dels till Bidrag till anordnande av verkstäder för handikappade för budgetåret 1960/61 anvisa ett reservationsanslag av 1 500 000 kronor.

För innevarande budgetår har under rubriken Bidrag till kommunal och enskild arbetsvårdsverksamhet anvisats ett förslagsanslag av 1 100 000 kronor. Från anslaget bestrides kostnaderna för statsbidrag till vissa för partiellt arbetsföra avsedda institutioner, nämligen träningsverkstäder, verkstäder för skyddad sysselsättning (arbetscentraler) och verkstäder för halvskyddad sysselsättning. Statsbidraget utgår med högst 40 eller i särskilda fall högst 45 % av avlöningsförmånerna enligt vissa löneklasser för föreståndare och arbetsledare vid institutionerna. Härjämte bestrides av statsmedel vissa kostnader för desinfektionsanordningar.

Arbetsmarknadsstyrelsen har lagt fram förslag till en betydande utbyggnad av statsbidragen. Av styrelsens framställning inhämtas bl. a. följande.

Verksamhetens utveckling under åren 1953—1958 kan åskådliggöras på sätt, som framgår av följande tabell.

| År | Antal huvudmän | Antal platser (träning och skyddad sysselsättning) | Hemarbetsplatser | Klientersättning |
|------|----------------|--|------------------|------------------|
| 1953 | 27 | 1 124 | 90 | 2 231 124 |
| 1954 | 31 | 1 219 | 90 | 2 495 531 |
| 1955 | 38 | 1 411 | 290 | 3 045 001 |
| 1956 | 43 | 1 688 | 365 | 3 854 244 |
| 1957 | 46 | 1 781 | 401 | 5 021 786 |
| 1958 | 55 | 2 132 | 709 | 6 759 590 |

Utbyggnaden under år 1959 uppskattas till 400—500 nya platser. Ifrågavarande verksamhet är, trots den successiva utbyggnad, som sålunda skett under de senaste åren, otillräcklig i förhållande till föreliggande behov. Det föreligger enligt länsarbetsnämndernas årsrapporter över hela landet ett växande behov av arbetsträning, skyddad sysselsättning och hemarbete för partiellt arbetsföra. Härtill kommer den äldre arbetskraften, som har svårigheter att få anställning i öppna marknaden. På grundval av verkställda undersökningar och sin erfarenhet i övrigt uppskattar styrelsen det aktuella behovet av platser för arbetsträning och skyddad sysselsättning till lågt räknat 15 000. Det föreligger sålunda f. n. ett beräknat behov av ytterligare 12 000 platser.

Styrelsen finner det uppenbart, att den väsentligaste orsaken till den låga utbyggnadstakten är att det statliga stödet är för lågt. År 1958 uppgick statsbidraget sålunda till ca 15 % av de totala driftkostnaderna. Härtill kommer betydande kostnader för huvudmännen för investeringar i byggnader, maskiner etc. Styrelsen föreslår, att det statliga stödet till den verksamhet, varom här är fråga, ges i form av investeringsbidrag, driftbidrag samt bidrag till enskilda företag, som bedriver halvskyddad verksamhet.

Styrelsen anser, att *investeringsbidrag* bör utgå för anskaffande av lokaler och av en första uppsättning stadigvarande undervisningsmateriel. Statsbidrag till anskaffande av lokaler bör med hänsyn till den skyddade verksamhetens karaktär lämpligast i stort ges på sätt som gäller för provisoriska skollokaler vid lokal yrkesskola. Statsbidrag till dylika skollokaler utgår enligt kungörelsen om statsbidrag till yrkesskolor med 325 kronor per m² nettogolvyta av lokaler för undervisning, förvaring av skolmateriel, administration och skolmältidsverksamhet samt uppehållsrum för elever. Samma belopp bör utgå till lokaler för nu ifrågavarande ändamål. Styrelsen

föreslår dock, att bidraget utgår med *högst* 325 kronor per m² och att, om det från allmänt ekonomiska synpunkter bedömes uppenbart fördelaktigt att för anskaffande av verkstadslokaler taga i anspråk huvudman tillhörig byggnad eller inköpa annan befintlig byggnad, statsbidrag må utgå dels på grundval av ett belopp, som prövas skäligt med avseende på byggnadens värde vid övertagandet, dels till kostnader för att ställa i ordning byggnaden för verkstadsändamål. Statsbidrag till första uppsättningen stadigvarande undervisningsmateriel bör utgå på samma grunder som gäller enligt 25 § angivna kungörelse om statsbidrag till yrkesskolor, nämligen med hälften eller i undantagsfall *högst* två tredjedelar av kostnaderna.

Styrelsen räknar med att om förslaget genomföres en ökning med 1 000 individuella arbetsplatser skall komma till stånd under nästa budgetår, varav 700 i nyuppförda, inköpta eller eljest av huvudmannen disponerade lokaler och 300 i för ändamålet förhyrda lokaler. För varje arbetsplats beräknas i medeltal 15 m². Den genomsnittliga statsbidragskostnaden per m² uppskattas till 260 kronor. För 700 platser skulle kostnaden uppgå till avrundat 2 700 000 kronor. Styrelsen beräknar vidare den genomsnittliga utrustningskostnaden per plats till 3 500 kronor. Med en ökning av 1 000 arbetsplatser skulle statsbidraget sålunda uppgå till ca hälften av 3 500 000 kronor eller 1 750 000 kronor.

I fråga om *driftbidragen* erinrar styrelsen om att 1950 års riksdag beslöt, att träningsverkstäder och skyddade verkstäder skulle under vissa villkor komma i åtnjutande av statsbidrag med *högst* 50 % av föreståndares och arbetsledares löner. På grund av otillräckliga anslag beviljades emellertid t. o. m. budgetåret 1957/58 bidrag med genomsnittligt endast 40—42 % av nämnda lönekostnader. Fr. o. m. budgetåret 1958/59 har preciserade statsbidragsbestämmelser fastställts och anslaget upptagits som förslagsanslag. Statsbidrag utgår numera med *högst* 40 % — i undantagsfall 45 % — och beräknas *högst* å lönen i vissa löneklasser. Styrelsen föreslår, att statsbidraget höjes till tidigare i princip medgivna 50 % Vidare föreslås, att statsbidraget må beräknas *högst* å lönen enligt den i det aktuella fallet gällande löneklassen i följande lönegrader på löneplan A i statens löneförordning, nämligen i fråga om föreståndare vid institution med minst 30 platser 18 lönegraden, i fråga om annan föreståndare 16 lönegraden samt i fråga om arbetsledare 12 lönegraden. Där verksamhetens omfattning så motiverar, bör dock bidrag till avlönande av föreståndare få beräknas *högst* å lönen i 21 lönegraden.

Styrelsen anför vidare, att en fortlöpande medicinsk observation av klienterna är nödvändig. Statsbidrag bör därför utgå till arvoden åt institutionernas läkare. Med hänsyn till att ifrågavarande institutioner är av synnerligen skiftande storlek förordar styrelsen, att bidraget beräknas per plats och år och föreslår som skäligt belopp *högst* 100 kronor per plats.

Många huvudmän har funnit det lämpligast att åtminstone temporärt

inrymma här avsedda verkstäder i förhyrda lokaler. Dessa huvudmän bör inte komma i ett ur driftekonomisk synpunkt sämre läge än de som enligt det framförda förslaget skulle erhålla investeringsbidrag. Ett bidrag till hyreskostnaderna torde vidare vara av väsentlig betydelse, då det gäller att fortast möjligt få en utbyggnad till stånd. Det är därför angeläget, att en del av hyreskostnaden kan täckas genom statsbidrag. Ifrågavarande statsbidrag bör så nära som möjligt ansluta till det investeringsbidrag för lokalanskaffning, som tidigare föreslagits. Styrelsen föreslår, att huvudman, som av utomstående förhyr lokaler för arbetsträning eller skyddad sysselsättning, erhåller statsbidrag med 50 % av hyreskostnaden, dock med högst 15 kronor per m² och år.

Statsbidrag till företag, som bedriver halvskyddad verksamhet, utgår enligt samma grunder som till de huvudsakligen kommunala verkstäderna för skyddad sysselsättning under förutsättning att industrien ställer platserna till arbetsförmedlingens förfogande. F. n. utgår bidrag endast till tre enskilda företag. Styrelsen föreslår en utbyggnad även av denna bidragsform. Det är enligt styrelsens mening angeläget att ompröva bidragsformen och att skapa en typ av bidrag, som genom sin konstruktion och storlek verkar stimulerande på de enskilda företagen och som möjliggör en önskvärd utbyggnad av verksamheten utan alltför stora kostnader för det allmänna. Styrelsen har stannat inför förslaget att de enligt nuvarande system utgående bidragen till arbetsledares löner ersättes med ett bidrag, som på ett bättre sätt än tidigare ger skälig kompensation för företagens merkostnader i samband med verksamhet av nu ifrågavarande slag. Storleken av detta bidrag bör lämpligen avvägas i förhållande till det antal arbetstimmar de partiellt arbetsföra arbetarna utför per år. Styrelsen anser en ersättning med 1 krona per arbetstimme vara skälig och från stimulanssynpunkt lämplig ersättning för företagets merkostnader.

Departementschefen anför, att samhället främst skall genom socialförsäkringarna sörja för att de som drabbats av arbetsoförmåga får skälig ersättning för den arbetsinkomst de mister. Detta gäller inte bara vid kortvariga inkomstbortfall, såsom vid övergående sjukdomar och arbetslöshet. Pensionsreformen kommer att medföra, att en väsentlig del av den tidigare arbetsförtjänsten garanteras dem som blivit långvarigt arbetsoförmögna. Samhällets uppgifter upphör dock inte i och med att de arbetsföra får arbete och de övriga får sin försörjning i annan ordning. Både för den enskildes och samhällets skull måste det vara en oavslutlig strävan att föra över personer från den senare gruppen till den förra. Det fordras positiva åtgärder från samhällets sida för att göra personer som har olika slags handikapp — förvärvade eller medfödda, fysiska eller psykiska — så arbetsdugliga som möjligt och bereda dem sysselsättning.

För socialförsäkringarnas del är det redan från strängt ekonomisk synpunkt betydelsefullt att de, som insjuknat eller skadats, så snart som möj-

ligt återfår sin tidigare arbetsförmåga eller får tillfälle att i förvärvsarbete utnyttja den arbetsförmåga som kan finnas kvar. Vissa förbättringar av rehabiliteringsverksamheten beslöts i fjol såvitt angår förhållandet till sjukförsäkringen. I samband med pensionsreformen har statsmakterna uttalat, att denna måste förenas med en effektiv rehabiliteringsorganisation. Departementschefen understryker särskilt, att en sådan organisation i många fall torde komma att vara ett nödvändigt instrument när man skall bedöma huruvida och i vilken mån invalidförmåner skall utgå från folk- och tilläggs pensioneringen.

I detta sammanhang erinrar departementschefen om att socialpolitiska kommittén vid sin översyn av socialpolitiken skall ägna särskild uppmärksamhet åt personer med olika slag av arbetshinder, t. ex. syn- och hörselskadade, rörelsehindrade och personer med åkommor på de psykiska sjukdomarnas och närliggande områden. Detta är en av de arbetsuppgifter som kommittén f. n. sysslar med. Kommittén har vidare att bl. a. överväga frågan om vårdbidrag till föräldrar med handikappade barn.

Även om åtskilligt utredningsarbete återstår när det gäller rehabiliteringen av i olika avseenden handikappade och därmed sammanhängande frågor, är det både möjligt och angeläget att verksamheten på detta område utvecklas utan dröjsmål.

Hur den framtida rehabiliteringsorganisationen än kommer att utformas, måste en kraftig utbyggnad av arbetsvården komma till stånd. Utbyggnaden av träningsverkstäder och verkstäder för skyddad verksamhet är långt ifrån tillräcklig i förhållande till det nuvarande behovet. Arbetsmarknadsstyrelsen har lagt fram ett omfattande program för att åstadkomma en förbättring. Departementschefen ansluter sig till styrelsens uppfattning att en snabb utbyggnad av angivna verkstäder är angelägen.

Det bästa sättet att stimulera utbyggnaden av träningsverkstäder och verkstäder för skyddad verksamhet torde vara att tills vidare medge ett visst investeringsbidrag för anordnande av nya lokaler. Departementschefen biträder arbetsmarknadsstyrelsens förslag i fråga om utformningen av detta bidrag med den inskränkningen, att det ej skall utgå för större nettogolvyta än 15 m² per arbetsplats. Statsbidrag bör alltså intill denna gräns kunna lämnas med högst 325 kronor per m² nettogolvyta vid uppförande eller inköp av verkstadslokaler samt då huvudmannen tillhörig fastighet tages i anspråk för anordnande av sådana lokaler för träningsverkstad eller verkstad för skyddad sysselsättning. För att nya verkstäder skall kunna komma i gång så snabbt som möjligt bör bidrag kunna utgå för lokaler som anordnas fr. o. m. ingången av år 1960.

Departementschefen biträder vidare arbetsmarknadsstyrelsens förslag att huvudman, som bedriver motsvarande verksamhet i förhyrda lokaler, skall kunna erhålla hyresbidrag med 50 % av hyreskostnaden, dock med högst 15 kronor per m² och år samt för högst 15 m² per arbetsplats. Bidragen bör utgå fr. o. m. den 1 juli 1960.

Med hänsyn till de betydande kostnaderna för staten är departementschefen inte beredd förorda andra ändringar i bidragsgrunderna än de nu nämnda. Det är emellertid hans förhoppning att det avsevärt ökade stöd som huvudmännen kan få genom de av honom föreslagna nya bidragen skall möjliggöra en snabb och kraftig utbyggnad av verksamheten.

Den halvskyddade sysselsättning, som bedrivs med statsbidrag vid vissa enskilda företag, är såsom framgår av styrelsens redogörelse av ringa omfattning. Emellertid driver företagen i stället i viss utsträckning verkstäder för skyddad verksamhet, som endast är tillgängliga för deras egen personal och därför inte åtnjuter statsunderstöd. En fortsatt utbyggnad av sistnämnda verksamhet finner departementschefen vara av stor betydelse. Liksom tidigare bör de enskilda företagen själva bekosta denna verksamhet, och departementschefen är därför inte beredd att föreslå en ändring av de gällande bidragsreglerna beträffande halvskyddad verksamhet.

Anordningsbidragen bör bestridas från ett reservationsanslag, som lämpligen bör betecknas Bidrag till anordnande av verkstäder för handikappade. Arbetsmarknadsstyrelsen har uppskattat medelsbehovet till anordningsbidrag till 2 700 000 kronor under nästa budgetår. Då halva bidragsbeloppet bör betalas ut först sedan lokalerna avsynats och godkänts och då medel endast bör beräknas för vad som behöver betalas ut under nästa budgetår är anslagsbehovet sannolikt lägre. Säkra hållpunkter för en beräkning saknas emellertid. Departementschefen förordar, att anslaget uppföres med 1 500 000 kronor. Driftbidragen inberäknat hyresbidragen bör bestridas från ett förslagsanslag under rubriken Bidrag till driften av verkstäder för handikappade. Kostnaderna för de nu utgående bidragen till föreståndares och arbetsledares löner m. m. uppskattas till ca 1 400 000 kronor under nästa budgetår. Till hyresbidrag beräknas 200 000 kronor. Anslaget bör alltså anvisas med 1 600 000 kronor.

Beträffande sistnämnda anslag göres hemställan under nästföljande punkt.

I förevarande sammanhang har utskottet till behandling förehäft följande motioner, nämligen

dels en inom andra kammaren av herr *Jonsson* i Strömsund väckt motion (II: 219), vari har hemställts, att riksdagen måtte besluta om statsbidrag till anordnande av verkstäder för handikappade utan maximering av bidraget till viss nettogolvyta per arbetsplats,

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av fru *Wallentheim m. fl.* (I: 161) och den andra inom andra kammaren av fröken *Sandell* och herr *Adamsson* (II: 217), i vilka har hemställts att riksdagen måtte till bidrag för anordnande av verkstäder för handikappade, med bifall till den av departementschefen förordade ändringen av bidragsgrunderna, utan maximering av bidragsberättigad arbetsyta, för budget-

året 1960/61 anvisa ett reservationsanslag av 1 500 000 kronor att ställas till arbetsmarknadsstyrelsens förfogande,

dels en inom andra kammaren av herrar *Antonsson* och *Larsson* i Luttra väckt motion (II: 442), vari har hemställts, att riksdagen måtte besluta att statsbidrag må utgå till huvudmän för arbetsvårdsverkstäder för anskaffande av en första grunduppsättning av maskiner och verktyg med hälften eller i undantagsfall två tredjedelar av kostnaderna,

dels en inom andra kammaren av herr *Bengtsson* i Landskrona *m. fl.* väckt motion (II: 341), vari har hemställts, att riksdagen måtte besluta att det statsbidrag som för närvarande utgår med 40 % eller i särskilda fall med högst 45 % av avlöningsförmånerna enligt vissa löneklasser för föreståndare och arbetsledare vid träningsverkstäder, arbetscentraler och verkstäder för halvskyddad sysselsättning höjes till 50 %,

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Sörlin m. fl.* (I: 247) och den andra inom andra kammaren av herr *Johanson* i Västervik *m. fl.* (II: 306), i vilka har hemställts, att riksdagen måtte besluta om statsbidrag till föreståndares och arbetsledares löner samt till läkararvode i enlighet med av arbetsmarknadsstyrelsen i petitaskrivelse framställda äskanden, eller med högst 50 % av de sammanlagda kontanta avlöningsförmåner, som vederbörande befattningshavare under året uppburit, samt att ett bidrag med högst 100 kronor per plats och år måtte utgå till vid institutet anställd läkares arvode.

Beträffande motiveringen för motionärernas yrkanden hänvisas till motionerna II: 219, I: 161, II: 442, II: 341 och II: 306.

Utskottet. Av vad utskottet anfört under nästföregående punkt framgår, att utskottet anser det angeläget med ytterligare åtgärder för att hjälpa människor med arbetshinder i olika former att göra produktiva insatser i arbetslivet. De särskilda träningsverkstäderna samt verkstäderna för skyddad och halvskyddad sysselsättning är av stor betydelse, när det gäller att bereda arbetsmöjligheter åt dem, som på grund av visst handikapp är förhindrade att i normala former delta i produktionen.

Såsom arbetsmarknadsstyrelsen framhållit och departementschefen understrukit är en kraftig utbyggnad av träningsverkstäder och verkstäder för skyddad sysselsättning behövlig. Utskottet biträder departementschefens uppfattning att ett statligt investeringsbidrag till anordnande av verkstadslokaler torde vara det bästa sättet att stimulera en sådan utbyggnad. I propositionen föreslås, i nära anslutning till arbetsmarknadsstyrelsens framställning, att dylikt bidrag skall kunna lämnas med högst 325 kronor per m² nettogolvyta, dock att bidrag ej skall utgå för större golvyta än 15 m² per arbetsplats.

I motionerna II: 219, I: 161 och II: 217 har föreslagits, att bidrag skall utgå utan någon maximering av bidraget med hänsyn till golvytan per

arbetsplats. Såsom motiv för yrkandet har motionärerna i huvudsak hänvisat till, att ifrågavarande begränsning av bidraget är mindre tillfredsställande i vissa fall, såsom när det gäller verkstäder, som kräver större golvyta på grund av särskilda produktionsförutsättningar eller därför att arbetsplatsen avses för rörelsehindrade, som är beroende av utrymmeskrävande hjälpmedel för sin förflyttning.

Utskottet finner, att vad motionärerna anfört ej saknar fog. Den av Kungl. Maj:t föreslagna bidragsregeln innebär emellertid ej, att bidrag är uteslutet, om lokalytan överstiger 15 m² per arbetsplats. Ifrågavarande maximering gäller endast bidragets belopp. Även i fall då den erforderliga golvytan är större än som svarar mot bidragsmaximum torde investeringsbidraget därför komma att medföra en stimulansseffekt. Under sådana förhållanden och med hänsyn till att fråga är om en bidragsverksamhet, av vilken praktiska erfarenheter saknas, anser utskottet inte att det finns tillräckliga skäl att frångå Kungl. Maj:ts förslag beträffande utformningen av investeringsbidraget. Nu ifrågavarande motionsyrkanden avstyrkes därför. På samma grund avstyrker utskottet det i motionen II: 442 framförda yrkandet om bidrag till maskiner och verktyg för verkstäderna. Utskottet förutsätter, att Kungl. Maj:t med uppmärksamhet följer bidragsgivningen och i sinom tid föreslår de eventuella ändringar av bidragsreglerna, som en närmare erfarenhet av reglernas tillämpning kan komma att påkalla.

I motionerna I: 161 och II: 217 har vidare föreslagits, att det av arbetsmarknadsstyrelsen förordade systemet med företagarersättning å en krona per arbetstimme till enskilda företag, som anordnar halvskyddad sysselsättning, skall få prövas försöksvis i stället för nuvarande bidrag för ändamålet. Yrkanden om medel härför framställes i särskilda motioner, vilka redovisas under nästföljande punkt. På de av departementschefen anförda skälen anser sig utskottet ej böra biträda förslaget. Ej heller beträffande driftbidragen i övrigt är utskottet berett att nu förorda någon ytterligare förbättring utöver den av Kungl. Maj:t föreslagna. Utskottet avstyrker därför yrkandena därom i motionerna II: 341, I: 247 och II: 306.

Då utskottet ej funnit anledning till erinran eller särskilt uttalande med anledning av vad departementschefen i övrigt anfört och föreslagit, får utskottet, med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag, hemställa,

I. att riksdagen må

a) godkänna av departementschefen i statsrådsprotokollet över socialärenden för den 4 januari 1960 förordade ändrade grunder för statsbidrag till verkstäder för handikappade;

b) till *Bidrag till anordnande av verkstäder för handikappade* för budgetåret 1960/61 anvisa ett reservationsanslag av 1 500 000 kronor;

II. att motionerna II: 219 samt I: 161 och II: 217 icke må bifallas av riksdagen;

III. att motionen II: 442 icke må bifallas av riksdagen;

IV. att motionerna II: 341 samt I: 247 och II: 306, sistnämnda bägge motioner i vad de berör avlöningsförmånerna för föreståndare och arbetsledare, icke må bifallas av riksdagen;

V. att motionerna I: 247 och II: 306, i vad de berör läkararvode, icke må bifallas av riksdagen.

60:o) **Bidrag till driften av verkstäder för handikappade.** Kungl. Maj:t har (punkt 78, s. 155) föreslagit riksdagen att till Bidrag till driften av verkstäder för handikappade för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 1 600 000 kronor.

Något anslag med denna beteckning finnes inte uppfört i gällande rikstat.

Departementschefens motivering för anslaget har redovisats under nästföregående punkt.

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av fru *Wallentheim m. fl.* (I: 162) och den andra inom andra kammaren av fröken *Sandell* och herr *Adamsson* (II: 218), har hemställts, att riksdagen måtte dels till bidrag till driften av verkstäder för handikappade anvisa ett förslagsanslag av 1 600 000 kronor, dels ock till stimulansbidrag till företagare för drift av halvskyddad verksamhet på föreskrivna villkor för budgetåret 1960/61 anvisa 200 000 kronor.

Beträffande motiveringen för yrkandet hänvisar motionärerna till motionen I: 161.

Utskottet. Under återopande av vad utskottet anfört under nästföregående punkt får utskottet med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag hemställa,

I. att riksdagen må till *Bidrag till driften av verkstäder för handikappade* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 1 600 000 kronor;

II. att motionerna I: 162 och II: 218 icke må bifallas av riksdagen.

61:o) **Understöd åt flyktingar m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 80, s. 157—159), vilket innebär att anslaget räknas ned med 500 000 kronor på grund av att vissa kostnader för omskolning och yrkesutbildning av flyktingar, vilka kostnader bestrides från anslaget, i fortsättningen föreslås belasta anslaget till Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Understöd åt flyktingar m. m.* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 3 500 000 kronor.

62:o) **Bidrag till de blindas förening.** Kungl. Maj:t har (punkt 81, s. 159 och 160) föreslagit riksdagen att till Bidrag till de blindas förening för budgetåret 1960/61 anvisa ett anslag av 475 000 kronor.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 445 000 kronor.

Departementschefen anför, att bidraget till de blindas förenings depåverksamhet bör räknas upp med 30 000 kronor. Till föreningens verksamhet i övrigt bör utgå oförändrat bidrag. Anslaget bör därför anvisas med (445 000 + 30 000) 475 000 kronor.

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av fru *Hamrin-Thorell m. fl.* (I: 242) och den andra inom andra kammaren av fru *Eriksson* i Stockholm *m. fl.* (II: 302), har hemställts, att riksdagen måtte besluta att till Bidrag till de blindas förening för budgetåret 1960/61 anvisa ett anslag av 510 000 kronor.

Beträffande motiveringen för yrkandet hänvisas till motionen II: 302.

Utskottet. Motionärerna har bl. a. anført, att de blindas föreningsverksamhet visat sig vara ett värdefullt komplement till samhällets allmänna socialvårdande åtgärder samt att den i propositionen föreslagna höjningen av anslaget till de blindas förening ligger långt under de verkliga behoven.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att den verksamhet, som de blindas förening bedriver, utgör ett värdefullt komplement till samhällets åtgärder på socialvårdens område. Utskottet är dock ej berett att förorda större bidrag till föreningen från statens sida än som föreslagits i propositionen.

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 242 och II: 302 till *Bidrag till de blindas förening* för budgetåret 1960/61 anvisa ett anslag av 475 000 kronor.

63:o) **Bidrag till de vanföras riksförbund.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 82, s. 160 och 161), vilket innebär att anslaget höjes med 115 000 kronor, varav 15 000 kronor såsom ökat stöd till föreningens nuvarande verksamhet och 100 000 kronor för inköp och distribution av hjälpmedel, som underlättar den dagliga livsföringen för handikappade, m. m., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till de vanföras riksförbund* för budgetåret 1960/61 anvisa ett anslag av 140 000 kronor.

64:o) **Bidrag till hörselfrämjandets rehabiliteringscentral.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 83, s. 161 och 162), vilket innebär en anslagshöjning med 15 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till hörselfrämjandets rehabiliteringscentral* för budgetåret 1960/61 anvisa ett anslag av 65 000 kronor.

Bostadsbyggande m. m.

65:o) **Byggnadsforskning.** Kungl. Maj:t har (punkt 94, s. 199—228) föreslagit riksdagen att dels godkänna av departementschefen förordade ändringar i byggnadsforskningens organisation, dels ock till Byggnadsforskning för budgetåret 1960/61 anvisa ett anslag av 530 000 kronor.

I gällande riksstat finnes uppförda tre anslag för byggnadsforskningsändamål, nämligen till Statens nämnd för byggnadsforskning: Avlöningar och Omkostnader samt till Byggnadsforskning. Anslagen är uppförda med respektive 124 400, 38 500 och 365 000 kronor.

Departementschefen redovisar byggnadsforskningsutredningens betänkande och de däröver avgivna yttrandena samt anför härom följande.

»Värdet av forsknings- och rationaliseringsverksamhet på byggandets område är allmänt erkänt. Det råder intet tvivel om att de forskningsinsatser som gjorts på detta fält har avsatt mycket betydelsefulla resultat i form av både tekniska förbättringar och kostnadsänkande rationaliseringar. Det står också klart, att gjorda investeringar på byggnadsforskningsområdet, som helhet betraktade, har varit i hög grad lönsamma från samhällsekonomisk synpunkt.

Trots det sagda har statens nämnd för byggnadsforskning rönt åtskillig kritik från skilda håll. Denna kritik har delvis grundat sig på att nämndens fördelning av forskningsresurserna på olika forskningsmål inte har vunnit gillande hos alla intresserade parter. Såsom byggnadsforskningsutredningen visat är kritiken på denna punkt i viss mån motsägande, vilket är naturligt med hänsyn till att ett flertal särgående och delvis motsatta intressen framträder på ifrågavarande forskningsfält.

Kritiken mot nämnden har emellertid också bottnat däri, att nämnden enligt mångas mening har åtagit sig för stor del av forskningsuppgifterna i egen regi och lämnat för litet spelrum åt forskning i andra former. Enligt byggnadsforskningsutredningens uppfattning har kritiken i denna del ett visst berättigande. Utredningen har därför utformat ett organisationsförslag, vars huvudprincip är att organisatoriskt åtskilja det konkreta forskningsarbetet från uppgiften att bedöma olika forskningsprojekt och fördela tillgängliga medel. Förslaget innebär, att de anslagsfördelade uppgifterna skall åvila ett råd för byggnadsforskning, under det att sådant forskningsarbete, som inte med fördel kan överlämnas till befintliga vetenskapliga institutioner eller till enskilda forskare, skall anförtros från rådet fristående statliga forskningsorgan. Utredningen föreslår, att två sådana organ skall inrättas, ett för den egentliga byggnadsforskningen samt ett för forskning på planområdet. Utredningens huvudtanke, att de anslags-

fördelande och de forskande uppgifterna skall vara skilda åt i organisatoriskt hänseende, har vunnit stöd hos ett betydande flertal av remissorganen.

Jag anser för egen del, att den nuvarande kombinationen av anslagsfördelande och forskande uppgifter hos ett och samma organ är föga lycklig. Jag är angelägen framhålla, att jag härmed inte avser att kritisera nämnden för byggnadsforskning på grund av dess val av forskningsuppgifter eller för genomförandet av det forskningsarbete nämnden själv åtagit sig. Jag anser tvärtom, att den kritik nämnden fått uppbära i anledning av sin verksamhet i alltför hög grad har undanskynt de obestridliga förtjänsterna hos nämndens forskningsinitiativ. Emellertid framstår den gällande organisationsformen såsom mindre tillfredsställande från principiell synpunkt. Förutsättningarna för en kritisk bedömning av forskningsprojektet torde sålunda förbättras och större säkerhet skapas för att den lämpligaste organisationsformen väljes för varje enskild forskningsuppgift, om det organ, som skall pröva olika initiativ och önskemål samt fördela forskningsresurserna, ej har egna engagemang i praktiskt forskningsarbete. En ändring av forskningsorganisationen bör därför genomföras.

Jag ansluter mig till förslaget att fördelningen av forskningsmedlen skall anförtros ett statens råd för byggnadsforskning. I ett mindre antal remissyttranden har den tanken framförts, att uppgiften på ett eller annat sätt skulle kunna knytas till statens tekniska forskningsråd. Ehuru en sådan anordning onekligen kunde vara förenad med vissa fördelar, anser jag mig i varje fall inte f. n. böra förorda den. Byggnadsforskningens område är så sammansatt och omfattande, att det framstår som naturligt, att ett särskilt forskningsråd tillskapas för detsamma.

Huvuduppgifterna för rådet för byggnadsforskning bör vara att förtärlöpande kartlägga forskningsbehovet och forskningsresurserna samt mot denna bakgrund pröva angelägenheten av olika forskningsuppgifter och fördela för forskning tillgängliga medel på de forskare och institutioner, som anses mest lämpade för uppgiften i varje särskilt fall. Såsom närmare framgår av vad jag anför i det följande bör rådets verksamhetsområde även omfatta forskning rörande planfrågor. Rådet bör ej inskränka sig till att bedöma de forskningsprojekt, som institutioner och forskare själva framlägger, utan vid behov även ta initiativ för att få sådana forskningsuppgifter utförda som rådet bedömer såsom angelägna. Detta förutsätter en intim kontakt mellan rådet och forskningsvärlden, så att rådet ständigt har en aktuell överblick över de reella forskningsresurserna och det pågående forskningsarbetet. Det bör också vara rådets uppgift att dra upp riktlinjer för information angående resultaten av den forskning, som bedrivs med stöd av bidrag från rådet.

I vissa remissyttranden har gjorts uttalanden angående forskningsverksamhetens inriktning. Jag vill i anslutning därtill erinra om, att när nämnden för byggnadsforskning inrättades år 1953 en av förutsättningarna för

dess verksamhet var att forskningen ej skulle bindas av några statliga direktiv. På motsvarande sätt bör rådet för byggnadsforskning vara obundet av detaljerade direktiv från statsmakternas sida. Jag anser det därför ej lämpligt att här ta någon ställning till nyss nämnda uttalanden.

Beträffande rådets storlek kan jag godtaga utredningens förslag att rådet bör bestå av nio ledamöter. Dessa torde få utses av Kungl. Maj:t. Bland ledamöterna bör finnas en tillfredsställande representation för forskningen vid de tekniska högskolorna samt för det praktiska byggnadsarbetet. Kungl. Maj:t bör emellertid vara obunden vid valet av ledamöter. Frågan om ersättningen till rådets ledamöter torde få avgöras av Kungl. Maj:t.

För administrationen av rådets arbete bör förutsättas en relativt enkel organisation. Inom rådets kansli bör finnas en föreståndare, som utses av Kungl. Maj:t. Denna tjänst bör ej vara lönegradsplacerad utan förenad med arvodesförmåner, som Kungl. Maj:t bör äga bestämma. Skulle emellertid nämndens nuvarande föreståndare utses, bör tjänsten som föreståndare i Bp 4 hos nämnden överföras till den nya organisationen och där föras på övergångsstat. På motsvarande sätt torde övriga hos nämnden inrättade lönegradsplacerade tjänster — två sådana tjänster uppehålls f. n. — tills vidare kunna inrymmas i rådets organisation. Det bör ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda erforderliga föreskrifter härom.

Enligt vad jag nyss anfört bör rådet för byggnadsforskning söka aktivt verka för att de forskningsuppgifter rådet anser angelägna också blir genomförda. I fråga om en del uppgifter, särskilt sådana som närmast avser det praktiska utvecklingsarbetet inom byggnadsområdet, kan detta bli förenat med svårigheter, om det inte finns någon statlig forskningsinstitution, som är beredd att åtaga sig dem. En sådan institution erfordras också för fullföljandet av det forskningsarbete nämnden för byggnadsforskning har påbörjat i egen regi. Byggnadsforskningsutredningen har föreslagit, att för ändamålet skall inrättas ett organ, benämnt svenska bygginstitutet. Vidare bör enligt utredningen inrättas ett särskilt organ för forskning angående husbyggnads- och samhällsplanering, svenska planeringsinstitutet. I fråga om sistnämnda institution har utredningen anfört, att förslaget bör genomföras endast om utredningens förslag angående finansiering av forskningen på samhällsplaneringens område godtages.

Utredningens förslag i finansieringsfrågan innebär i huvudsak dels att särskilda avgifter skall uttagas för fastställelse av stads- och byggnadsplaner, dels att statsbidragen till regionplanering skall avlösas av ett statligt anslag för samhällsplaneringsforskning. Det förra förslaget har avvisats i flertalet remissyttranden, och även det senare förslaget har väckt kritik från flera håll. I fråga om de två forskningsorganen är meningarna mycket delade bland remissorganen.

Jag finner det klarlagt, att ett särskilt statligt forskningsinstitut för byggnadsforskningen bör inrättas. Planforskningen hör enligt min mening

så intimt samman med övriga forskningsuppgifter på byggnadsområdet, att det, i varje fall f. n., ej föreligger tillräckliga skäl att bryta ut planforskningen till ett fristående forskningsorgan eller tillskapa särskilda finansieringsformer för den del av planforskningen, som avser samhällsplanering. De planforskningsuppgifter, som inte med fördel kan utföras vid befintliga vetenskapliga institutioner eller av enskilda forskare, bör därför kunna överlämnas till samma institut som skall handha övrig byggnadsforskning. Institutet bör lämpligen benämnas statens institut för byggnadsforskning. Liksom hittills bör medel från fonden för byggnadsforskning jämte de över statsbudgeten anvisade medlen för byggnadsforskning kunna utnyttjas även för planforskning. Det får ankomma på rådet för byggnadsforskning att avväga resurserna mellan planforskning och övriga forskningsgrenar inom byggnadsområdet.

Institutet för byggnadsforskning bör ledas av en styrelse, utsedd av Kungl. Maj:t. Antalet ledamöter bör såsom utredningen föreslagit vara fem. Deras arvoden torde få fastställas av Kungl. Maj:t. Beträffande institutets organisation i övrigt är jag ej beredd att nu göra några andra uttalanden än att institutets kansli bör få så begränsad omfattning som möjligt. Det bör lämpligen ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa utgiftsstat avseende kostnaderna för styrelsen och för institutets kansli. I övrigt bör organisationen bli beroende på de anslag rådet anvisar för aktuella forskningsuppgifter och för den sammanhållande ledningen av forskningsarbetet. Ersättningar till forskare och forskningsledare, som institutet anlitar, bör styrelsen ha fria händer att inom sålunda given medelsram själv bestämma. Med den av mig förordade organisationen bör byggnadsstyrelsens råd för översiktlig planläggning kvarbli inom detta ämbetsverk.

Utredningens förslag i fråga om det praktiska anordnandet av informationsverksamheten torde inte påkalla något ställningstagande från statsmakternas sida. Mot vad utredningen anfört i denna fråga synes inte vara något väsentligt att erinra.

Utredningens förslag till organisation av egenskapsredovisningen i fråga om byggnadsmaterial torde inte heller böra föranleda något beslut av statsmakterna. Det bör ankomma på rådet för byggnadsforskning att pröva, i vad mån ifrågavarande arbetsuppgifter bör ingå i forskningsprogrammet samt att i samråd med berörda parter ta ställning till frågan om lämplig organisation för verksamhetens bedrivande.

De av utredningen berörda frågorna om gränsdragningen mellan byggnadsforskningsorganens verksamhet och olika statliga institutioners arbetsområden bör det liksom hittills ankomma på Kungl. Maj:t att ta ställning till. Jag vill emellertid i detta sammanhang framhålla, att övervakningen av experimentverksamheten på bostadsbyggandets område, vilken hittills har ankommit på bostadsstyrelsen när det gäller statsbelånade hus, enligt min mening i första hand bör vara en uppgift för byggnadsforsk-

ningens organ. Denna organisationsfråga får prövas i ett senare sammanhang. En annan fråga, som också berör gränsdragningen mellan byggnadsforskningsorganen och bostadsstyrelsen, gäller möjligheterna att få fram en fylligare information angående byggnadskostnadernas förändringar. Denna fråga har nyligen tagits upp av byggfackens industriutredning i en framställning till Kungl. Maj:t. Ärendet beredes f. n. inom socialdepartementet, och jag är därför ej beredd att nu göra något uttalande i ämnet.

Jag övergår nu till frågan om statens bidrag till byggnadsforskningen. Hittills har statens andel av kostnaderna för forskningen tillskjutits i form av tre särskilda anslag på driftbudgeten, nämligen två förslagsanslag till nämndens avlöningar resp. omkostnader samt ett reservationsanslag till byggnadsforskning. Anslagen har beräknats så, att de sammantagna skulle uppgå till ett belopp, ungefärligen motsvarande vad staten skulle betala, om den vore pliktig att erlägga byggnadsforskningsavgift.

Utredningen har föreslagit, att statens bidrag till byggnadsforskningen skall ges under två anslag, varav ett avses för arvoden till ledamöter i rådet och styrelserna för de av utredningen föreslagna forskningsinstituterna samt till avlöning åt föreståndaren hos rådet, medan det andra anslaget skall utgöra statens kostnadsandel i övrigt. Det senare anslaget skall enligt förslaget direkt tillföras fonden för byggnadsforskning.

I anslutning till vad riksräkenskapsverket yttrat i frågan vill jag föreslå, att statens bidrag till byggnadsforskningens finansiering tillskjutes i form av ett enda, obetecknat anslag. Anslaget bör direkt tillföras fonden för byggnadsforskning. Samtliga utgifter för rådets och forskningsinstitutets administration bör bestridas med fondmedel. Även kostnader för lokaler bör, i motsats till vad utredningen anfört härom, täckas med fondmedel. I överensstämmelse med vad jag tidigare anfört bör det ankomma på Kungl. Maj:t att på förslag av rådet samt forskningsinstitutets styrelse fastställa utgiftsstaten avseende rådets avlöningar och omkostnader samt kostnaderna för institutets kansliorganisation m. m.

Hittills har inkomsterna av nämndens publikationsverksamhet tillförts statsverket. Med den av mig nu förordade ordningen bör publikationsinkomsterna i stället tillföras fonden.

De tre anslagen till byggnadsforskningsändamål uppgår för innevarande budgetår till (124 400 + 38 500 + 365 000) 527 900 kronor. Nämnden för byggnadsforskning har, under förutsättning att organisationen förblir oförändrad under nästa budgetår, begärt en uppräknings av anslaget till avlöningar med 4 700 kronor för utgiftsökningar av automatisk natur. Vidare har en mindre ökning av omkostnadsanslaget yrkats. Jag föreslår, att anslaget anvisas med ett till 530 000 kronor avrundat belopp.

I enlighet med utredningens förslag bör byggnadsforskningsavgiften vara till beloppet oförändrad under nästa budgetår. I detta sammanhang

torde få anmälas, att riksförsäkringsanstalten, som omhänderhar debiteringen och uppbörden av ifrågavarande avgift, i november och december i fjol inkom med förslag till vissa ändringar i förordningen angående byggnadsforskningsavgift, i huvudsak betingade av en teknisk omläggning av tarifiering och avgiftsdebitering inom yrkesskadeförsäkringen. Framställningarna beredes f. n. i socialdepartementet, och det är min avsikt att, om förutsättningar därför visar sig föreligga, senare i vår anmäla frågan om proposition i ämnet till riksdagen. I övrigt torde få förutsättas, att det blivande rådet för byggnadsforskning i sinom tid prövar frågan om avgiftens storlek och tillämpningsområde och framlägger de förslag en sådan prövning kan leda till.

De av mig förordade ändringarna av byggnadsforskningens organisation bör genomföras den 1 juli 1960.»

Utskottet. Departementschefen har konstaterat, att värdet av forsknings- och rationaliseringsarbetet på byggandets område har vunnit allmänt erkännande. Utskottet finner liksom departementschefen, att dessa forskningsinsatser har lämnat betydelsefulla resultat i form av både tekniska förbättringar och kostnadsänkande rationaliseringar. Det är med hänsyn härtill av vikt att den offentliga verksamhet, som bedrivs på området, även i fråga om de organisatoriska formerna kan omfattas med odelat förtroende av alla dem, som har behöriga intressen att tillvarata i forskningsverksamheten. I den mån den mot statens nämnd för byggnadsforskning riktade kritiken kan anses sakligt grundad är det därför anledning att vidtaga sådana ändringar i organisationen, att skälen till kritik undanröjes.

I sådant syfte har departementschefen föreslagit, att de uppgifter, som nu ankommer på nämnden för byggnadsforskning, skall fördelas på två från varandra fristående statliga organ, nämligen statens råd för byggnadsforskning och statens institut för byggnadsforskning. Rådet skall ha till huvuduppgift att fortlöpande kartlägga behovet av forskning och forskningsresurserna samt att fördela tillgängliga medel, under det att institutet skall handha konkreta forskningsuppgifter.

Enligt utskottets mening torde den av departementschefen föreslagna organisationen vara väl ägnad för sina uppgifter. Utskottet tillstyrker därför den ifrågavarande ändringen av byggnadsforskningens organisation.

Liksom departementschefen anser utskottet, att planforskningsuppgifterna hör så nära samman med de forskningsuppgifter i övrigt som institutet kommer att ägna sig åt, att det nu saknas skäl för en utbrytning av denna forskningsgren till en särskild institution. Utskottet delar också departementschefens uppfattning att planforskningen tills vidare bör finansieras på samma sätt som byggnadsforskningen i övrigt.

Vad departementschefen anfört i fråga om den närmare organisationen av rådet och institutet liksom beträffande formerna för det statliga till-

skottet av forskningsmedel har ej gett utskottet anledning till erinran. Ej heller har utskottet funnit anledning till erinran eller särskilt uttalande med anledning av vad departementschefen i övrigt anfört och föreslagit.

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,
att riksdagen må

a) godkänna av departementschefen i statsrådsprotokollet över socialärenden för den 4 januari 1960 förordade ändringar i byggnadsforskningens organisation;

b) till *Byggnadsforskning* för budgetåret 1960/61 anvisa ett anslag av 530 000 kronor.

66:o) **Statens bosättningslån: Ersättning åt ortsombud.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 98, s. 230), vilket innebär en med 5 000 kronor minskad medelsanvisning, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Statens bosättningslån: Ersättning åt ortsombud* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 60 000 kronor.

67:o) **Statens bosättningslån: Ersättning åt riksbanken.** Kungl. Maj:t har (punkt 99, s. 230) föreslagit riksdagen att till Statens bosättningslån: Ersättning åt riksbanken för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 280 000 kronor.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 300 000 kronor.

Departementschefen har anfört, att anslaget, i överensstämmelse med förslag av fullmäktige i riksbanken, bör minskas med 20 000 kronor.

I en inom andra kammaren av herrar *Wedén* och *Gustafsson* i Skellefteå väckt motion (II: 430) har hemställts, att riksdagen måtte besluta att dels medge riksbanken rätt att påföra bosättningslånetagare en förvaltningsavgift av 6 kronor per år som lånet enligt överenskommelse skall vara utestående, dels ock till Statens bosättningslån: Ersättning åt riksbanken för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 50 000 kronor.

Beträffande motiveringen för yrkandet hänvisas till motionen.

Utskottet. Motionärerna har anfört, att den statliga subventioneringen av bosättningslånen bör minskas. Vidare har de hänvisat till nödvändigheten av återhållsamhet med statens utgifter.

Utskottet vill erinra om, att förslag av likartad innebörd senast prövades vid 1958 års riksdag, som då avvisade tanken att låta låntagarna bära bosättningslånets förvaltningskostnader. Enligt utskottets mening saknas skäl att nu intaga en ändrad ståndpunkt i frågan. Utskottet avstyrker därför motionsyrkandet.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionen II: 430 till *Statens bosättningslån: Ersättning åt riksbanken* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 280 000 kronor.

Sjuk- och yrkesskadeförsäkring m. m.

68:o) **Försäkringsrådet: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har (punkt 100, s. 231—234) föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för försäkringsrådet, som föranledes av vad departementschefen förordat, dels fastställa av departementschefen förordad avlöningsstat för försäkringsrådet, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1960/61, dels ock till Försäkringsrådet: Avlöningar för samma budgetår anvisa ett förslagsanslag av 716 700 kronor.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 860 100 kronor.

Försäkringsrådets organisation har fr. o. m. den 1 januari i år minskats från tre till två avdelningar. Under första halvåret får antalet tjänstemannaledamöter i rådet uppgå till sju, oberäknat ordföranden och chefen. Denne är för nämnda tid i anledning av utredningsuppdrag frikallad från tjänstgöring i avdelning av rådet.

Rådets organisation under nästa budgetår bör bedömas mot bakgrunden av den förväntade arbetsmängden. Departementschefen räknar härvid med, att pågående utredning om en ändrad besvärsordning för socialförsäkringsärenden skall leda till resultat i sådan tid att tillkomsten av nya besvärs mål i samband med den allmänna tilläggspensioneringen ej hinner att nämnvärt påverka försäkringsrådets arbetsbörda. Beträffande mål av hitillsvarande slag kan någon större förändring av nuvarande tillströmning ej f. n. förutses. En organisation med två avdelningar bör därför, i avvaktan på den fortsatta utvecklingen av måltillströmningen till rådet, bestå tills vidare. Emellertid räknar departementschefen med, att rådets chef fr. o. m. den 1 juli i år åter kommer att tjänstgöra såsom ordförande på en av de två avdelningarna. Antalet tjänstemannaledamöter i övrigt bör då vara sex.

Försäkringsrådet har ansett såsom självklart, att samtliga ledamöter vid en organisation på två avdelningar skall vara försäkringsråd. Enligt departementschefens mening bör emellertid den ordningen behållas, att avdelning består av ordförande, ett försäkringsråd och en assessor, varjämte en assessorstjänst bör beräknas för alternativ tjänstgöring på båda avdelningarna. Rådets personalförteckning bör därför fr. o. m. nästa budgetår uppta

tre rådstjänster och tre assessorstjänster. Detta innebär, att fyra tjänster såsom försäkringsråd avföres från personalförteckningen. En assessorstjänst bör föras på övergångsstat.

Antalet föredragande — f. n. är sex i tjänstgöring — bör tills vidare vara oförändrat. Tre av dem bör vara ordinarie tjänstemän och tre extra ordinarie. Fyra förste byråsekreterartjänster i A 23 utgår därvid ur organisationen. Tre av dem är ordinarie tjänster och bör föras på övergångsstat, medan den fjärde, som är extra ordinarie, bör avföras från personalförteckningen. Antalet amanuenser beräknas i enlighet med försäkringsrådets förslag till två mot f. n. tre. I fråga om kontorspersonalen föreslås inga förändringar nu.

I samband med övergången till den nya organisationen torde vissa tjänstemän efter mångåriga vikariatslöneförordnanden på högre befattningar, i den mån de ej kan förflyttas till andra tjänster i förvaltningen, nödgas återgå till ordinarie befattningar i lägre lönegrad. Vissa övergångsanordningar kan visa sig erforderliga i samband härmed. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om dessa.

För ökat anlåtande av läkarledamöter beräknas ytterligare 7 400 kronor.

Anslaget bör på grund av det anförda minska med 143 400 kronor samt uppföras med 716 700 kronor.

Utskottet har ej funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag och hemställer alltså,

att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för försäkringsrådet, som föranledes av vad departementschefen i statsrådsprotokollet över socialärenden för den 4 januari 1960 förordat;

b) fastställa följande avlöningsstat för försäkringsrådet, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1960/61:

Avlöningsstat

| | |
|---|---------|
| 1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> | 373 600 |
| 2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i> | 76 300 |
| 3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal | 160 100 |
| 4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i> | 96 000 |
| 5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i> | 10 700 |
| Summa kronor 716 700; | |

c) till *Försäkringsrådet*: *Avlöningar* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 716 700 kronor.

69:o) **Försäkringsrådet: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 101, s. 234), vilket innebär oförändrad medelsanvisning, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Försäkringsrådet: Omkostnader* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 32 100 kronor.

70:o) **Riksförsäkringsanstalten: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har (punkt 102, s. 235—252) föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för riksförsäkringsanstalten, som föranledes av vad departementschefen förordad, dels fastställa av departementschefen förordad avlöningsstat för riksförsäkringsanstalten, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1960/61, dels ock till Riksförsäkringsanstalten: Avlöningar för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 8 056 600 kronor.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 8 538 300 kronor.

Den utvidgning av riksförsäkringsanstaltens arbetsområde som följer av att anstalten enligt förordnande av Kungl. Maj:t blivit pensionsmyndighet enligt lagen om försäkring för allmän tilläggs pension aktualiserar frågan om en souschefs befattning inom ämbetsverket. Departementschefen anser, att anstalten i och för sig anfört vägande skäl för att en överdirektörstjänst inrättas. Emellertid är frågan om den blivande centrala organisationen på socialförsäkringens område under utredning. Det synes under sådana förhållanden ej lämpligt att nu inrätta någon permanent tjänst. Departementschefen föreslår, att souschefsfrågan tills vidare får en provisorisk lösning genom inrättande av ett förordnande att bestrida göromål, som ankommer på överdirektör i B 4.

Departementschefen förordar inrättande av två byrådirektörstjänster i Ae 24 och en befattning som förste byråsekreterare i Ae 23 på andra sjukförsäkringsbyrån. Nuvarande anordning med tjänstgöringsskyldighet på byrån för befattningshavare hos försäkringsrådet bör upphöra i samband med de nya tjänsternas tillkomst.

Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 15 augusti 1959 må för uppgifter i samband med handhavandet av den allmänna tilläggs pensioneringen hos anstalten finnas inrättade sex tjänster vid sidan av gällande personalplan. Tjänsterna avser en byråchef i Bg 1, en byrådirektör i Ag 24, en förste byråsekreterare i Ag 23, en kontorist i Ag 9, ett kanslibitråde i Ag 7 samt ett biträde för skriv- och kontorsgöromål i högst Ag 5. Anstalten har föreslagit, att de nämnda tjänsterna skall inrättas såsom extra ordinarie samt att ytterligare ett antal tjänster skall inrättas för ifrågavarande uppgifter. Departementschefen anser, att tjänsterna alltjämt bör vara extra. Under innevarande budgetår bestrides kostnaderna för ifrågavarande tjänster från reservationsanslaget till Förberedelser för pensionsreformen. För kostna-

derna under nästa budgetår bör medel beräknas under förestående anslag. Departementschefen är ej beredd att nu uttala sig om vilka ytterligare tjänster, som kan komma att behövas för uppgifter i samband med tilläggs-pensioneringen. För den personalförstärkning, som kan bli erforderlig, bör emellertid under icke-ordinarieposten beräknas ett belopp av 45 000 kronor att vid behov disponeras av anstalten. För nu ifrågavarande arbetsuppgifter bör inrättas en ny byrå inom riks försäkringsanstalten. Byrån bör lämpligen benämnas pensionsförsäkringsbyrån. Till den nya byrån bör överflyttas en inom försäkringsbyrån inrättad arbetsgrupp för försäkringspliktsfrågor. Denna avdelning förestås av en byrådirektör i Ae 26.

Riksförsäkringsanstaltens befattning med debitering och uppbörd av arbetsgivaravgifter inom socialförsäkringen nödvändiggör efter den allmänna tilläggs-pensioneringens tillkomst en omorganisation av försäkringsbyrån. Byråns debiteringsarbete, som f. n. skötes manuellt, bör omläggas till hålkortsdrift. Anstalten har föreslagit en omorganisation, som innebär att antalet tjänster hos verket minskas med 17. Förslaget grundar sig på förutsättningen att anstalten för debiterings- och uppbördsarbetet inom byrån får disponera en maskinanläggning för databehandling med beteckningen IBM 1401. Kungl. Maj:t har genom beslut den 18 december 1959 bemyndigat riks försäkringsanstalten att teckna kontrakt om förhyrning av en maskinanläggning av ifrågavarande typ.

Departementschefens förslag till organisation av byrån har följande innebörd. Byrån, som i fortsättningen lämpligare bör benämnas avgiftsbyrån, bör för debiterings- och uppbördsarbetet organiseras på fyra avdelningar: en allmän avdelning, en debiteringsavdelning, en uppbördsavdelning och en revisionsavdelning. Den allmänna avdelningen bör omfatta byråns kansli samt en databehandlingssektion. Till den senare bör arbetsgivarregistret och skaderegistret organisatoriskt anslutas. Uppbördsavdelningen bör delas upp på en bevakningssektion och en klagomålssektion.

Personalbehovet på de olika avdelningarna beräknar departementschefen på följande sätt.

Allmänna avdelningen bör ledas av en byrådirektör i A 26, vilken även bör vara byråchefens ställföreträdare. Byråkansliet bör ledas av en förste aktuarie i A 21, vilken bör äga sådan förtrogenhet med hålkortsarbete, att han kan vikariera för databehandlingssektionens föreståndare. För ledningen av databehandlingssektionen föreslås en befattning som förste aktuarie i A 23. Arbetet med stansning och databehandling bör ledas av en assistent i A 17 med en assistent i A 13 som ställföreträdare samt de båda registren av en förste byråsekreterare i A 21. I övrigt beräknas personalbehovet på allmänna avdelningen till en förste kontorsskrivare i A 15, en kansliskrivare i A 10, åtta kontorister i A 9, en maskinoperatör i A 9, 10 kanslibiträden i A 7, två maskinoperatörer i A 7 och 36 biträden i reglerad befodringsgång.

För ledningen av debiteringsavdelningen bör finnas en befattning som byrådirektör i A 24. Med anledning av vad socialförsäkringens administrationsnämnd anfört om behovet att kontrollera beräkningarna av gjorda debiteringar framhåller departementschefen att han anser sådan kontroll ofrånkomlig när det gäller debitering av större belopp. Men även i fråga om mindre avgiftsbelopp bör kontroll av de utförda beräkningarna göras, i varje fall stickprovsvis. Personalbehovet beräknas med hänsyn härtill. För granskning av arbetsgivaruppgifter jämte debitering på grundval därav samt för kontrollarbetet beräknas två förste byråsekreterare i A 21, 12 förste kansliskrivare i A 12 och 26 kontorister i A 9. För avdelningens uppgifter i övrigt beräknas personalbehovet till en förste byråingenjör i A 21, en byråingenjör i A 19, två kontorsskrivare i A 13, en kansliskrivare i A 10, en kontorist i A 9, tre kanslibiträden i A 7 samt 14 biträden i befodringsgången.

Personaluppsättningen på uppbördsavdelningen beräknas till en byrådirektör i A 24, två förste byråsekreterare i A 23, fyra förste byråsekreterare i A 21, fem amanuenser eller byråsekreterare, fem förste kontorsskrivare i A 15, två kontorsskrivare i A 13, två kontorister i A 9, fem kanslibiträden i A 7 samt sju biträden i reglerad befodringsgång.

För revisionsavdelningen beräknas en byrådirektör i A 24, en förste revisor i A 23, två förste revisorer i A 21, två amanuenser eller revisorer, en kansliskrivare i A 10, två kontorister i A 9, två kanslibiträden i A 7 samt två biträden i befodringsgången.

Omorganisationens innebörd i fråga om tjänsteuppsättningen framgår av följande sammanställning.

| <i>Utgående tjänster</i> | | <i>Tillkommande tjänster</i> | |
|---------------------------------------|------|--------------------------------|------|
| 2 förste byråsekreterare | A 23 | 1 byrådirektör | A 26 |
| 5 amanuenser | | 2 byrådirektörer | A 24 |
| 1 byråingenjör | A 19 | 1 förste aktuarie | A 23 |
| 1 förste kontorsskrivare | A 15 | 1 förste revisor | A 23 |
| 1 kontorsskrivare | A 13 | 1 förste aktuarie | A 21 |
| 2 kansliskrivare | A 10 | 1 förste byråsekreterare | A 21 |
| 1 förste expeditionsvakt | A 8 | 2 förste revisorer | A 21 |
| 3 expeditionsvakter | A 7 | 1 assistent | A 17 |
| 35 kanslibiträden | A 7 | 1 assistent | A 13 |
| 13 biträden i reglerad befodringsgång | | 12 förste kansliskrivare | A 12 |
| | | 21 kontorister | A 9 |
| | | 1 maskinoperatör | A 9 |
| | | 2 maskinoperatörer | A 7 |

Av de nya befattningarna bör byrådirektörstjänsten i A 26, en av byrådirektörstjänsterna i A 24, befattningen som förste revisor i A 23, två befattningar som förste aktuarie resp. förste byråsekreterare i A 21, tre tjänster som förste kansliskrivare i A 12 samt åtta kontoristtjänster i A 9 tills vidare vara inrättade såsom extra. De ny tillkommande tjänsterna i övrigt bör inrättas såsom extra ordinarie. De utgående tjänsterna bör i huvudsak avse icke-ordinarie befattningar. 20 kanslibiträdestjänster bör emellertid överföras från ordinarie stat till övergångsstat. Dessutom bör en tjänst som byråingenjör i Ao 19 föras på övergångsstat.

I samband med omorganisationen kan uppkomma behov av vissa övergångsordningar, betingade av att befattningshavare entledigas eller nedflyttas i lönegrad. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela de föreskrifter, som kan bli behövliga i detta sammanhang.

Under ett övergångsskede till dess den nya organisationen av debiterings- och uppbördsarbetet hunnit komma i gång erfordras viss tillfällig personal. Riksförsäkringsanstalten har beräknat detta personalbehov till 40 biträden, vilket motsvarar en kostnad av ca 400 000 kronor under nästa budgetår. Beräkningen bör godtagas.

Avgiftsbyråns maskinpark torde få sådan kapacitet, att även andra inom verket förekommande arbetsuppgifter kan utföras där. Det torde sålunda bl. a. bli möjligt att efter hand dit överföra vissa statistiska bearbetningar från försäkringsmatematiska och statistiska byrån. F. n. kan ej överblickas i vilken omfattning och vid vilken tidpunkt sådan överföring av arbetsuppgifter kan äga rum. Departementschefen förutsätter emellertid, att riksförsäkringsanstalten tillvaratar de besparingar i fråga om arbetskraft och maskiner, som visar sig praktiskt möjliga att åstadkomma, och i petita för budgetåret 1961/62 redovisar konsekvenserna i anslagshänseende.

I enlighet med vad chefen för civildepartementet anfört vid behandlingen av för flera huvudtitlar gemensamma frågor bör tjänsten såsom kamrerare uppflyttas från Ao 21 till Ao 23 samt tre kanslibiträdestjänster i Ae 7 inrättas på första skaderegleringsbyrån i stället för biträdestjänster i den reglerade befordringsgången.

Vid lagstiftningen om den allmänna tilläggs pensioneringen har förutsetts, att kostnaderna för administrationen av denna försäkring skall bestridas av medel från allmänna pensionsfonden. I anstaltens avlöningsstat bör med hänsyn härtill upptagas en post för särskilda uppbördsmedel. Departementschefen beräknar denna post till 1 200 000 kronor.

Vid omräkningen av anslaget har befunnits, att ordinarie- och icke-ordinarieposterna innehåller alltför stor marginal. Anslaget kan i anledning härav räknas ned med ca 180 000 kronor. Vidare föreslås vissa jämkningar under omräkningsposterna.

Vad sålunda förordats innebär, att anslaget bör minskas med 481 700 kronor. Anslaget bör alltså uppföras med 8 056 600 kronor.

Antalet ordinarie kontorsbiträdestjänster på personalförteckningen kan minskas med 19.

Kompetensutredningen har nyligen överlämnat en promemoria med redogörelse för vissa av utredningen företagna undersökningar av riks försäkringsanstaltens personalorganisation jämte förslag till utbyten av ett antal amanuens tjänster hos ämbetsverket mot kanslistjänster. Ärendet beredes f. n. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att ta ställning till frågan om sådana utbyten av befattningar hos riks försäkringsanstalten och att meddela de föreskrifter som betingas därav.

Utskottet har i sitt av riksdagen numera godkända utlåtande nr 14 tillstyrkt av departementschefen i förevarande sammanhang anmälda förslag angående vissa tjänsteförändringar.

Då utskottet inte heller i övrigt har funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för riks försäkringsanstalten, som föranledes av vad departementschefen i statsrådsprotokollet över socialärenden för den 4 januari 1960 förordat;

b) fastställa följande avlöningsstat för riks försäkringsanstalten, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1960/61:

Avlöningsstat

Utgifter:

| | |
|---|------------------------|
| 1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> | 3 262 400 |
| 2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i> | 67 200 |
| 3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ... | 4 395 400 |
| 4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i> | 1 378 400 |
| 5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i> | 153 200 |
| | <hr/> |
| | Summa kronor 9 256 600 |

Särskilda uppbördsmedel:

| | |
|---|-------------------------------|
| Ersättning från allmänna pensionsfonden | 1 200 000 |
| | <hr/> |
| | Nettoutgift kronor 8 056 600; |

c) till *Riksförsäkringsanstalten*: *Avlöningar* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 8 056 600 kronor.

71:o) **Riksförsäkringsanstalten: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 103, s. 252—257), vilket innebär att anslaget å ena sidan ökas med 10 000 kronor för reseersättningar, 247 000 kronor för hyra till hålkortsmaskiner m. m., 112 500 kronor till övriga expenser för eget behov, 150 000 kronor till ersättning till postverket för portokostnader och 470 000 kronor för publikationstryck och å andra sidan minskas med 21 000 kronor, beräknade för ersättningar för upprättande av arbetsgivareförteckningar, och 982 500 kronor på grund av ökade inkomster samt uppföres med 733 000 kronor, vilket innebär en med 14 000 kronor minskad medelsanvisning, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Riksförsäkringsanstalten: Omkostnader* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 733 000 kronor.

72:o) **Vissa tillägg å ersättningar i anledning av olycksfall i arbete m.m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 105, s. 263), vilket innebär en anslagsminskning med 300 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Vissa tillägg å ersättningar i anledning av olycksfall i arbete m. m.* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 900 000 kronor.

73:o) **Statsverket åliggande, av andra medel ej utgående ersättningar i anledning av olycksfall i arbete m.m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 106, s. 263 och 264), vilket innebär att anslaget höjes med 300 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Statsverket åliggande, av andra medel ej utgående ersättningar i anledning av olycksfall i arbete m. m.* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 3 300 000 kronor.

Arbetarskydd

74:o) **Arbetarskyddsstyrelsen: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har (punkt 107, s. 265—268) föreslagit riksdagen att dels fastställa av departementschefen förordad avlöningsstat för arbetarskyddsstyrelsen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1960/61, dels ock till Arbetarskyddsstyrelsen: Avlöningar för samma budgetår anvisa ett förslagsanslag av 1 574 800 kronor.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 1 520 100 kronor.

Arbetarskyddsverkets organisationsutredning har i mars 1959 avlämnat ett delbetänkande angående lokala skyddstjänstemän samt arbetarskydds-

styrelsens organisation. I betänkandet föreslås bl. a. omorganisation och förstärkning av arbetarskyddsstyrelsens tekniska byrå samt inrättande av ett tekniskt-yrkeshygieniskt laboratorium vid styrelsen. Utredningen har även att behandla organisationsfrågor rörande yrkesinspektionen. Förslag i denna del kan väntas under våren 1960. Då samtliga av utredningen aktuella frågor beträffande arbetarskyddsverkets organisation lämpligen bör behandlas i ett sammanhang, är departementschefen ej beredd att nu ta ställning till det föreliggande förslaget.

I enlighet med vad chefen för civildepartementet anfört vid behandlingen av för flera huvudtitlar gemensamma frågor bör en befattning som kanslibiträde i Ae 7 på tekniska byrån ombildas till tjänst som kontorist i Ae 9.

Vidare föreslås viss jämkning av omräkningsposterna.

Departementschefen förordar, att en befattning som byråingenjör i Ag 19 ombildas till extra ordinarie tjänst.

Vad nu förordats medför en ökning av anslagsbehovet med 54 700 kronor. Anslaget bör alltså uppföras med 1 574 800 kronor.

Utskottet har i sitt av riksdagen numera godkända utlåtande nr 14 tillstyrkt den av departementschefen förordade ombildningen av en kanslibiträdestjänst till kontoristtjänst.

Då utskottet ej heller i övrigt har funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) fastställa följande avlöningsstat för arbetarskyddsstyrelsen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1960/61:

Avlöningsstat

| | |
|---|---------|
| 1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> | 739 800 |
| 2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i> | 116 600 |
| 3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal | 475 400 |
| 4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i> | 218 700 |
| 5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i> | 24 300 |

Summa kronor 1 574 800;

b) till *Arbetarskyddsstyrelsen*: *Avlöningar* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 1 574 800 kronor.

75:o) **Arbetarskyddsstyrelsen: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 108, s. 268 och 269), vilket innebär en anslagshöjning med 139 000 kronor, varav 1 500 kronor till sjukvård m. m., 2 000

kronor till bränsle, lyse och vatten och 138 500 kronor till övriga expenser för eget behov — inberäknat engångskostnader å 135 000 kronor för flyttning — varjämte inkomstposten räknas upp med 3 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Arbetarskyddsstyrelsen: Omkostnader* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 355 500 kronor.

76:o) **Yrkesinspektionen: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 109, s. 269 och 270), vilket innebär ordinariesättning av en befattning som socialinspektör i Ae 21, ökning av antalet ordinarie kontorsbiträdestjänster med en samt en anslagshöjning med 142 500 kronor för löneklassuppflyttningar, rörligt tillägg, kompensation för höjda folkpensionsavgifter m. m., hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för yrkesinspektionen, som föranledes av vad departementschefen i statsrådsprotokollet över socialärenden för den 4 januari 1960 förordat;

b) fastställa följande avlöningsstat för yrkesinspektionen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1960/61:

Avlöningsstat

| | |
|---|------------|
| 1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> | 2 018 900 |
| 2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i> | 88 600 |
| 3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ... | 1 033 300 |
| 4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i> | 548 700 |
| 5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i> | 61 100 |
| | <hr/> |
| Summa kronor | 3 750 600; |

c) till *Yrkesinspektionen: Avlöningar* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 3 750 600 kronor.

77:o) **Yrkesinspektionen: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 110, s. 271 och 272), vilket innebär att anslaget höjes med 25 200 kronor, varav 1 500 kronor till sjukvård m. m., 40 000 kronor till reseersättningar och 2 700 kronor till utbildningskurser och informationsdagar, varjämte posten till övriga expenser räknas ned med 19 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Yrkesinspektionen: Omkostnader* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 969 200 kronor.

78:o) **Undervisnings- och upplysningsverksamhet på arbetarskyddets område.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 111, s. 272), vilket innebär oförändrad medelsanvisning, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Undervisnings- och upplysningsverksamhet på arbetarskyddets område* för budgetåret 1960/61 anvisa ett anslag av 100 000 kronor.

79:o) **Ersättningar för vissa läkarundersökningar enligt arbetarskyddslagen.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 112, s. 272 och 273), vilket innebär oförändrad medelsanvisning, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Ersättningar för vissa läkarundersökningar enligt arbetarskyddslagen* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 5 000 kronor.

Folkpensionering m. m.

80:o) **Pensionsstyrelsen: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har (punkt 113, s. 274—278) föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för pensionsstyrelsen, som föranledes av vad departementschefen förordat, dels fastställa av departementschefen förordad avlöningsstat för pensionsstyrelsen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1960/61, dels ock till Pensionsstyrelsen: Avlöningar för samma budgetår anvisa ett förslagsanslag av 7 800 000 kronor.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 7 022 500 kronor.

I enlighet med vad chefen för civildepartementet anfört vid behandlingen av för flera huvudtitlar gemensamma frågor bör en på försäkringsbyrån inrättad tjänst i Ae 17 utbytas mot en byråingenjörstjänst i Ae 19 samt en tjänst som förste kontorsskrivare i Ao 15 på försäkringsbyrån ersättas med en befattning som byråassistent i Ao 19. En tjänst som byråsekreterare i Ao 19 på kanslibyrån bör vidare ersättas med en tjänst som kansliskrivare i Ae 10. Byråsekreterartjänsten bör föras på övergångsstat. Två amanuéstjänster på sjukvårdsbyrån bör bytas ut mot befattningar såsom resp. förste kansliskrivare i Ae 12 och förste kontorsskrivare i Ae 15. Vidare bör en amanuéstjänst på försäkringsbyrån utgå och i dess ställe inrättas en tjänst som kontorsskrivare i Ae 13.

Några medel för utredning angående en datamaskinanläggning bör ej beräknas för nästa budgetår. Från icke-ordinarieposten bör därför avräknas 118 900 kronor.

1958 års socialförsäkringskommitté har i oktober 1959 avgivit betänkande angående förbättrade familjeförmåner från folkpensioneringen

m. m. (SOU 1959: 32). Vid anmälan av anslaget till Bidrag till folkpensioner m. m. föreslås, att proposition i anledning av betänkandet skall föreläggas riksdagen senare i vår och att vissa därav berörda anslag nu endast skall beräknas preliminärt. Genomförandet av en reform på ifrågavarande område kommer att ställa stora anspråk på pensionsstyrelsens personal. Extra arbetskraft behöver därför anställas i rätt betydande omfattning. Vissa beräkningar av detta personalbehov har gjorts inom pensionsstyrelsen. På grundval av dessa beräkningar föreslår departementschefen, att under icke-ordinarieposten upptages ett belopp av 600 000 kronor för extra personal hos styrelsen under budgetåret 1960/61. Beloppet bör disponeras av Kungl. Maj:t och ställas till styrelsens förfogande i mån av behov. En motsvarande uppräknig av posterna till rörligt tillägg och kompensation för höjda folkpensionsavgifter — med ca 120 000 kronor — bör vidare göras.

Vidare förordas viss jämkning av omräkningsposterna.

Anslaget bör på grund av det anförda ökas med 777 500 kronor samt uppföras med 7 800 000 kronor.

På styrelsens personalförteckning bör upptagas ytterligare sex ordinarie kontorsbiträdestjänster.

Utskottet har i sitt av riksdagen numera godkända utlåtande nr 14 tillstyrkt av departementschefen i förevarande sammanhang anmälda förslag till vissa tjänsteförändringar.

Då utskottet inte heller i övrigt funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för pensionsstyrelsen, som föranledes av vad departementschefen i statsrådsprotokollet över socialärenden för den 4 januari 1960 förordat;

b) fastställa följande avlöningsstat för pensionsstyrelsen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1960/61:

Avlöningsstat

| | |
|---|-------------------------|
| 1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> | 2 833 100 |
| 2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i> | 109 400 |
| 3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ... | 3 574 900 |
| 4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i> | 1 154 400 |
| 5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i> | 128 200 |
| | Summa kronor 7 800 000; |

c) till *Pensionsstyrelsen*: *Avlöningar* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 7 800 000 kronor.

81:o) **Pensionsstyrelsen: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 114, s. 278—280), vilket innebär att anslaget höjes med 795 300 kronor, av vilket belopp 582 000 kronor hänförs till delegationen för pensionsutbetalning och 115 000 kronor beräknas för extra kostnader föranledda av en blivande reform av folkpensioneringens familjeförmåner, medan anslagshöjningen i övrigt huvudsakligen avser kostnader för folkpensionernas utbetalande m. m., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Pensionsstyrelsen: Omkostnader* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 2 100 300 kronor.

82:o) **Pensionsstyrelsen: Pensionsstyrelsens ortsombud.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 115, s. 280), vilket innebär en anslagsökning med 75 000 kronor för kostnader sammanhängande med den blivande reformen av folkpensioneringens familjeförmåner, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Pensionsstyrelsen: Pensionsstyrelsens ortsombud* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 635 000 kronor.

83:o) **Åtgärder till förebyggande och hävande av invaliditet.** Kungl. Maj:t har (punkt 118, s. 281—284) föreslagit riksdagen att till Åtgärder till förebyggande och hävande av invaliditet för budgetåret 1960/61 anvisa ett reservationsanslag av 14 950 000 kronor.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 13 800 000 kronor.

Departementschefen förordar att anslaget ökas med 650 000 kronor för höjda vårdkostnader vid pensionsstyrelsens sjukvårdsanstalter.

I anslaget ingår ett belopp av 1 000 000 kronor för bidrag till s. k. näringshjälp. Härmed avses bidrag till partiellt arbetsföra för igångsättande av självständig förvärvsverksamhet, t. ex. för inköp av maskiner och verktyg eller smärre affärsrörelser, eller för anskaffande av motorfordon. Bidrag utgår i regel med högst 3/4 av kostnaderna och får inte överstiga 5 000 kronor. Pensionsstyrelsen och arbetsmarknadsstyrelsen, som disponerar medlen för näringshjälp, har på grund av att det för ändamålet beräknade beloppet visat sig otillräckligt ansett sig böra begränsa bidragen i varje särskilt fall till högst 3 500 kronor.

Medicinalstyrelsen har i juli 1959 till Kungl. Maj:t överlämnat en inom styrelsen upprättad promemoria med förslag till utvidgad rätt till statsbidrag för ortopediska hjälpmedel och därmed sammanhängande frågor. Promemorian innehåller bl. a. förslag om att maximibeloppet för näringshjälp höjes till 6 000 kronor och begränsningen till 3/4 av kostnaderna slopas.

Näringshjälpen är ett betydelsefullt inslag i den samhällseliga arbetsvården. Det synes angeläget att öka de bidragsgivande myndigheternas möjligheter att lämna ekonomiskt bistånd i denna form åt partiellt arbetsföra. Näringshjälpsbeloppet bör därför i första hand höjas så, att det blir möjligt att lämna bidrag intill den gällande maximigränsen, 5 000 kronor. Den härför erforderliga anslagsökningen kan, enligt vad som inhämtats av pensionsstyrelsen, beräknas till 500 000 kronor. Departementschefen föreslår, att anslaget räknas upp med detta belopp.

Anslaget bör på grund av det anförda höjas med 1 150 000 kronor samt uppföras med 14 950 000 kronor.

Utredningen om pensionsstyrelsens sjukvårdande verksamhet har nyligen lagt fram ett betänkande. Betänkandet, som f. n. remissbehandlats, innehåller bl. a. förslag om en överföring av huvuddelen av pensionsstyrelsens sjukvårdande verksamhet till landstingen i nära anslutning till den blivande regleringen av regionsjukvården. Anslagsberäkningen för nästa budgetår påverkas ej av förslagen i betänkandet.

Utskottet finner den av departementschefen förordade höjningen av det för näringshjälp avsedda beloppet välmotiverad. Genom denna höjning blir det möjligt att effektivisera den värdefulla hjälpform inom arbetsvården som näringshjälpen utgör.

Vad departementschefen i övrigt anført och föreslagit har ej givit utskottet anledning till erinran eller särskilt uttalande.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Åtgärder till förebyggande och hävande av invaliditet* för budgetåret 1960/61 anvisa ett reservationsanslag av 14 950 000 kronor.

Diverse

84:o) **Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond. Ersättning till domänverkets fond för upplåten mark.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkterna 120 och 121, s. 285) hemställer utskottet,

att riksdagen må för budgetåret 1960/61 såsom förslagsanslag anvisa

a) till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond* 5 109 000 kronor;

b) till *Ersättning till domänverkets fond för upplåten mark* 163 400 kronor.

85:o) **Statens hyresråd: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 122, s. 285 och 286), vilket innebär, att anslaget räknas upp med 19 000 kronor för generell lönehöjning m. m., hemställer utskottet, att riksdagen må till *Statens hyresråd: Avlöningar* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 981 500 kronor.

86:o) **Statens hyresråd: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 123, s. 286), vilket innebär en anslagshöjning med 1 000 kronor till sjukvård m. m., hemställer utskottet, att riksdagen må till *Statens hyresråd: Omkostnader* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 74 200 kronor.

87:o) **Socialförsäkringens administrationsnämnd m. m.** Kungl. Maj:t har (punkt 124, s. 286 och 287) föreslagit riksdagen att till Socialförsäkringens administrationsnämnd m. m. för budgetåret 1960/61 anvisa ett reservationsanslag av 200 000 kronor.

Under rubriken Förberedelser för pensionsreformen har i gällande riksstat uppförts ett anslag av 1 500 000 kronor.

Från anslaget har bestritts kostnaderna för socialförsäkringens administrationsnämnd samt för visst annat utredningsarbete i samband med reformverksamheten inom socialförsäkringarna. Vidare har medel från anslaget anvisats för avlönande av viss för uppgifter i samband med tilläggspensioneringen anställd personal hos riksförsäkringsanstalten samt för kostnader för anlåtande av vissa experter inom anstalten. Ytterligare kostnader väntas detta budgetår uppkomma i samband med avgiftsdebiteringen inom tilläggspensioneringen, beräkningen av pensionsgrundande inkomster m. m.

Såsom förutsattes vid lagstiftningen om allmän tilläggspension skall administrationskostnaderna för denna försäkring bestridas av medel, som inflyter till allmänna pensionsfonden. Det bör ankomma på Kungl. Maj:t att i sinom tid fastställa den ersättning som skall inbetalas till statsverket för de av tilläggspensioneringen beroende kostnader, vilka belastat reservationsanslaget till Förberedelser för pensionsreformen. I fortsättningen uppkommande kostnader för tilläggspensioneringens administration skall, i den mån de berör anslag på riksstaten, bestridas från dessa anslag, som skall tillgodoföras täckningsmedel från allmänna pensionsfonden. Någon särskild medelsanvisning för förberedelser för pensionsreformen torde därför ej erfordras i fortsättningen, såvitt angår arbetet med tilläggspensioneringen.

Medel erfordras emellertid för bestridande av kostnaderna för socialförsäkringens administrationsnämnd. Dessa kostnader kan för nästa budgetår beräknas till i runt tal 300 000 kronor. Departementschefen föreslår, att för detta ändamål anvisas ett reservationsanslag. Detta bör även innehålla viss marginal för eventuella, med återstående socialförsäkringsreformer sammanhängande kostnader, som ej täckes från andra anslag. Departementschefen beräknar medelsbehovet under anslaget till 200 000 kronor och förutsätter därvid att den reservation, som vid budgetårets utgång torde finnas på anslaget till Förberedelser för pensionsreformen, skall tillgodoföras det nya anslaget.

I den vid punkten 17 nämnda *motionen II: 436* har — såvitt nu är i fråga — hemställts, att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts förslag om anslag för budgetåret 1960/61 till Socialförsäkringens administrationsnämnd m. m.

Beträffande motiveringen för yrkandet hänvisas till motionen.

Utskottet. Motionärerna har anfört att, i den mån nämndens arbetsuppgifter inte hinner helt avvecklas och överföras till ordinarie förvaltningsorgan, kostnaderna bör kunna täckas av beräknad reservation.

Socialförsäkringens administrationsnämnd har till uppgift att utreda frågan om en administrativ samordning av socialförsäkringens olika grenar och i samverkan med berörda myndigheter planlägga genomförandet av de omläggningar av socialförsäkringens administration, som kan komma att beslutas. Nämnden skall också, i den mån Kungl. Maj:t förordnar där- om, ombesörja verkställighetsåtgärder i samband med beslutade omläggningar. Någon avveckling av nämndens verksamhet är ej aktuell nu. Med hänsyn härtill kan utskottet ej biträda motionsyrkandet.

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionen II: 436, såvitt nu är i fråga, till *Socialförsäkringens administrationsnämnd m. m.* för budgetåret 1960/61 anvisa ett reservationsanslag av 200 000 kronor.

88:o) **Statens nämnd för arbetstagares uppfinningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 125, s. 287), vilket innebär att anslaget med hänsyn till anslagsbelastningen höjes med 2 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Statens nämnd för arbetstagares uppfinningar* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 8 000 kronor.

89:o) **Ersättningar för skador vållade av vissa rymlingar m. fl.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 126, s. 288), vilket innebär att anslaget minskas med 20 000 kronor på grund av den minskade medelsåtgången, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Ersättningar för skador vållade av vissa rymlingar m. fl.* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 70 000 kronor.

90:o) **Internationellt socialpolitiskt samarbete.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 127, s. 288), vilket innebär att anslaget höjes med 140 000 kronor, med hänsyn till att Sveriges andel i kostnaderna för den internationella arbetsorganisationen ökat med ungefär detta belopp, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Internationellt socialpolitiskt samarbete* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 970 000 kronor.

91:o) **Bidrag till utlandssvenskarnas förening.** Kungl. Maj:t har (punkt 128, s. 289 och 290) föreslagit riksdagen att till Bidrag till utlandssvenskarnas förening för budgetåret 1960/61 anvisa ett anslag av 25 000 kronor.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 50 000 kronor.

1958 års besparingsutredning har förordat, att förevarande anslag utgår ur riksstaten fr. o. m. budgetåret 1960/61. Utredningen har erinrat, att statligt bidrag till föreningens verksamhet första gången utgick budgetåret 1939/40 och då närmast avsåg föreningens verksamhet för svenska flyktingar från Finland. Bidrag har därefter lämnats med varierande belopp, främst för de genom föreningen administrerade livsmedelssändningarna till svenskar i utlandet. Sedan budgetåret 1955/56 har anslaget utgått med 50 000 kronor per år. Anslaget var tidigare beräknat med särskilda delbelopp för föreningens ordinarie verksamhet, för livsmedelssändningar och för kuratorsverksamhet. Numera äger föreningen dock att själv helt bedöma bidragets användning.

Utredningen anser, att det ursprungliga syftet med bidraget i stort sett inte längre föreligger och att det därför kan ifrågasättas, huruvida det samma alltjämt bör utgå. I varje fall bör ett dylikt allmänt bidrag till föreningens verksamhet snarare utgå från tredje än från femte huvudtiteln. Det kan därvid övervägas, om inte ifrågavarande ändamål skulle kunna tillgodoses inom ramen för det redan befintliga anslaget till Upplysningsverksamhet i utlandet angående Sverige.

Utredningen förordar, att anslaget utgår ur riksstaten fr. o. m. budgetåret 1960/61.

I yttranden över besparingsutredningens förslag har spörsmålet angående bidrag till utlandssvenskarnas förening berörts av socialstyrelsen, överståthållarämbetet och föreningen.

Socialstyrelsen ansluter sig till utredningens förslag att bidraget utgår ur riksstaten och att erforderlig anvisning i stället sker från redan uppförda anslag under tredje huvudtiteln, medan överståthållarämbetet anser skäl föreligga för viss fortsatt statsbidragsgivning åt föreningen i form av anslag under femte huvudtiteln.

Utlandssvenskarnas förening anför bl. a. att utlandssvenskarnas för hela Sverige betydelsefulla insatser och verksamhet utgör en omistlig länk i landets kulturella och kommersiella förbindelser med utlandet. Utlandssvenskarna kan därför göra anspråk på att från hemlandet erhålla stöd för att lösa de speciella problem, som alltid måste uppstå för dem som lever utanför sitt hemlands gränser. Ett bevis på förståelsen härför har utlandssvenskarna hittills ägt i det statliga stöd, som föreningen under åren erhållit. Detta stöd skulle nu, om utredningens förslag godtages, komma att helt försvinna.

Föreningen söker bygga sin ekonomi huvudsakligen på inkomster genom medlemsavgifter. Medlemsanslutningen håller sig f. n. någorlunda konstant, men de härur stammande avgifterna kan inte hålla jämn takt med de ständigt stegrade utgifterna, till stor del beroende på penningvärdets fall. Det statliga bidraget utgör omkring 38 % av föreningens nuvarande inkomster, och statsbidragets uteblivande skulle därför äventyra föreningens bestånd.

Departementschefen anför, att anslaget på de grunder som åberopats av besparingsutredningen bör avföras från femte huvudtiteln. Avvecklingen bör dock ske i två omgångar så att anslaget för nästa budgetår nedsättes till 25 000 kronor.

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Boheman m. fl.* (I: 151) och den andra inom andra kammaren av herr *Andersson* i Linköping *m. fl.* (II: 183) har hemställts, att riksdagen måtte besluta att statsbidraget till utlandssvenskarnas förening för budgetåret 1960/61 upptages till samma belopp som för innevarande budgetår eller med 50 000 kronor.

Beträffande motiveringen för yrkandet hänvisas till motionen I: 151.

Utskottet. I motionerna har bl. a. anförts att besparingsutredningens förslag synes bygga på en missuppfattning av utlandssvenskarnas förenings allmänna ändamål och arbetsuppgifter. Med hänsyn till betydelsen av föreningens arbete synes det motionärerna berättigat att statsbidraget till utlandssvenskarnas förening alltjämt utgår med oförändrat belopp. Bidraget bör därvid enligt motionärerna i sin helhet ges från ett under femte huvudtiteln uppfört anslag.

Utskottet anser ej, att vad motionärerna anfört utgör skäl att frångå Kungl. Maj:ts förslag. Motionerna avstyrkes därför.

Utskottet får med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag hemställa, att riksdagen må med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 151 och II: 183 till *Bidrag till utlandssvenskarnas förening* för budgetåret 1960/61 anvisa ett anslag av 25 000 kronor.

92:o) **Kommittéer och utredningar genom sakkunniga.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 129, s. 290 och 291), vilket innebär att anslaget med hänsyn till belastningen och till storleken av reservationen på anslaget minskas med 150 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Kommittéer och utredningar genom sakkunniga* för budgetåret 1960/61 anvisa ett reservationsanslag av 850 000 kronor.

93:o) **Extra utgifter.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 130, s. 291), vilket innebär oförändrad medelsanvisning, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Extra utgifter* för budgetåret 1960/61 anvisa ett reservationsanslag av 70 000 kronor.

Uppskjutna frågor

94:o) Utskottet kommer framdeles att avge utlåtande beträffande nedannämnda, av Kungl. Maj:t under följande punkter framställda förslag, nämligen

punkten 22: Allmänna barnbidrag;

punkten 23: Ersättning till postverket för utbetalning av allmänna barnbidrag;

punkten 36: Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården: Avlöningar;

punkten 37: Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården: Omkostnader;

punkten 38: Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården: Engångsanskaffning av inventarier m. m.;

punkten 39: Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården: Anordnande och drift av provisoriska förläggningar;

punkten 40: Utbildning av personal vid skolor tillhörande barna- och ungdomsvården;

punkten 41: Bidrag till inrättande av inackorderingshem m. m.;

- punkten 42: Ersättning till inackorderingshem för driftförluster m. m.;
 - punkten 65: Arbetsmarknadsstyrelsen: Avlöningar;
 - punkten 66: Arbetsmarknadsstyrelsen: Omkostnader;
 - punkten 67: Arbetsmarknadsstyrelsen: Krisorganisationen;
 - punkten 68: Den offentliga arbetsförmedlingen: Avlöningar;
 - punkten 69: Den offentliga arbetsförmedlingen: Omkostnader;
 - punkten 70: Den offentliga arbetsförmedlingen: Krisorganisationen;
 - punkten 71: Bidrag till erkända arbetslöshetskassor;
 - punkten 73: Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m.;
 - punkten 74: Beredskapsarbeten på vägar och gator;
 - punkten 79: Bidrag till vissa omskolningskurser;
 - punkten 84: Bostadsstyrelsen: Avlöningar;
 - punkten 85: Bostadsstyrelsen: Omkostnader;
 - punkten 86: Länsbostadsnämnderna: Avlöningar;
 - punkten 87: Länsbostadsnämnderna: Omkostnader;
 - punkten 88: Kapitalmedelsförluster och ränteeftergifter å vissa bostadsbyggnadslån;
 - punkten 89: Bostadsrabatter;
 - punkten 90: Bidrag till viss bostadsförbättringsverksamhet;
 - punkten 91: Bidrag till inrättande av pensionärshem;
 - punkten 92: Bidrag till viss upplysningsverksamhet rörande byggnadstekniska frågor;
 - punkten 93: 1960 års bostadsräkning;
 - punkten 95: Statens nämnd för samlingslokaler;
 - punkten 96: Bidrag till vissa riksorganisationer för samlingslokaler;
 - punkten 97: Bidrag till anskaffning av inventarier för allmänna samlingslokaler;
 - punkten 104: Bidrag till sjukkassor m. m.;
 - punkten 116: Bidrag till folkpensioner m. m.;
 - punkten 117: Ersättning till postverket för pensionsutbetalningar;
 - punkten 119: Särskilda barnbidrag till änkors och invaliders barn m. m.;
- vilket utskottet härmed får för riksdagen
anmäla.

Stockholm den 1 mars 1960

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet har närvarit

från första kammaren: herrar Näsström, Gillström, Boman, Einar Persson, Ivar Johansson, Birger Andersson, fröken Andersson, herrar Thun, Bergman, Holmqvist, Jacobsson, fru Wallentheim, herrar Bertil Petersson, Edström och Sundin; samt

från andra kammaren: herrar Skoglund i Doverstorp, Åkerström, Petterson i Degerfors, Thapper, Jansson i Kalix, Ståhl, Gustafsson i Stockholm, Svensson i Stenkyrka, Karlsson i Olofström, Nilsson i Göingegården, fröken Elmén, herrar Cassel, Hansson i Skegrie, Gustafsson i Skellefteå och Johansson i Norrköping.

Reservationer

1) vid *punkten 3* (Socialattachéer) av fröken *Andersson*, herrar *Skoglund* i Doverstorp, *Nilsson* i Göingegården och *Cassel*, vilka ansett att utskottet bort avstyrka Kungl. Maj:ts förslag och att därför utskottets yttrande och hemställan bort ha följande lydelse:

»I likhet med motionärerna anser utskottet, att befattningarna som socialattaché bör indragas och meddelade förordnanden upphöra den 1 juli i år. Något anslag bör alltså ej anvisas, vilket innebär en besparing med 230 000 kronor.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må med bifall till motionerna I: 240 och II: 300, såvitt nu är i fråga, avslå Kungl. Maj:ts förevarande förslag.»

2) vid *punkten 13* (Mödrahjälpen) av herr *Boman*, fröken *Andersson*, herrar *Jacobsson*, *Edström*, *Skoglund* i Doverstorp, *Ståhl*, *Nilsson* i Göingegården, fröken *Elmén*, herrar *Cassel* och *Gustafsson* i Skellefteå, vilka ansett att utskottet bort avstyrka Kungl. Maj:ts förslag och att därför

dels utskottets yttrande fr. o. m. det stycke på s. 9, som börjar med »De skäl», t. o. m. det stycke på s. 10, som slutar med »motionärernas förslag», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Enligt utskottets mening talar övervägande skäl för att mödrahjälpen administrativt och finansiellt inordnas i kommunernas socialvårdande verksamhet. Härför talar även att behovet av denna särskilda bidragsform efterhand minskat. Utskottet anser, att ändringen bör genomföras utan onödigt dröjsmål, och biträder därför yrkandet i motionerna I: 240 och II: 300 om avslag å Kungl. Maj:ts förevarande förslag. Motionsyrkandet, som överensstämmer med besparingsutredningens syfte, innebär en besparing med 6 000 000 kronor.»

dels ock utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»att riksdagen må med bifall till motionerna I: 240 och II: 300 samt i anledning av motionen II: 437, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, avslå Kungl. Maj:ts förevarande förslag.»

3) vid *punkten 14* (Mödrahjälpnsnämnderna) av herr *Boman*, fröken *Andersson*, herrar *Jacobsson*, *Edström*, *Skoglund* i Doverstorp, *Ståhl*, *Nilsson* i Göingegården, fröken *Elmén*, herrar *Cassel* och *Gustafsson* i Skellefteå, vilka under förutsättning av bifall till den med 2 betecknade reservationen ansett att utskottet även bort avstyrka Kungl. Maj:ts nu ifrågavarande förslag, vilket skulle medföra en besparing med 175 000 kronor, och att därför utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»att riksdagen må med bifall till motionerna I: 240 och II: 300 samt i anledning av motionen II: 437, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, avslå Kungl. Maj:ts förevarande förslag.»

4) vid *punkten 17* (Ersättningar till kommunerna enligt socialhjälp- och barnavårdslagarna m. m.) av herr *Boman*, fröken *Andersson*, herrar *Jacobsson*, *Edström*, *Skoglund* i Doverstorp, *Ståhl*, *Nilsson* i Göingegården, fröken *Elmén*, herrar *Cassel* och *Gustafsson* i Skellefteå, vilka ansett att utskottet bort tillstyrka den i motionen II: 436 föreslagna anslagsminskningen och att därför

dels det avsnitt i utskottets yttrande på s. 14, som börjar med »Ett bifall» och slutar med »och föreslagit», bort ersättas med text av följande lydelse:

»I likhet med motionärerna anser utskottet, att socialstyrelsens beräkning av medelsbehovet bör godtagas med den ändringen att ytterligare 25 000 kronor anvisas för de merutgifter, som kan väntas uppkomma genom att vissa kostnader för hjälp åt utlandssvenskar i fortsättningen skall bestridas från anslaget. Anslaget bör alltså anvisas med 5 925 000 kronor, vilket i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag innebär en nedräkning med 325 000 kronor.»

dels ock utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»att riksdagen må i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionen II: 436, såvitt nu är i fråga, till *Ersättningar till kommunerna enligt socialhjälp- och barnavårdslagarna m. m.* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 5 925 000 kronor.»

5) vid *punkten 19* (Bidrag till anordnande samt om- och tillbyggnad av ålderdomshem) av fröken *Andersson*, herrar *Skoglund* i Doverstorp, *Nilsson* i Göingegården och *Cassel*, vilka ansett att utskottet bort avstyrka Kungl. Maj:ts förslag och att därför

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 15, som börjar med »Utskottet vill» och slutar med »ifrågavarande motionsyrkanden», bort ha följande lydelse:

»Utskottet anser i likhet med motionärerna, att de skäl som föranlett införande av statsbidragen till kommunernas ålderdomshemsbyggande ej längre är för handen. De ökade möjligheterna för våra åldringar att lösa sin bostadsfråga på annat sätt liksom de övriga omständigheter motionärerna anfört motiverar enligt utskottets uppfattning att byggandet av ålderdomshem hålles tillbaka. Utskottet biträder därför motionärernas förslag att statsbidragsgivningen upphör och att medel för ändamålet ej anvisas för nästa budgetår, varigenom en besparing med 7 000 000 kronor erhålles. Utskottet är medvetet om, att detta kan medföra vissa finansieringssvårigheter för kommuner, som redan har påbörjat byggandet av ålderdomshem, men denna belastning på kommunernas ekonomi torde kunna betecknas som förhållandevis ringa.»

dels ock utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»att riksdagen må med bifall till motionerna I: 240 och II: 300, såvitt nu är i fråga, avslå Kungl. Maj:ts förevarande förslag.»

6) vid *punkten 26* (Bidrag till driften av anstalter för halvöppen barnavård)

a) av fru *Wallentheim*, som ansett att utskottet bort tillstyrka yrkandet i motionerna I: 245 och II: 304 och att därför

dels utskottets yttrande fr. o. m. det stycke på s. 17, som börjar med »Utskottet delar», t. o. m. det stycke, som på s. 18 slutar med »motionärernas yrkande», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Utskottet anser i likhet med motionärerna, att en förskjutning av kostnaderna för den halvöppna barnavården från staten till kommunerna är ägnad att inge farhågor för en stagnation i den fortsatta utbyggnaden av denna vård. Med hänsyn till att kravet på tidigt insatta, fostringsstödande åtgärder torde ha vunnit allt större anslutning, har staten här ett angeläget intresse att bevaka. Utskottet biträder därför motionärernas yrkande om att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begär förslag till förbättrat statligt stöd åt institutioner inom den halvöppna barnavården.»

dels ock utskottets hemställan under II. bort ha följande lydelse:

»II. att riksdagen må med bifall till motionerna I: 245 och II: 304 i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om förslag till förbättrat statligt stöd åt institutioner inom den halvöppna barnavården.»

b) av fröken *Elmén*.

7) vid *punkten 29* (Ferieresor för barn) av herr *Boman*, fröken *Andersson*, herrar *Jacobsson*, *Edström*, *Skoglund* i Doverstorp, *Ståhl*, *Nilsson* i Göingegården, fröken *Elmén*, herrar *Cassel* och *Gustafsson* i Skellefteå, vilka ansett att utskottet bort tillstyrka förslaget i motionen II: 436 och att därför

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 20, som börjar med »Utskottet ansluter» och slutar med »alltså motionsyrkandena», bort ha följande lydelse:

»Utskottet anser inte, att frågans prövning inom socialpolitiska kommittén bör utgöra hinder för vissa jämkningar av reseförmånerna. Utskottet ansluter sig för sin del till det förslag härutinnan, som framlagts i motionen II: 436. Förslaget innebär, att de enskildas avgifter för ferieresorna höjes med 10 kronor för resa; dock att gällande särbestämmelser för barn från flerbarnsfamiljer och för barn till ensamstående mödrar bibehålles oförändrade. Avgiftsändringen medför en besparing under förevarande anslag med 550 000 kronor.»

dels ock utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»att riksdagen må i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I:240 och II: 300, såvitt nu är i fråga, samt med bifall till motionen II: 436, såvitt nu är i fråga, ävensom med avslag å motionen II: 127,

a) godkänna av utskottet förordade ändringar i grunderna för avgiftsfinansieringen av ferieresor för barn och husmödrar;

b) till *Ferieresor för barn* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 1 250 000 kronor.»

8) vid *punkten 30* (Ferieresor för husmödrar) av herr *Boman*, fröken *Andersson*, herrar *Jacobsson*, *Edström*, *Skoglund* i Doverstorp, *Ståhl*, *Nilsson* i Göingegården, fröken *Elmén*, herrar *Cassel* och *Gustafsson* i Skellefteå, vilka under förutsättning av bifall till den med 7 betecknade reservationen ansett att utskottet bort tillstyrka den i motionen II: 436 föreslagna anslagsminskningen, innebärande en besparing med 200 000 kronor, och att därför utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»att riksdagen må i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 240 och II: 300 samt med bifall till motionen II: 436, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, till *Ferieresor för husmödrar* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 800 000 kronor.»

9) vid *punkten 31* (Bidrag till driften av semesterhem) av herr *Boman*, fröken *Andersson*, herrar *Jacobsson*, *Edström*, *Skoglund* i Doverstorp, *Ståhl*, *Nilsson* i Göingegården, fröken *Elmén*, herrar *Cassel* och *Gustafsson* i Skellefteå, vilka ansett att utskottet bort avstyrka Kungl. Maj:ts förslag och att därför utskottets yttrande och hemställan bort ha följande lydelse:

»Utskottet anser, att ifrågakvarande statsbidrag har så ringa praktisk betydelse för husmödrarnas möjligheter att bekosta vistelse vid semesterhem att ett bibehållande av bidragen ej är motiverat. Utskottet förordar därför de i motionerna I: 240, II: 300 och II: 436 framförda förslagen att bidragsgivningen skall upphöra. Något anslag för ändamålet bör följaktligen ej anvisas, varigenom en besparing med 525 000 kronor erhålles.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må med bifall till motionerna I: 240 och II: 300 ävensom II: 436, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, avslå Kungl. Maj:ts förevarande förslag.»

10) vid *punkten 32* (Stipendier för underlättande av husmoderssemester) av fröken *Andersson*, herrar *Skoglund* i Doverstorp, *Nilsson* i Göingegården och *Cassel*, vilka ansett att utskottet bort avstyrka Kungl. Maj:ts förslag och att därför utskottets yttrande och hemställan bort ha följande lydelse:

»I motionerna I: 240 och II: 300 har anförts att, även om föredragandens förslag innebär en förbättring i förhållande till vad som nu gäller, stipendierna även i fortsättningen blir så små att de inte kan möjliggöra husmoderssemester, där ekonomiska svårigheter lägger hinder i vägen.

Utskottet delar motionärernas uppfattning och föreslår därför i enlighet med motionsyrkandet, att något anslag ej vidare skall anvisas. Därigenom erhålles en besparing med 1 000 000 kronor.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må med bifall till motionerna I: 240 och II: 300, såvitt nu är i fråga, avslå Kungl. Maj:ts förevarande förslag.»

11) vid *punkten 53* (Bidrag till kommunala nykterhetsnämnder) av fröken *Andersson*, herrar *Skoglund* i Doverstorp, *Nilsson* i Göingegården och *Cassel*, vilka ansett att utskottet bort tillstyrka den i motionerna I: 240 och II: 300 föreslagna anslagsminskningen och att därför

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 42, som börjar med »Utskottet kan» och slutar med »av anslagsbehovet», bort ha följande lydelse:

»I likhet med motionärerna anser utskottet att skäl föreligger för en återgång av bidragsprocenten för ifrågavarande bidrag från 75 till 60. Till följd därav och genom en restriktiv tillämpning av bidragsbestämmelserna torde medelsåtgången under anslaget kunna begränsas. Utskottet tillstyrker motionärernas förslag.»

dels ock utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»att riksdagen må i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionerna I: 240 och II: 300, såvitt nu är i fråga,

a) godkänna av utskottet förordad ändring av grunderna för ifrågavarande statsbidrag;

b) till *Bidrag till kommunala nykterhetsnämnder* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 12 000 000 kronor.»

12) vid *punkten 56* (Särskilt stöd åt erkända arbetslöshetskassor) av herrar *Boman, Ivar Johansson, fröken Andersson, herrar Jacobsson, Edström, Sundin, Skoglund* i Doverstorp, *Ståhl, Svensson* i Stenkyrka, *Nilsson* i Göingegården, fröken *Elmén*, herrar *Cassel, Hansson* i Skegrie och *Gustafsson* i Skellefteå, vilka ansett att utskottet bort avstyrka Kungl. Maj:ts förslag och att därför utskottets yttrande och hemställan bort ha följande lydelse:

»Såsom påpekats i motionerna I: 353 och II: 440 har de på tilläggsstat för innevarande budgetår anvisade medlen inte förbrukats. Ej heller är något förslag beträffande deras användning utarbetat. Med hänsyn härtill anser motionärerna, att ytterligare medel inte bör anvisas, förrän regler för användningen utarbetats och det ytterligare medelsbehovet styrkts på ett tillfredsställande sätt.

På de skäl motionärerna anfört samt med hänsyn till den inträdda förbättringen i konjunkturläget bör enligt utskottets mening någon ytterligare medelsanvisning nu ej äga rum. Därigenom erhålles en besparing med 10 000 000 kronor.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må med bifall till motionerna I: 353 och II: 440 samt i anledning av motionerna I: 240 och II: 300, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, avslå Kungl. Maj:ts förevarande förslag.»

13) vid *punkten 67* (Statens bosättningslån: Ersättning åt riksbanken) av herr *Boman, fröken Andersson, herrar Jacobsson, Edström, Skoglund*

i Doverstorp, *Ståhl, Nilsson* i Göingegården, fröken *Elmén*, herrar *Cassel* och *Gustafsson* i Skellefteå, vilka ansett att utskottet bort tillstyrka förslaget i motionen II: 430 och att därför

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 64, som börjar med »Utskottet vill» och slutar med »därför motionsyrkandet», bort ha följande lydelse:

»I likhet med motionärerna anser utskottet, att bosättningslåntagarna bör bidra till kostnaderna för låneförvaltningen genom en förvaltningsavgift. Denna bör avpassas så att riksbankens självkostnader för härmed förenade bestyr blir täckta. Något anslag för ändamålet bör alltså ej anvisas. Därigenom erhålles en besparing med 280 000 kronor.»

dels ock utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»att riksdagen må i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionen II: 430

a) medge riksbanken rätt att påföra bosättningslåntagare förvaltningsavgift enligt av utskottet förordade grunder;

b) avslå Kungl. Maj:ts förevarande förslag.»

14) vid *punkten 87* (Socialförsäkringens administrationsnämnd m. m.) av herrar *Boman, Ivar Johansson*, fröken *Andersson*, herrar *Jacobsson, Edström, Sundin, Skoglund* i Doverstorp, *Ståhl, Svensson* i Stenkyrka, *Nilsson* i Göingegården, fröken *Elmén*, herrar *Cassel, Hansson* i Skegrie och *Gustafsson* i Skellefteå, vilka ansett att utskottet bort avstyrka Kungl. Maj:ts förslag och att därför utskottets yttrande och hemställan bort ha följande lydelse:

»Såsom motionärerna framhållit och som även framgår av propositionen erfordras i fortsättningen ingen medelsanvisning till förberedelser för pensionsreformen såvitt angår tilläggs pensioneringen. Då det återstående arbetet inom socialförsäkringens administrationsnämnd till huvudsaklig del torde få karaktären av vanlig utredningsverksamhet bör nämndens kostnader bestridas av kommittémedel. Utskottet tillstyrker därför motionärernas förslag att särskilt anslag för ändamålet ej skall anvisas. Detta innebär en besparing med 200 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må med bifall till motionen II: 436, såvitt nu är i fråga, avslå Kungl. Maj:ts förevarande förslag.»

15) vid *punkten 91* (Bidrag till utlandssvenskarnas förening) av herrar *Edström, Ståhl*, fröken *Elmén* och herr *Cassel*, vilka ansett att utskottet bort tillstyrka det i motionerna I: 151 och II: 183 framförda yrkandet om oförändrad medelsanvisning och att därför

dels det stycke i utskottets utlåtande på s. 83, som börjar med »Utskottet anser» och slutar med »avstyrkes därför», bort ha följande lydelse:

»Enligt utskottets mening tillgodoser föreningens verksamhet ett så angeläget ändamål att ett ekonomiskt bidrag från statens sida framstår som väl motiverat. Med hänsyn till den betydelse statsbidraget har för föreningens ekonomi bör någon nedsättning av bidraget inte äga rum. Utskottet ansluter sig därför till motionärernas förslag att anslag för ändamålet uppföres med oförändrat belopp. Anslaget bör liksom hittills upptagas under femte huvudtiteln.»

dels ock utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»att riksdagen må i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I:151 och II:183 till *Bidrag till utlandssvenskarnas förening* för budgetåret 1960/61 anvisa ett anslag av 50 000 kronor.»